

**T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ BİLİM DALI**

**TANZANYA'DA MODERNLEŞME VE UJAMAA'NIN
KÖYLEŞME POLİTİKASI**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Moh'd Juma ABDALLA

BURSA – 2019

**T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ BİLİM DALI**

**TANZANYA'DA MODERNLEŞME VE UJAMAA'NIN
KÖYLEŞME POLİTİKASI**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Moh'd Juma ABDALLA

Danışman:

Doç.Dr. İbrahim KESKİN

T. C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Sosyoloji Anabilim Dalı'nda 701644020 numaralı Moh'd Juma ABDALLA'mn hazırladığı "Tanzanya'da modernleşme ve Ujamaa'nın köyleşme politikası" konulu Yüksek Lisans ile ilgili tez savunma sınavı, 18.02.2019 günü 10.00 - 12.00 saatleri arasında yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının (başarılı/başarısız) olduğuna (oybirliği/oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu
Başkanı)

Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Doç. Dr. İbrahim KORKAN
Bursa Uludağ Ün.

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Doç. Dr. Mehmet Uluçentepe
Bursa Teknik Üniv. Sosyoloji

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Fatih ANAN

Bursa Uludağ Üniv. Sosyoloji

18.02.2019

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 26/06/2019

Tez Başlığı / Konusu **TANZANYA'DA MODERNLEŞME VE UJAMAA'NİN KÖYLEŞME POLİTİKASI.**

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 107 sayfalık kısmına ilişkin, 26/06/2019 tarihinde şahsım tarafından *turnitin* adlı intihal tespit programından (Turnitin)* aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %12'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Moh'd Juma ABDALLA

Öğrenci No: 701644020

Anabilim Dalı: Sosyoloji

Programı: Sosyoloji

Statüsü: Y.Lisans Doktora

Danışman
Doç. Dr. İbrahim KESKİN

* Turnitin programına Bursa Uludağ Üniversitesi Kütüphane web sayfasından ulaşılabilir.

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “TANZANYA’DA MODERNLEŞME VE UJAMAA’NIN KÖYLEŞME POLİTİKASI” Başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih ve İmza

18.07.2019

Adı Soyadı: Moh'd Juma ABDALLA

Öğrenci No: 701644020

Anabilim Dalı: Sosyoloji

Program: Sosyoloji

Statüs: Yüksek lisans

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı : Moh'd Juma ABDALLA
Üniversite : Uludağ Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı : Sosyoloji
Bilim Dalı : Sosyoloji
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : x+108
Mezuniyet Tarihi : 18 / 07 /2019
Tez Danışman(lar)ı : Doç.Dr. İbrahim KESKİN

TANZANYA'DA MODERNLEŞME VE UJAMAA'NIN KÖYLEŞME POLİTİKASI

Ujamaa, dayanışma ya da aile içi bir toplulukta yaşamak anlamına gelen Svahilice bir kelimedir. Ujamaa'nın bir terim olarak kullanılması, 1967'de daha çok politik yönleriyle popülerlik kazandı. Bağımsızlıktan kısa bir süre sonra, ilk Tanzanya Cumhurbaşkanı Julius Nyerere, Ujamaa politikasını Tanzanyalıları birlikte yaşamaya ve birlikte çalışmaya teşvik etme aracı olarak ilan etti. Ayrıca, Ujamaa politikası, sömürgecilik sırasında kaybedilen geleneksel Afrika kültürlerini restore etmeyi amaçlayan Afrika kıtasında görülen sosyalizm türleri arasında yer almaktadır.

Sosyo-ekonomik refahı artırmak için hükümet, Ujamaa politikası adı altında farklı alt politikalar uygulamaya koydu. Bu politikalar kamulaştırmayı arttırmayı, köylüleşmeyi ve köye dair imkânları yüceltmeyi ve kişilere özgüven eğitimini içermektedir. Ujamaa politikası köylerde yaşayan çok sayıda Tanzanyalı nedeniyle kırsal alanların gelişmesine dayanan bir politikadır. Ekonomik ve sosyal refahı geliştirmek için kullanılan birçok çabaya rağmen, Ujamaa politikası kapitalist ülkelerden, özellikle Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'den, hükümet bürokratlarından ve köylülerden farklı itirazlarla karşı karşıya kaldı. Kapitalist ülkeler, IMF ve Dünya Bankası gibi finansal kurumlarını Tanzanya'daki Ujamaa politikasını baltalamak için kullandılar. Dolayısıyla, Ujamaa politikasının başarısızlığı, kapitalist sistemin başlamasına yol açtı. Tanzanya perspektifinde kapitalist sistemin tanıtılması modernleşme olarak biliniyordu.

Anahtar kelimeler: Ujamaa politikası, Köylüleşme, Arusha Bildirimi, Modernleşme, Liberalleşme.

ABSTRACT

Name and Surname : Moh'd Juma ABDALLA
University : Uludağ University
Institution : Social Science Institution
Field : Sociology
Branch : Sociology
Degree Awarded : Master
Page Number : x+108
Degree Date :18 / 07 / 2019
Supervisor (s) : Doç. Dr. İbrahim KESKİN

THE UJAMAA VILLAGIZATION POLICY AND MODERNIZATION IN TANZANIA

Ujamaa is a Swahili word which means “solidarity or to live a communal life as a single family. The term got its popularity since 1967 when it was used more in political aspects. Soon after the independence, the first Tanzanian president Julius Nyerere declared the Ujamaa policy as a means to encourage Tanzanians to live and work together. Also, the Ujamaa policy was one among the types of African socialism which were intended to restore the traditional African cultures which were deteriorated during the colonization.

In order to improve economic and social welfare, the government introduced different sub-policies under the Ujamaa policy. Those policies were nationalization, villagization, and education for self-reliance. The Ujamaa policy based on the development of rural areas because a large number of Tanzanians lived in the villages. Despite many efforts used to improve the economic and social welfare, the Ujamaa policy faced different opposition from capitalist countries, especially the United States and the United Kingdom, and from the government’s bureaucrats and villagers. These countries used their financial institutions like the IMF and World Bank to undermine the Ujamaa policy in Tanzania. So, the failure of the Ujamaa policy paved the way for the re-introduction of the capitalist system. In Tanzania perspective the re-introduction of the capitalist system was known as Modernization.

Keywords: Ujamaa policy, Villagization, The Arusha Declaration, Modernization, Liberalization

ÖNSÖZ

Tanzanya'daki modernleşme ve Ujamaa'nın köyleşme politikası üzerine daha önce yapılmış bir akademik çalışma bulunmamaktadır. Birçok araştırmacı Ujamaa politikasına ilgi duymuş, fakat bu çalışmaların hiç biri akademik düzeyde bir çalışma değildir. dolayısıyla bizim çalışmamız daha önceki çalışmalardan farklıdır. Bu çalışmanın temel farkı, Ujamaa ve modernleşme politikaların akademik bir analizidir. Bu çalışma, Tanzanya'daki ekonomik ve sosyal dönüşümün anlaşılmasında çok önemlidir. Bu çalışma Tanzanya'daki Ujamaa politikası ve Modernleşme sürecinin tüm süreçlerini açıklar. Bu nedenle, Tanzanya'daki politik ekonominin gelişiminin akademik incelenmesine yönelik literatüre oldukça önemli katkı sağlayacağını ümit ediyoruz.

Ancak bu tez danışmanım Dr. İbrahim KESKİN 'den aldığım rehberlik, cesaretlendirme ve inanılmaz bir destek olmadan tamamlanamayacaktı. Onun entelektüel katkısı ve sabrı, bu tezin tamamlanmasına yardımcı oldu. Onun sabrı bana imkansız hiçbir şeyin olmadığını ve belirsiz tünelin sonunda her zaman bir ışık olduğunu kanıtladı. Uzmanlığından ve deneyiminden çok şey kazandığım için teşekkür ediyorum ve ayrıca bu tezi desteklediği, ilham verdiği, rehberlik ettiği ve katkılarından dolayı minnetlerimi ifade ediyorum.

Sınıf arkadaşlarıma Somali'den Mustafa Omar Bashir ve Gana'dan Abdullah Mahama Nazir ile yakın arkadaşım Said Nassor Said'e sürekli teşvik ve destek verdikleri için teşekkür ediyorum. Onlar bana gerçekten sadece arkadaş değil, kardeşlerimin de olduğunu gösterdiler. Ayrıca, birçoğu isim olarak belirtilmeyen birçok insana bu tezin gerçekleştirilmesine katkılarından dolayı borçluyum, isimlerini burada anamasamda hepsine teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISATLAMALAR	ix
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	7
UJAMAA POLİTİKASINDAN ÖNCE TANGANYİKA'DAKİ SOSYAL VE EKONOMİK DURUM.	7
1.1 Sömürgecilik Sirasında Tanganyika'daki Sosyo-Ekonomik ve Politik Durum.	10
1.2 Tanganyika'daki (sonra Tanzanya) Bağımsızlık Sonrası Sosyo-Ekonomik ve Politik Durum.	12
1.3 Sosyalizm Kavramı	16
1.4 Afrika'da Sosyalizm Felsefesi	19
1.5 Modernleşme Kavramı.	24
1.6 Soğuk Savaş Sırasında Modernleşme	27
İKİNCİ BÖLÜM	29
UJAMAA POLİTİKASI	29
2.1 TANU Partisi ve Ujamaa Politikası	31
2.2 Arusha Bildirimi 1967.	34
2.2.1 Arusha Bildiriminin Temelleri	35
2.3 Ujamaa Köyleri.....	37
2.3.1 Ujamaa Köyleri Kuralları.	40
2.3.2 Ujamaa Köylerinin Tarihi Oluşumu	43
2.3.3 Gelişim Köylerinin Kurumsal Özellikleri, 1973-1982.	45

2.4	Ujamaa Politikasının Başarıları	46
2.5	Ujamaa Köyleri Politikasının Sorunları	47
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM		53
UJAMAA POLİTİKASI SONU		53
3.1	Ujamaa Politikasının Başarısızlığının Sebepleri	54
3.2	Ujamaa Politikasının Başarısızlığının Genel Analizi.....	62
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....		69
TANZANYA'DAKİ KAPİTALİST SİSTEMİN MODERNLEŞME SÜRECİ OLARAK BAŞLATILMASI.		69
4.1	TANZANYA'DA DEMOKRATİKLEŞME SÜRECİ.....	69
4.2	LİBERALLEŞME.....	77
4.3	Ekonomik Reformlar.....	79
4.4	Sosyal Reformları.....	88
4.5 TANZANYA'DAKİ DEMOKRATİKLEŞME VE LİBERALLEŞME SÜRECİNİN ANALİZİ.		91
SONUÇ		94
KAYNAKÇA		97

KISATLAMALAR

	ENGLISH	TÜRKÇE
Edinilmiş Bağışıklık Yetmezlik Sendromu	AIDs	EBYS
Afro-Shirazi Partisi	ASP	ASP
Otomatik Para Çekme Makineleri	ATM	OPÇM
Tanzanya Bankası	BoT	TB
Chama Cha Mapinduzi	CCM	CCM
Toplum Sağlığı Fonları.	CHF	TSF
Çekirdek Kırsal Yollar Programı	CRRP	ÇKYP
Sivil Toplum Örgütleri	CSOs	STÖ
Eğitim Planlama ve Rehabilitasyon Projesi	EPRR	EPRP
Ekonomik Kurtarma Programı.	ERP	EKP
Geliştirilmiş Yapısal Uyum Tesisi	ESAF	GYUT
Ekonomik ve Sosyal Eylem Programı.	ESAP	ESEP
Doğrudan Yabancı Yatırım.	FDI	DYY
İlk Beş Yıllık Plan	FFYP	İBYP
Gayri Safi Yurtiçi Hasıla	GDP	GSYH
Gayri Safi Milli Hasıla	GNP	GSMH
İnsan Bağışıklık Eksikliği Virüsü	HIV	İBEV
Sağlık ve Ulusal Proje.	HNP	SUP
Sağlık Sektörü Geliştirme Programı	HSDP	SSGP
Uluslararası Kalkınma Derneği	IDA	UKD
Entegre Finansal Yönetim Sistemi	IFMS	EFYS
Yatırım Geliştirme Merkezi	IPC	YGM
Yönetim Bilgi Sistemi	MIS	YBS
Maliye Bakanlığı	MoF	MB

Medikal Depolar Bölümü	MSD	MDB
Sivil Toplum Örgütleri	NGOs	STÖ
Ulusal Mikrofinans Bankası	NMB	UMB
Ulusal Taşımacılık Politikası	NTP	UTP
Ulusal Telekomünikasyon Politikası	NTP	UTP
İlköğretim Gelişim Programı	PEDP	İÖGP
Tasarruf ve Kredi Kooperatifleri	SACCOS	TKK
Tanzanya'nın Güney Tarım Büyüme Koridoru.	SAGCOT	TGTK
Sistemik Finansal Kurumsal Düzenleme	SFIA	SFKD
Tanganika Afrika Birliği	TAA	TAB
Tanzanya Tarım ve Gıda Güvenliği Yatırım Planı.	TAFSIP	TTGGYP
Tanganika Afrika Ulusal Birliği	TANU	TAUB
Tanzanya Limanlar Kurumu	THA	TLK
Tanzanya Posta ve Telekomünikasyon Şirketi	TPTC	TPTŞ
Tanzanya Demiryolları Şirketi	TRC	TDŞ
Tanzanya Çay Kurumu	TTA	TÇK
Tanganika Bölgesi Afrika Devlet Memurları Birliği	TTACSA	TBADMB
Üç Yıllık Plan	TYP	ÜYP
Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği	USSR	SSCB
Kalkınma Politikasında Kadınlar	WDP	KPK

GİRİŞ

1880'lerde Afrika kıtası, tarihinde hiç yaşanmamış olan yeni bir aşamaya girmiştir. Sömürgeciler, Afrika kıtasını istila ettiler ve kendi aralarında bölüştürdüler. Bu yüzden Afrika'nın gelişiminin bütün kalıplarını değiştirdiler. Tanganyika (daha sonra Tanzanya), 1885'te Berlin Konferansı'ndan sonra resmen Almanların elinde oldu¹. İklimsel sorunlar ve düşük sömürülebilir kaynaklar nedeniyle Almanlar, Tanganyika'nın yalnızca sömürü için değil, aynı zamanda yerleşim için de uygun olmadığını gördüler fakat buna rağmen sömürgeci vazgeçmediler ve bu bölgeyi terketmediler.²

Sömürge öncesi bu bölge, merkezi bir hükümetin olmadığı, Nyamwezi, Yao, Sukuma gibi farklı küçük kabile devletleri şeklinde yönetiliyordu³. 19. Yüzyılın ortalarında, Misyonerler, Tüccarlar ve Kaşifler gibi sömürgeci ajanlar, hammadde, ucuz emek, piyasalar, yatırımlar ve sömürgecilerin ihtiyaç duyduğu kapitalist taleplerini elde etmek için Tanganyika'nın içine girmeye başladılar.⁴Tanganyika, coğrafi ve politik olarak sömürgecilik döneminden önce yoktu. Bu bölge önce 19.Yy.'ın sonlarında Almanlar tarafından sömürgeleştirilmiş fakat I. Dünya Savaşı'ndan sonra 1920 yılında, İngilizlerin Doğu Afrika'yı Almanlardan alması sonucu bu isim kullanılmaya başlanmıştır.⁵ Tanganyika'nın kolonizasyonu, Almanlar ve İngilizler gibi iki Avrupa gücünün altındaydı. Almanlar 1907'den Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar Tanganyika'yı sömürge olarak kullandılar. İngilizler, 1919'dan 1946'ya kadar bir manda kolonisi olarak Tanganyika'yı kontrolleri altında tuttular ve 1946'dan 1961'e kadar İngiliz müteveli kolonisi olarak devam etti⁶.

Tanzanya adı, 1964 yılında Tanganika ile Zanzibar'ın birleşmesinden sonra kullanılmaya başlanmıştır⁷. Tanganika 1961'de Zanzibar ise 1963'te bağımsızlığını kazandı⁸. Her iki ülke de

¹ BBC, *Tanzania Profile Time-line*,2018, [https://www.bbc.com/news/world-africa-\(15.11.2018\)](https://www.bbc.com/news/world-africa-(15.11.2018)).

² BBC, *a. g. m.*

³ Mussa Ali Ubwa, "The Union Between Tanganyika and Zanzibar: Legality of Additional Matters Outside of the Articles of the Union",2010, <http://www.mzalendo.net>, ss.4 (11.12.2010).

⁴ Ubwa, *a. g. m.*, s 5.

⁵ Ubwa, *a. g. m.*, s 7.

⁶ Idrian Resnick, *Transition: Building Socialism in Tanzania*, New York,1981, s 8.

⁷ BBC, *a. g. m.*

bağımsızlıklarını İngiliz sömürge yönetiminden aldılar⁹. Birlik, 26 Nisan 1964'te Tanganika Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Julius Nyerere ve Zanzibar Halk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Abeid Karume Birlik Sözleşmesini imzalayarak onayladıklarında gerçekleşti¹⁰. Birlik, Zanzibar saltanatını deviren 12 Ocak 1964'teki Zanzibar Devrimi'nden yaklaşık dört ay sonra gerçekleşmiştir.¹¹

Yeni TANU hükümeti, sömürge hükümeti sırasında miras kalan birçok sorunla karşı karşıya kaldı.¹² Örneğin, az sayıda eğitilmiş insan vardı ve bu durum ülkedeki eğitilmiş insan sorununu ortaya çıkarmıştı. Bu dönemde üniversite mezunlarının sayısı oldukça azdı, bu nedenle, yüksek vasıflı işgücü sorunu vardı, bu da hükümeti ekonomik ve sosyal politikalarını gerçekleştirirken eğitilmiş insanlara bağlı olmaya mecbur etti.¹³ 1961'de ülkede yaklaşık 120 üniversite mezunu vardı, bunlardan ikisi avukat, ikisi mühendis ve on ikisi de tıp doktoruydu.¹⁴ Ekonomi de tipik olarak sömürgeciydi ve geçimlik gıda maddelerinin üretimi ile hammadde ihracatına dayalı mallara bağlıydı.¹⁵ Ayrıca yeni hükümet, sömürge rejimi sırasında bölünmüş olan farklı etnik grupları birleştirme sorunu ile de karşılaştı.¹⁶ Örneğin, Tanzanya'da yüz yirmi etnik kabile vardı ve her bölge o bölgenin kabilesinin egemenliğindeydi. Bu durum ülkede birlik ve beraberlik eksikliğine yol açtı. Nyerere, millet olarak birlikte çalışmak ve insanları birleştirmek için çok çalıştı.¹⁷ Nyerere, etnik açıdan farklılaşmış toplumdaki sağlam bir ulusal kimliğe sahip uyumlu bir ulus yaratmayı amaçladı.¹⁸ Çünkü Nyerere insanlar birleşirse ekonominin gelişeceğine inanıyordu. Genel olarak, bağımsızlık sonrası dönemde, ekonomi iyi bir gelişme sağlayamıyor, birçok işçi ve köylü hala çok fakirdi. Sadece Afrikalı tüccarlar, büyük çiftçiler üst düzey TANU ve hükümet yetkilileri gibi az sayıda insan zenginleşmişti.¹⁹

⁸ BBC, *a. g. m.*

⁹ BBC, *a. g. m.*

¹⁰ BBC, *a. g. m.*

¹¹ BBC, *a. g. m.*

¹² Resnick, *a. g. e.*, s 8.

¹³ Resnick, *a. g. e.*, s 10.

¹⁴ Resnick, *a. g. e.*, s 13.

¹⁵ Lonely Planet, "History of Tanzania", 2018. <https://www.lonelyplanet.com/tanzania/history>. (2.5.2018).

¹⁶ Susan Geiger, *TANU: Gender and Cultural in the Making Tanzanian Nationalism 1955-1965*, Nairobi, 1996, s 48

¹⁷ Geiger, *a. g. e.*, s 48.

¹⁸ Susan Crouch, *Western Response to Tanzanian Socialism 1967-1983*, Growing Publishing Company Limited, 1996, s 28.

¹⁹ Crouch, *a. g. m.*, s 28.

Nyerere, Tanzanya'nın refah düzeyini artırmak amacıyla, 1967'de Arusha Bildirgesini yayınlarak ekonomik bir model olarak, Ujamaa²⁰ politikasını zorunlu bir ekonomik politika olarak ilan etti. Ujamaa, Tanzanya'nın ekonomik ve sosyal refahını yükseltmeyi amaçlayan temel politika olarak tasarlanmıştır²¹. Ujamaa politikasına göre, tüm Tanzanyalılar ülkesinin kalkınması için kendi kendine yeterli olmalı ve yabancı yardımlara bağımlı olmamalıdır.²² Dolayısıyla, bu politikanın bir gereği olarak Tanzanya hükümeti, insanları köylere yerleştirmeye karar verdi.²³ Tanzanyaları Ujamaa köylerine yerleştirme süreci zorlu bir süreçti, çünkü birçok Tanzanyalı, güvenlik, kişisel ve sosyal hijyenden yoksun olan köylere yerleşmek istemedi. Tüm bu zorluklara rağmen Tanzanyalılar, Ujamaa politikası gereği, ana hedef olarak benimsenen tarımsal üretimi artırmak amacıyla, zorla köylere yerleştirildiler.²⁴

Nyerere ayrıca devletleştirmek, kendi kendine yeten eğitim (Education for self-reliance) politikaları ve köylüleşme gibi başka politikalar da uyguladı.²⁵ Bu politikaları kullanarak, Ujamaa politikasını bir Afrika sosyalizmi biçimi haline getirdi. Bağımsızlığın ardından Nyerere'nin bir başka planı, diğer Afrika ülkelerinin kurtarılmasına yardımcı olmaktı.²⁶ Ona göre, Afrika'daki diğer ülkeler özgür değilse Tanzanya da özgür bir devlet olamaz; bu nedenle diğer ülkelere bağımsızlık kazanmaları için destek sağlamalıdır.²⁷

Kendi kendine yeterlilik (Self-reliance) politikasının temel amacı, IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası kapitalist kurumların Tanzanya'nın ekonomik gelişine müdahalesini engellemektir.²⁸ 1970'lerin sonunda ürün fiyatlarındaki düşüş ve uluslararası petrol krizi nedeniyle, Tanzanya finansal kuruluşlardan yardım istemek zorunda kaldı ve yardım talebinde

²⁰Ujamaa; Tanzanya'lılar tarafından sosyalizm ile eşanlamli olarak kullanılmaktadır. Idrian Resnick, *Transition: Building Socialism in Tanzania*, New York, 1981, s18.

²¹ Julius Nyerere, *Ujamaa: Essays on Socialism*, Oxford University Press.1968, s 39.

²² Nyerere, *a.g.e.*, s 39.

²³ Selma James, "What we can learn from Tanzania's hidden socialist history?"2013, <https://www.theguardian.com>, (11.12.2014).

²⁴ James, *a. g. m.*

²⁵ Julius Nyerere, "From Uhuru to Ujamaa", *Africa to day*, Indiana University Press, vol. 21, no. 3 (1974), s 4.

²⁶ Nyerere, *a. g. m.*, s 5.

²⁷ Julius Nyerere, "African Socialism: Ujamaa in practice", *Pan Africanism I*, Taylor & Francis, Ltd, vol. 2, no. 6, (1971), s 4.

²⁸ Nyerere, *a. g. m.*, s 4.

bulundu. IMF ve Dünya Bankası tarafından bir kurtarma programını müzakere etme konusunda hükümete büyük bir baskı yapıldı.²⁹

1990'larda Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından, birçok gelişmekte olan ülke çok ciddi ekonomik sıkıntı ile karşı karşıya geldi. Bu ekonomik çöküş, gelişmekte olan bir çok ülkenin sosyalist programlardan vazgeçerek kapitalist ekonomi ile intibak içine girmelerine neden oldu. Tanzanya dahil olmak üzere, pek çok ülke başta ABD olmak üzere gelişmiş kapitalist ülkelerden yardım istemek zorunda kalmış ve destek alabilmek adına Yapısal Uyum Programı (SAP) olarak bilinen kapitalizmin koşullarını yerine getirmek zorunda kalmıştır³⁰. SAP, ekonomik destek almak isteyen herhangi bir ülke için uygulanacak (demokratikleşme, özelleştirme ve ekonomik liberalleşme gibi) bazı şartları zorunlu olarak söz konusu ülkelere dayatmıştır³¹. Bu zorlamalar karşısında Tanzanya'nın, sosyalist (Ujamaa) ekonomik politikayı terk ederek demokratikleşme, özelleştirme ve ekonomik liberalleşmeye yönelik değiştirme dışında başka bir yolu kalmamıştır. Bu nedenle, Tanzanya kapitalist ekonomik sistemi takip ederek, politik ve ekonomik politikalarını modernize etmeye karar verdi³².

Dolayısıyla, Tanzanya ticaret dünyasındaki hacmini genişletmek için işlerini yeniden inşa etmeye ve çalışma ortamlarını yeniden şekillendirmeye karar verdi.³³ Aynı zamanda, işçilerin daha güvenli bir ortamda çalışmasını ve daha iyi bir üretim süreci oluşturmak için çalışanlarının sağlık ve eğitimine önem verdi.³⁴ Ekonominin gelişmesini engellemiş olmasına rağmen, Tanzanya kapitalist sistemi modernize edici bir yöntem olarak yeniden tanıtarak ekonomisinin büyümesini ve daha istikrarlı hale gelmesini umuyor.³⁵

Bu çalışma, Tanzanya'daki sosyalist politika, modernleşme ve liberalleşme süreci ile ilgili aşağıdaki sorulara cevap bulmayı amaçlamaktadır: -

i) Tanzanya neden sosyalist politikasına devam etmedi?

²⁹ Mark O'Neil, *Capitalism, Socialism and the Development of Crisis in Tanzania*, Gower Publishing Company, 1990, s 16.

³⁰ Resnick, *a.g.e.*, s 7.

³¹ O'Neil, *a.g.e.*, s 16.

³² Resnick, *a.g.e.*, s 7.

³³ O'Neil, *a.g.e.*, s 17.

³⁴ O'Neil, *a. g. e.*, 18.

³⁵ Resnick, *a.g.e.*, s 14.

ii)Sosyalist politikayı engelleyen zorluklar nelerdi?

iii)Tanzanya'nın kapatalist ekonomik politikayı uygulamaya başlamasının sebepleri nelerdi?

iv) Kapitalist ekonomik sistemin uygulanması refahını ne kadar arttırdı?

Çalışmamızın diğer bir amacı, Ujamaa köyleşme politikasının sebeplerini, başarılarını ve başarısızlıklarını analiz etmektir. Ayrıca, Tanzanya'daki kapitalist ekonomik politikanın başlatılması sırasında ve sonrasında meydana gelen değişiklikleri araştırmak; ve nihayet, Tanzanya'da kapitalist sistemin ne kadar işlediğini gözlemlemek.

Bu çalışmada ortaya çıkan bilgiler geleceğin inşasında önem arz etmektedir. Tanzanya, ekonomik, politik ve sosyal refahının öncekinden daha iyi geliştiği gelişmekte olan ülkelerden biridir. Ancak böyle bir gelişim seviyesinde kalmak yeterli değildir, tüm Tanzanyalıların yararına kaynak tahsis edilmesini sağlamak için daha etkin politikaların uygulanması gerekmektedir. Tanzanya'nın doğal kaynaklar bakımından zenginliğine rağmen, birçok Tanzanyalı kötü yaşam koşullarından muzdariptir. Bu zorlukların üstesinden gelmek için Tanzanya politikacıları etkili politikaları raflara koymak yerine kullanmaya devam etmelidir.

Bu çalışma tarihsel ve karşılaştırmalı analiz yöntemi kullanılarak yapılmaya çalışılmıştır. Ayrıca çalışmada farklı literatürlerden, resmi raporlardan, makalelerden, bloglardan ve diğer bilgi kaynaklarından yararlanılarak analizler yapıldı. Toplanan bu bilgiler baştan sona sistematik bir şekilde incelendi. Konunun doğası uygun olarak, bu çalışmada kullanılan araştırma yöntemi elde edilen bilgilerin derinlemesine analiz edilmesine yardımcı olmuştur.

Bu çalışma; Ujamaa politikasının uygulanmaya başlandığı dönem ve Tanzanya hükümetinin modernleşme ve serbestleşme yolunda ciddi adımlar attığı iki dönemi kapsamaktadır. Bu nedenle, çalışma Tanzanya'nın kalkınmasına yönelik uygulanan bu iki farklı politikayı Sosyolojik bir perspektifte değerlendirmeye odaklanmıştır. Bununla birlikte, Tanzanya iki farklı ülke (Tanganika ve Zanzibar) olmasına rağmen, çalışmada Zanzibar hakkında ayrıca açıklamalarda bulunulmadı. Çünkü Ujamaa politikası, Zanzibar'da değil, anakarada yani Tanganika'da uygulandı. Ayrıca, Ujamaa politikası, 1964'te birliğin oluşumu sırasında imzalanan sözleşmede birlik meseleleri arasında yer almadı. Bu nedenle, çalışma Tanzanya kelimesini kullanmasına rağmen, tüm bilgiler Tanganika'ya yönelik açıklanmıştır.

Çalışmamız dört bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde, sömürgecilik öncesi, sömürgecilik sırasında ve sömürgecilik sonrasında Tanzanya'daki sosyal ve ekonomik durum ele alındı. Ayrıca, bu bölümde, çalışmada, Sosyalizm, Afrika sosyalizmi, Modernleşme ve Soğuk savaş politikaları kavramlarını kısaca tartışılacaktır. İkinci ve Üçüncü bölümde ise, Ujamaa politikasının kökeni, uygulaması, başarısı ve başarısızlığı analiz edilmiştir. Son bölümde, modernleşme politikasının kökeni ve uygulamasının bir analizi yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

UJAMAA POLİTİKASINDAN ÖNCE TANGANYİKA'DAKİ SOSYAL VE EKONOMİK DURUM.

1920'de bir İngiliz hükümeti çalışan tarafından anakaraya Tanganyika adı verildi. Tanganyika kelimesi, iki Svahili kelimeden türemiştir; *Tanga* (yelken) ve *Nyika* (parlak, kurak, düz) anlamına gelir³⁶. Tanganyika'nın iç kesimlerindeki bütün kabilelerin kökeni, bölgeye Afrika kıtasının farklı yerlerinden gelen Bantus'un soyundan gelmekteydi. Bu kabilelerin avcılık, çiftçilik ve hayvan sürülerine dayanan geleneksel bir ekonomileri vardı³⁷. Farklı bölgelerden gelen bu kabileler farklı türden bir topluluk oluşturdular. Yöneticileri, yasaları ve hatta askeri güçleri olmadan uyum içinde yaşadılar. Bu topluluklar düzeni sağlamak adına yasaları, askeri gücü kullanmaktan ziyade gelenek ve aile ilişkilerini kullandılar³⁸. Nyasa Gölü, Tanganyika Gölü ve diğer büyük gölleri çevreleyen verimli yayla alanlarında, krallar tarafından yönetilen büyük çaplı devletler gelişti; fakat aynı zamanda kralların gücünü arttırmak için klan başkanları ve alt seviye şefler gibi diğer önemli figürler kullanıldı³⁹.

Tanganyika sınırları içerisinde dört ana Afrika dili grubunu konuşan yaklaşık 120 etnik grup bulunmaktadır. Bunlara Khoisan veya "klik" (avcı-toplayıcılar), Nilotik-pastoralistler (Maasai) gibi, Cushitic dilini konuşanlar ve Bantu dilini konuşanlar da dahildir. Özellikle bir kıyı Bantu dili olan Svahilice, Arapçadan çok etkilendi⁴⁰. Her etnik grup kendi yerel dilini konuşmasına rağmen, tüm Tanganyika halkı ulusal dil olarak Svahilice konuşmaktadır⁴¹.

8. ve 12. yüzyılda, Zanzibar Basra Körfezi'nden gelen tüccarlarla yoğun ticari ilişki içerisindeydi. Özellikle İranlı ve Arap tüccarlar, Bantu konuşan Afrikalılar ile sosyal anlamda

³⁶ Robert. G. Carlson, Mario Pratt, "Countries and their Cultures", <https://www.everyculture.com>, 2019

³⁷ Thomas Gale, "East African Religion: An Overview", <https://www.encyclopedia.com>, 2005

³⁸ Gale, a. g. m

³⁹ Gale, a. g. m

⁴⁰ Kenneth Ingham, Deborah Fahy Bryceson, Frank Mathew Chiteji "vd", "Tanzania", www.britanica.com, 2019.

⁴¹ Robert. G. Carlson, Mario Pratt, countries and their cultures, <https://www.everyculture.com>, 2019.

güçlü bir bağ kurmuşlardı. Bu etkileşim, Tanganyika kıyılarında bugün halen varlığını sürdüren Svahili kültürünün ortaya çıkmasına yol açtı⁴². Doğu Afrika kıyı Bölgesi 15. ve 17. yüzyıllarda, Portekizliler tarafından kontrol ediliyordu. Portekizliler Kilva⁴³ başta olmak üzere farklı bölgelerde ticaret limanları kurdu. Bu dönemde Doğu Afrika sahili halkı, Osmanlı İmparatorluğu'nun Sultan III. Murad'ından askeri yardım istedi⁴⁴. Sultan Murad, valisi Ali bey'e Doğu Afrika sahilinde Portekizlilere karşı savaşmalarını emretti, ancak mağlup oldu ve sonra Umman ordusu Doğu Afrika sahili halkına yardım etmek için geldi. Ancak Osmanlı ordusunun Portekizliler tarafından yenilmesi, Zanzibar Sultanı ile Osmanlı Devleti arasındaki ilişkilere son vermedi. Osmanlı İmparatorluğu ile Zanzibar arasındaki resmi ilişkiler, Sultan II. Abdülhamid döneminde başladı. II. Abdülhamid ve Zanzibar sultanı, Doğu Afrika sahilinde İslam'ı geliştirmek için güçlü bir ilişki kurdu⁴⁵.

Doğu Afrika kıyılarında Portekiz yönetiminin düşmesinden sonra; Kilwa, Tanganyika'daki ilk ticaret merkezi oldu. Ayrıca tüccarlar fildişi, köle, kaplumbağa kabuğu, yabanmersini ve reçine gibi ürünler ihraç ediyorlardı ve kumaş, tuz ve silah gibi ürünler ithal ediyorlardı. Bu ticari faaliyetler Afrika halkları, özellikle de sahile fildişi taşıyan Yao tarafından kontrol ediliyordu⁴⁶.

19. yüzyıl boyunca, Umman ve Zanzibar'ın sultanı Seyyid Said (1806-1856), Tanganyika'daki önemli ticari bölgeleri kontrol etmeye başladı⁴⁷. Seyyid Said, ABD, İngiltere ve Fransa ile anlaşmalar yaparak Zanzibar'ın konumunu daha da güçlendirdi⁴⁸. Bu anlaşmalar ile bu ülke vatandaşlarının (ABD, İngiltere, Fransa) Zanzibar dışında başka bir Afrika ülkesi ile ticaret yapmaları yasaklandı. Böylece, Kilwa ekonomisi fildişi ve kopal ticareti yapamadığından bu ticari yasaklardan olumsuz etkilendi⁴⁹. Bu durum, Zanzibar'ın ticari imparatorluğunun Tanganyika'nın iç kesimlerinde doğru yayılmasına yol açtı⁵⁰.

⁴² Abdul Shariff, *Slaves, Spices and Ivory in Zanzibar: Integration of East Africa Commercial Empire into the World Economy 1770-1873*, Ohio University Press, 1987, s 16.

⁴³ Kilwa (kilva), Tanganika'nın kıyı bölgesidir.

⁴⁴ Ahmet Kavas, "Ottoman Empire's Relations with Southern Africa", *Istanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, AUIFD*, XLVIII, sayı II, (2007), s 15-6.

⁴⁵ Mehmet Tütüncü, "Relations between Ottoman Empire and Zanzibar Sultanate (1877-1907): Documents from Ottoman Archive in Istanbul", *Research Center for Turkish and Arabic world, Haarlem, Holland*, <https://www.academia.edu>

⁴⁶ Shariff, a. g. e, 1987, s 100.

⁴⁷ Abdul Shariff, *Zanzibar under Colonial Rule*, Ohio University Press, 1991, s 30.

⁴⁸ Shariff, a. g. e, 1991, s 45.

⁴⁹ Shariff, a. g. e, 1991 s 46.

⁵⁰ Shariff, a. g. e., 1987, s 56.

On dokuzuncu yüzyılın kervan ticareti Tanganyika'nın iç kısımlarına doğru ilerledi. Bu ticaret birçok Afrika insanının dünya ekonomisine fildişi ve köle ihracatçısı olarak katılmalarını sağladı⁵¹. Afrikalı tüccarlar, üç büyük kervan yolunun öncüleriydi. Örneğin, Nyamwezi Tanganyika'nın ortasından sahile kadar uzanan bir kervan yoluydu. Kenya merkezindeki Kamba'lı fildişi tüccarları için Mombasa'da biten bir rota belirlendi; bu rota Kamba ve Masai bölgesini Uganda'ya ve kuzeye Turkana Gölü'ne bağlıyordu. Son rota Tanganyika'nın güneyindeki Yao kabilesinden Kilwa'ya kadar uzanıyordu⁵². Başlangıçta, Tanganyika'nın iç kesimlerinde köle ticareti hakimdi, ancak 1850'lerde köle ticareti, kölelere olan talebin azalması ve kölelik karşıtı faaliyetlerin artması sonucu köle ticareti azaldı⁵³. Kölelerin azalan talepleri diğer ürünlere olan talebi canlandırdı. Bu ürünler arasında fildişi, mücevher, hurma yağı ve gres yağı vardı⁵⁴.

Arap tüccarlar Tanganyika'nın iç kısımlarına girmeden önce Tanganyika halkı günlük aktivitelerinde kendi geleneksel dinlerini kullanıyordu. Fakat Ummanların kıyıya politik olarak egemen olduğu dönemde, İslam'ın yayılması da Doğu Afrika'nın iç kesimlerinde yoğunlaştı⁵⁵. İç kısımdaki halklarla, özellikle Nyamwezi bölgesindeki Tabora ve Tanganyika Gölü'ndeki Ujiji ile ticari temaslar, İslamın diğer bölgelere de yayılmasına zemin hazırladı. Uganda'nın bazı bölgelerinde bile birçok geleneksel lider İslam'ı benimsedi ve kıyıdaki Müslümanlar ile işbirliği yaptı. Ticaret yalnızca İslam'ın yayılmasına değil, Svahili dili ve kültürünün de yayılmasına hizmet etti⁵⁶.

Berlin Konferansı'nın toplanması, Avrupa'nın güçlü devletleri arasında Tanganyika'ya yönelik büyük bir çıkar yarışına yol açtı⁵⁷. 1880'lerde Zanzibar Sultanlığı Svahili Sahili ve iç bölgelerdeki kontrolünü kaybetmeye başladı. Ayrıca, birçok ticaret şehri devletleri, Zanzibar Sultanlığı'ndan bağımsızlıklarını istedi⁵⁸. 1890'a gelindiğinde Almanlar, İngiltere ve Zanzibar

⁵¹ Shariff, *a. g. e.*, 1987, s. 60.

⁵² Shariff, *a. g. e.*, 1987, s. 63.

⁵³ Micheal Pearson, *Trade, Circulation and Flow in the Indian Ocean world*, Palgrave Macmillan, 2015, s. 167.

⁵⁴ Pearson, *a. g. e.*, s. 167.

⁵⁵ Abdulaziz Lodhi and David Westerlund, "A short history of Islam in Tanzania", <http://www.islamtanzania.org>, 2009

⁵⁶ Lodhi, Westerlund, *a. g. m.*

⁵⁷ Sean G Amato, "Tanganyika: In Colonial Africa, Europeans are Scary Folks Specifically Germans", <https://seanamato.blogspot.com>, 2009.

⁵⁸ Shariff, *a. g. e.*, 1991, s. 70.

Sultanlığı Tanganyika sınırlarına yönelik 1890'daki Heligoland-Zanzibar Antlaşması⁵⁹ gibi birçok anlaşma imzaladı. Bu kararların bir sonucu olarak, Alman kolonisi kıyı bölgelerine ve Tanganyika'nın iç bölgelerine hâkim olmaya başladı⁶⁰.

1.1 Sömürgecilik Sirasında Tanganyika'daki Sosyo-Ekonomik ve Politik Durum.

Sömürge döneminde, Tanganyika düşük düzeyde seyretti; ekonomik ve politik faaliyetlerin çoğu yabancıların kontrolü altındaydı.⁶¹ Afrikalılar emek üretimlerinden faydalanmadılar; çünkü büyük miktarda kârlar Avrupalılar ve Asyalıların ellerine geçiyordu⁶². Tanganyika'nın ekonomisi sömürge devletlerinin ekonomisine fayda sağlayacak şekilde organize edilmişti.⁶³ Sömürge devletlerinin temel amacı; madenlerin ve ihracat ürünlerinin sömürülmesiydi. Maksimum sömürünün sağlanması için sömürgeciler hammadde fiyatlarını düşük tuttu ve maksimum üretim için zorla işçi çalıştırmayı kullandılar.⁶⁴ Bu nedenle, Tanganyika'da ekonomik sömürüyü arttırmak için sömürge yönetiminin idari sistemi kurulmuştur.⁶⁵

Sömürgeciler, Tanganyika'yı hammaddelerin birincil kaynağı olarak hazırladılar. taleplerini yerine getirmek için, hammaddelerin kolay taşınmasını kolaylaştırmak için bazı altyapılar inşa ettiler.⁶⁶ Hem Almanya hem de İngiltere, Tanganyika'nın ekonomik yeterliliğini

⁵⁹ Heligoland-Zanzibar Antlaşması (1890 Anglo-Alman Anlaşması), 1 Temmuz 1890'da Alman İmparatorluğu ile Birleşik Krallık arasında imzalanan bir anlaşmaydı. Bu anlaşmaya göre, Almanya stratejik bir Heligoland adası ve Dar-es-salaam'ı (Tanganika'nın kıyı kısmı) kazandı. Buna karşılık Almanya, Kenya sahilindeki Wituland'ın küçük saltanatını İngiltere'ye devretti. Bu antlaşmadan, yalnızca Unguja ve Pemba adaları Zanzibar sultanlığının egemenliğine girdi. Duane Niler Pyeatt, *Heligoland and the Making of the Anglo-German Colonial Agreement in 1890*, (Master Thesis), Texas Tech University, 1988, s 1

⁶⁰ Pyeatt, *a. g. e.*, s 1

⁶¹ Resnick, *a. g. e.*, s 14.

⁶² Resnick, *a. g. e.*, s 28.

⁶³ Resnick, *a. g. e.*, s 14.

⁶⁴ Harris Mapolu, "Tanzania: Imperialism, the state and the peasantry", 2008, www.archive.unu.edu. (30.2.2008).

⁶⁵ Ahmed, Muhiddin, "The Mwalimu", *Institut de Sociologie de l'Université de Bruxelles* vol,19, no,2, (1969), s, 328.

⁶⁶ Richard Yeager, *Tanzania: An African Experience*, Westview press, 1982, s, 150.

geliştirmek için çok az şey yapmıştı. Sömürge ekonomisi işlenmemiş madenleri, hammaddeleri ve ihracat ürünlerini ihraç etmeye yöneldi.⁶⁷

Tarımsal üretim, vasıfsız işçi kullanımı nedeniyle düşük kalitedeydi. Vasıfsız işçi, sömürgeci ekonomiye daha fazla fayda sağlamak için kullanılan yöntemler arasındaydı, çünkü sömürgeciler sömürgeci ekonominin gelişmesi için ucuz emekçiler talep ediyorlardı.⁶⁸ Fakat, bu üretimin artmasıyla sonuçlandı, çünkü sermaye ve üretken becerilerinden (üretim gerekli bilgi dahil) yoksundular. Bu, vasıfsız işgücünün ihracat mahsulleri üretiminde ve ekonominin işletme yapısında kullanılmasını nispeten kârlı hale getirmişti.⁶⁹ Tanganyika 13 milyondan fazla bir nüfusa sahipken, uluslararası burjuvazi ve onların temsilcileri, beyaz yerleşimciler ve komprador kapitalistler hala köylü tarımından faydalanıyorlardı. Köylülerin ve ekim işçilerinin yüzde 85'inden fazlası okuma yazma bilmemekteydi⁷⁰.

Sadece düşük tarımsal üretime yol açan vasıfsız işçi kullanımı değil, aynı zamanda yerel araçların kullanılması da düşük üretim kalitesini kolaylaştırdı İnsanlar zamanlarının çoğunu toprağı kazmak için elle çapa kullanarak geçiriyorlardı.⁷¹ Çünkü çok az sayıda pulluk, boyunduruk öküzleri, traktörler, harman makineleri, az çok gübreleri vardı. Ayrıca, su pompası yok denecek kadar azdı, hatta fiskiye ve sulama kuyusu yoktu.⁷²

Sağlık hizmetleri kötü durumdaydı ve tüm ülkeye verilmiyordu ve sadece. Kırsal alanlardan ziyade sadece şehir merkezlerinde mevcuttu; Bu durum, birçok doktor ve sağlık yöneticisi, Dar-es-salaam gibi kent merkezlerinde çalışmaya karar vermiştir.⁷³ Köylerde sağlık hizmetlerinin yetersizliği, bir yaşından önce binlerce yenidoğan bebeğin ölümü ve kısırılık oranının artmasına neden olmuştu. Buna ek olarak, insanların yüzde 65'i enfeksiyon, parazitler, beslenme bozukluğu, solunum yolu hastalıkları ve sindirim sistemi hastalığı gibi sorunlar nedeniyle hayatını kaybetti.⁷⁴

⁶⁷ Yeager, *a. g. e.*, s 150.

⁶⁸ Resnick, *a. g. e.*, s 15.

⁶⁹ Resnick, *a. g. e.*, s 32.

⁷⁰ Resnick, *a. g. e.*, s 44.

⁷¹ Michaela Von Freyhold, *Ujamaa villages in Tanzania: An Analysis of Social Experience*, Heinemann Educational Books Ltd,1979, s, 3.

⁷² Freyhold, *a. g. e.*, s 3.

⁷³ Resnick, *a. g. e.*, s 30.

⁷⁴ Resnick, *a. g. e.*, s 32.

Sömürge döneminde, ırksal temelde eğitim verilmiştir. Afrikalıların eğitime katılım düşük düzeydeydi; çünkü sömürgeci eğitim Afrikalıları izole etti. Zaten sömürge hükümetinin sağladığı eğitimin farklı bir amacı vardı.⁷⁵ Bu eğitim, gençleri kendi ülkelerinin hizmetine hazırlamak için tasarlanmadı; bunun yerine, sömürge toplumunun değerlerini aşmak ve bireyleri sömürge devletinin hizmeti için eğitmek arzusuyla motive edildi.⁷⁶ Dolayısıyla, sömürge dönemi boyunca verilen eğitim, özellikle orta ve yüksek eğitim, fırsatı Afrikalılara sınırlıydı.⁷⁷ 1948'de İngilizlerin Tanganyika yönetimini Milletler Cemiyeti Mandası altında devralmasından 30 yıl sonra, dört yıl orta öğretim alan sadece 28 Afrikalı vardı.⁷⁸ Bu, eğitilmiş Afrikalılar ve sömürgeciler arasında çatışmalara yol açtı. Eğitilmiş Afrikalılar daha fazla orta öğretime teşvik ve aynı zamanda sömürge yönetiminde üst sıralarda birçok görevde yer almayı talep etti.⁷⁹

Sömürgeciler *Şilin'i* dört sömürgede (Aden, Kenya, Uganda ve Tanganyika) işletilen sömürge para birimi olarak tanıttı. Mükemmel para dolaşımını sağlamak için İngilizler, para birimini denetleyen ve kontrol eden Doğu Afrika Para Kurulu'nu kurdu.⁸⁰ Çünkü o dönemde para birimini denetleyen ve kontrol eden merkez bankası yoktu. Bu nedenle, her dört üye de “Doğu Afrika'nın şilinini (para biriminin) herhangi bir kısıtlama olmaksızın birliğin bir kısmından diğer kısımlarına geçirmekte serbestti”⁸¹

1.2 Tanganyika'daki (sonra Tanzania) Bağımsızlık Sonrası Sosyo-Ekonomik ve Politik Durum.

Bu bölüm, bağımsızlıktan beş yıl sonrasını ve Ujamaa politikasının yürürlüğe girmesinden önceki dönemi açıklamaktadır (1961-1966). Bu çok önemli bir dönem çünkü Tanzania'nın ekonomik ve siyasal sisteminin Ujamaa politikasına geçmeden önce net bir durumunu gösteriyor. Bazı bilim adamları bağımsızlık sonrası 1961-1966 yılları arasında bir değişiklik olmadığını savundular. Ingle'ye göre, bu argümanı destekleyenler arasındadır ve

⁷⁵ Nyerere, *a. g. e.*, s. 46.

⁷⁶ Nyerere, *a. g. m.*, 1974, s. 46.

⁷⁷ Nyerere, *a. g. m.*, 1974, s. 45.

⁷⁸ Resnick, *a. g. e.*, s. 35.

⁷⁹ Resnick, *a. g. e.*, s. 39.

⁸⁰ Resnick, *a. g. e.*, s. 40.

⁸¹ Resnick, *a. g. e.*, s. 42.

bağımsızlık sonrası dönemin kırsal kalkınma çabalarının, değişimin süreklilikten daha fazla olduğunu vurguladı.⁸²

Ancak bu argümanı Resnick tarafından eleştirildi. Resnick'e göre, bağımsızlık sonrası özellikle 1961-1966 yılları arasında meydana gelen değişiklikler olduğunu gördü. Bu dönemde, yoksulluk, hastalıklar ve diğer sorunlar devam ediyordu ancak bunların yanında bazı gelişmeler de vardı. Resnick, Tanganyika'da 1961'de bağımsızlığa miras kalan neo-sömürge ekonomik⁸³ yapısının önümüzdeki beş yıl içinde sert bir şekilde değişikliğe uğradı⁸⁴. Bazı canlı örnekler, bağımsızlıktan sonra, özellikle 1961'den 1966'ya kadar ekonomik iyileşmeyi göstermiştir.

Bağımsızlık sonrası dönemde, tarım sektöründe birçok gelişme kaydedilmiştir. Ticareti yapılan tarımsal ürünlerin üretimi, beklenen üretimin üzerindeydi. Örneğin, 1961'den 1966'ya kadar pazarlanan pamuk % 111, kahve satışları % 108, mısır pazarları % 186 ve pirinç üretimi % 126 arttı⁸⁵. 1961'deki bağımsızlıktan kısa bir süre sonra hükümet, kırsal kalkınma çabalarına önem verdi.⁸⁶ Nüfusun % 95'inden fazlasının yaşadığı kırsal kesimde üretimin artmasına ve yaşam standartlarının yükselmesine ağırlık verildi.⁸⁷ Hükümetin yaşam standardının ve üretim faaliyetlerinin iyileştirilmesini yönelik politikalar nedeniyle, Dünya Bankası tüm gelişim projelerinin tamamlanmasını sağlamak için hükümete mali destek sağlamıştır.⁸⁸ Sonuç olarak, 1965 yılının sonuna kadar, yaklaşık 15.000 dönümlük mahsul ve yaklaşık 3.400 çiftçi ailenin bulunduğu 23 uygulanmıştır.⁸⁹

Ayrıca, Dünya Bankası'nın desteğiyle, hükümet iki proje (iyileştirme ve dönüşüm projeleri) başlattı. Bu projeler, tarımsal faaliyetleri genişletmek ve yeni köyler inşa etmek için tasarlanmıştır. Bu programlar 1963'te başlatıldı ve 980 bu projeye göre yeni yerleşim yerinde 1.000.000 kişinin yaşayacağı planlanmıştır; 1964-1969 arasındaki Beş Yıllık Plana göre

⁸² Carlos Ingle, *From Villages to State in Tanzania: The politics of rural development*, London, 1972, s. 48.

⁸³ 1961-1967 yılları arasında var olan ekonomik sistem sömürge ekonomisidir, ancak bu çalışmada kullanılan tüm literatürler bu ekonomiyi kapitalist bir ekonomi olarak tanımlamıştır. Bu nedenle, çalışmanın kapitalist kelimesinden söz ettiği yerde, sömürge ekonomisi anlamına gelir.

⁸⁴ Resnick, *a. g. e.*, s. 27.

⁸⁵ Resnick, *a. g. e.*, s. 36.

⁸⁶ Resnick, *a. g. e.*, s. 37.

⁸⁷ Resnick, *a. g. e.*, s. 38.

⁸⁸ Resnick, *a. g. e.*, s. 38.

⁸⁹ Mapolu, *a. g. m.*

500.000'den fazla kişi köylere taşınacaktı. 1965-1966 mali yılında toplam tarımsal kalkınma harcamalarının yüzde 21'i köy yerleşim planına harcandı⁹⁰.

Sömürge sonrası dönemde, Tanganyika'nın eğitim sistemi sömürge dönemine göre daha iyi gelişti. Her yıl ilkokul ve ortaokullara kayıtlı olan Afrikalı öğrencilerin sayısı arttı. Örneğin, 1961'de, 6.000'den fazla Afrikalı, orta dereceli okullara kaydoldu, ancak bu öğrenciler, bu seviyedeki toplam kaydın nüfusunun yalnızca % 37'sini temsil ediyordu.⁹¹ O zamanlar yetişkin erkeklerin sadece yüzde 14'ü, okuyup yazabiliyordu da % 5'i vardı. 1966'da bu kız-erkek oranları sadece biraz değişmişti, ancak ilkokul ve ortaokul toplam kayıt sayısı iki katından fazla artmıştı. 1966'da ilkokullara 740.000'den fazla öğrenci kaydoldu.⁹² Burada sömürge döneminde ve sömürge sonrası dönemde eğitim sistemi arasındaki büyük farkı görebiliriz. Çünkü sömürge döneminde, 30 yıl boyunca sadece 28 Afrikalı, orta öğretimi tamamladı.⁹³ Ancak, sömürge sonrası döneminden kısa bir süre sonra, sadece 1961'de ortaokullara yaklaşık 11.832 çocuk kaydoldu.⁹⁴

Sanayi sektöründe de, 1961-1966 yıllarında, sanayilerin inşaatı ve yerli üretimin artması gibi gelişmeler kaydedildi. 1966'daki ekonomik göstergeler Tanzanya'nın ekonomik hedeflerine ulaşmakta çok iyi olduğunu gösterdi.⁹⁵ Örneğin, 1961-1966 yıllar arasında, gayri safi yurtiçi hasıla yıllık oranda % 48 büyümüştür. İmalat üretimi ortalama yüzde 12 oranında artmış ve parasal tarımsal üretim yıllık yüzde 15'e yükselmiştir.⁹⁶ Ayrıca, 1966'da, Çin Halk Cumhuriyeti tarafından Mwanza Tekstil Fabrikası ve Dostluk Tekstil Fabrikasını inşa edildi.⁹⁷

Tanzanya'nın sanayi sektörü 1961'den 1967'ye kadar çeşitli aşamalardan geçti. Tanganyika'daki sanayi gelişimi, 1961'den 1964'e kadar üç yıllık kalkınma planının (Three Year Plan) ve 1964'ten 1969'a kadar olan İlk Beş Yıllık Planın (First Five Year Plan) uygulamaya konmasıyla hayata geçirildi.⁹⁸ Üç yıllık kalkınma planı, ana tüketim malları işleme endüstrilerini ana hatlarıyla belirtilen teşvikler aracılığıyla teşvik etmenin yanı sıra, devletten Tanganyika

⁹⁰ Resnick, *a. g. e.*, s, 51.

⁹¹ Resnick, *a.g.e.*, s 51.

⁹² Resnick, *a.g.e.*, s 51.

⁹³ Resnick, *a.g.e.*, s,42.

⁹⁴ Nyerere, *a. g. e.*, 1968, s, 48.

⁹⁵ Resnick, *a. g. e.*, s, 57.

⁹⁶ Resnick, *a. g. e.*, s 37.

⁹⁷ Nyerere, *a. g. e.*, s, 37.

⁹⁸ Nyerere, *a. g. e.*, s 51.

Kalkınma Şirketi (*Tanganyika Development Cooperation*) aracılığıyla kamuya fon sağlandı edilmesinde başarılı oldu.⁹⁹ 1964 yılında devlete ait yeni bir parastatal örgütlenme Ulusal Kalkınma Şirketi (*National Development Cooperation*), hükümetin imalat üretimindeki varlıklarını yönetmek için kuruldu. Ulusal Kalkınma Şirketi, sanayileşmeyi Tanganyika'ya getirmek için dış kuruluşlar ile işbirliği yaptı. 1966'da NDC, otuz yedi şirkette hisseye sahipti.¹⁰⁰

Genel olarak, yukarıdaki ayrıntılardan, 1961-1966 yılları arasında Tanzanya'nın farklı sektörlerde çok iyi geliştiğini söyleyebiliriz. Tarımsal ürün ihracatının artması nedeniyle, Tanzanya, maddi gayri safi milli hasılasının yüzde 40'ından fazlasını tarımsal emtia satışlarından alıyordu. Bu gelişmelere rağmen, Tanzanya kapitalist ekonomi ile devam etmedi; Bunun yerine, Ujamaa'yı sosyalist politika olarak uygulamaya karar verdi. Eğer bu gelişmeler doğru olsaydı, Nyerere neden Tanzanya'yı kapitalist kalkınma stratejisinden çıkarıp sosyalizme yönlendi?¹⁰¹

Yukarıdaki sorunun cevabı, dünya Soğuk Savaş siyasetindeyken, sosyalist blok ve kapitalist blok üçüncü dünya ülkelerinden politikaları için destekçiler arıyorlardı. Her iki bloktan da ekonomik destek almak için Tanzanya hükümeti tarafsız kalmaya karar verdi. Dolayısıyla, Tanzanya ne kapitalist blok ne de sosyalist blok tarafından yer almadı.¹⁰² Hükümetin tarafsız olma kararı, kapitalist bloktan Tanzanya'nın dış politikasına müdahaleyi arttırdı. kapitalist blok, Tanzanya hükümetine kapitalizme devam etmesi için baskı yaptı; ama Tanzanya kabul etmedi.¹⁰³

Ayrıca Tanzanya hükümeti, köylüler ve işçiler arasındaki iç çatışma sorunuyla karşı karşıya kaldı. İlk çatışma, Afrika köylüleri ile Avrupalılar ve Asyalılar ile mülklerin ve ticari işletmelerin sahipleri arasındaydı. İkinci çatışma, Afrika köylüleri ile Afrika bürokratlarına, siyasetçilere karşı çalışanlar arasındaydı. ve ilerici çiftçiler.¹⁰⁴ Bu çatışmaların ana nedeni ekonomik çıkarlardı; Bankalar, sigorta, gıda işleme sanayileri, toptan ithalat ve ihracat ticareti gibi tüm ekonomik kaynaklar yabancılara aittir.¹⁰⁵

⁹⁹ Nyerere, *a. g. e.*, s 54.

¹⁰⁰ Nyerere, *a. g. e.*, s,54.

¹⁰¹ Resnick, *a. g. e.*, s, 29.

¹⁰² Resnick, *a. g. e.*, s 30.

¹⁰³ Resnick, *a. g. e.*, s 31.

¹⁰⁴ Resnick, *a. g. e.*, s 39.

¹⁰⁵ Resnick, *a. g. e.*, s 40.

Bu durum, TANU politikacıları ve hükümet arasında siyasi bir yanlış anlaşılma sonuçlandı; Bu nedenle, hükümetin ekonomik sorunları çözebilerek için başka alternatifler bulması gerekiyordu. Nyerere ve bazı TANU liderleri bu problemi gördü ve yeniden başlamaya, Ekonomik olarak sosyalist bir yol haritasıyla devam etmeye karar verdi. Fakat, bu kararların bir takım zorluklarla ve tehlikelerle karşılaşacağını bilmiyordu, buna rağmen bu politik form sürdürmede kararlıydı.¹⁰⁶

1.3 Sosyalizm Kavramı

Will Kenton'a göre, Sosyalizm, üretim araçlarının kamu mülkiyetine dayanan ekonomik ve politik bir sistemdir. Bu üretim araçları, insan ihtiyaçlarını karşılamak için kullanılır¹⁰⁷. Sosyalizm, kaynakların mülkiyeti ve merkezi planlama, mal ve hizmetlerin eşit dağılımını ve daha adil bir toplum sağlar¹⁰⁸. Sosyolojik ve ekonomik açıdan mülkiyet, insanların ekonomik amaçları olan malların mülkiyetidir.¹⁰⁹

Nyerere'ye, Sosyalizm için temel amaç halkın esenliğidir ve temel varsayım insan eşitliğinin sağlanmasıdır¹¹⁰. Sosyalizm için, her bir erkek ve kadının; renk, ırk, inanç, veya cinsiyet gözetmeksizin toplumda eşit hak ve görevlere sahip olduğuna inanmak gerekir.¹¹¹ Sosyalizmin amacı, üretim araçlarını özel mülkiyetten Devlet mülkiyetine aktarmaktır.¹¹² Sosyalist Devlet, bütün maddi üretim faktörlerine sahip olur ve onu yönetir. Hükümet tüm üretim ve dağıtım kararlarını verir ve bireyler devlete bağımlıdır.¹¹³ Kamuya ait olmayan tüm alanların dönüştürülmesi ve bir bütün olarak kamulaştırılması gerektiği, tüm özel şirketlerinin kamu tarafından satın alınması, kamu mülkiyetinin ve ekonomik kalkınma faaliyetlerine kamunun katılımının artması gibi hedeflenen sosyalist eylemlerdir. Bu sistemde pazarlama kooperatiflerinin teşviki, koruyucu iş mevzuatının getirilmesi ve asgari ücret artışları da söz

¹⁰⁶ Resnick, *a. g. e.*, s, 58.

¹⁰⁷ Will Kenton, What is Socialism? 2019_ <https://www.investopedia.com>, (18.05.2019).

¹⁰⁸ Kenton, *a. g. m.*

¹⁰⁹ Ludwig Von Mises, *Socialism: An Economic and Sociological Analysis*, “trans”, J. Kahane, New Heaven Yale University Press, 1950, s 37.

¹¹⁰ Nyerere, *a. g. e.*, s 78.

¹¹¹ Nyerere, *a. g. e.*, s 78.

¹¹² Mises, *a. g. e.*, s 56.

¹¹³ Alia Hoyt, “How Socialism Works: Principles of Socialism”, <https://money.howstuffworks.com>,(11.06.2019).

konusudur.¹¹⁴ Böylece, hükümetler mal ve hizmetlerin çıktığı ve fiyat seviyelerini denetler. Dolayısıyla İnsanlar arasındaki rekabeti ortadan kaldırmak için üretim araçlarını kontrol etmek gerekli bir düşüncedir.¹¹⁵

Siyasal bir ideoloji olarak sosyalizm, Endüstri Devrimi'nin ekonomik ve sosyal sorunlarına cevap olarak ortaya çıktı¹¹⁶. 18. ve 19. yüzyılların sonlarında kapitalist ekonomi altında, batı Avrupa ülkeleri endüstriyel üretim ve ekonomik büyüme yaşadı. Bu nedenle, bazı bireyler ve aileler hızlı bir şekilde servet kazandılar, ve diğerleri yoksulluk içinde yaşadı¹¹⁷. Dolayısıyla, sosyalizmin ortaya çıkışı kaçınılmazdı çünkü kapitalist sistem altında insanın insan tarafından sömürülmesini durdurmanın tek yoluuydu.¹¹⁸

Aslında, sosyalizm ve serbest piyasa kapitalizmi mülkiyet hakları ve üretim kontrolünde farklılık gösterdi. Kapitalist ekonomide, özel bireyler ve işletmeler üretim araçlarına sahiptir. Özel mülkiyet hakları korunur ve neredeyse hiçbir müdahalede bulunulamaz¹¹⁹. Sosyalist ekonomide ise, hükümet üretim araçlarına sahiptir ve onu kontrol eder; kişisel mülkeyete sadece tüketim malı şeklinde kısıtlı olarak izin verilir. Sosyalist ekonomide; üreticiler, tüketiciler, koruyucular, borç alanlar ve yatırımcılar kamu görevlileri tarafından kontrol edilir.¹²⁰

Sosyalizmde, kapitalist ve diğer sınıf temelli toplum biçimlerinin sömürüsünün, hiyerarşisinin ve zulmünün ötesine geçmek isterir.¹²¹ Bu nedenle sosyalizm, cinsiyet veya cinsel yönelim, ırk veya etnik köken veya dine dayalı ekonomik sömürü veya ayrımcılık yoluyla insanların haklarını erezyona uğratan hiyerarşik sosyal yapıların sona ermesini amaçlanır.¹²² Hedef, insanlara potansiyelleri doğrultusunda kalkınma kaynaklarına erişebilecekleri ölçüde, insan ihtiyaçlarının karşılanmasına katkıda bulunabilecekleri bir toplum oluşturmaktır.¹²³

¹¹⁴ Nyerere, *a. g. e.*, s, 78.

¹¹⁵ Nyerere, *a. g. e.*, s 80.

¹¹⁶ Hoyt, *a. g. m.*

¹¹⁷ Hoyt, *a. g. m.*

¹¹⁸ Paul Cockshott, Allin Cottrell, Pat Devine, Xiaoqin Ding, 'vd', "Why Socialism?" *Science & Society*, Vol. 76, No. 2, (2012), s 159.

¹¹⁹ Kenton, *a. g. m.*

¹²⁰ Kenton, *a. g. m.*

¹²¹ Paul Cockshott, Allin Cottrell, Pat Devine, Xiaoqin Ding, 'vd', *a. g. m.*, s 156.

¹²² Mises, *a. g. e.*, s 59.

¹²³ Tanner, H. S. Foxwell, "The Right to the Whole Produce of Labor", *Charity Organization Review*, Oxford University Press, Vol. 8, No. 47, (1900), s 329.

Sosyalizm genellikle, emeğin tam olarak üretilme hakkı, var olma hakkı ve çalışma hakkı olan üç temel ekonomik hakkı üstlenir.¹²⁴ Emek üretme hakkı, herhangi bir üretim faaliyetinde, toprak, sermaye ve işgücünü içeren maddi ve kişisel üretim faktörlerinin işbirliğini gerektirir.¹²⁵ Bu unsurların her birinden, üretim faaliyetlerine fiziksel olarak ne kadar katkıda bulunabilecekleri belirlenir.¹²⁶ Dolayısıyla bu hakta her işçi, değişim değeri olarak üretilen mallardan pay alır.¹²⁷ Varolma Hakkı: Bu hakta, toplumun her bir üyesi, var olan araçların ölçüsüne göre varlığını sağlamak için gerekli mal ve hizmetleri alma hakkına sahiptir.¹²⁸ Sosyalist hükümet insanların ihtiyaçlarını anlarsa, varolma hakkı, toplumsal hedeflere ulaşmak için bir araç olacaktır¹²⁹. Bu gerçekleşirse, toplumda kimse açlıktan ölmeyecek ve eşitlik geçerli olacaktır.¹³⁰

Çalışma Hakkı; varlık hakkı, tam emek üretme hakkı ile çok yakından ilgilidir.¹³¹ Ancak, bazı sosyalistlerin bu hakla ilgili farklı bir görüşe sahiptir. Sosyalistler bu hakkı işçilerin yeteneklerine uygun ve geçimlik ihtiyaçlar için yeterli ücret olan bir görevin iddiasına dönüştürdüler.¹³² Böylece herkes üretim faaliyetlerine katılabilir ve çalışmalarından yeterli ücret alabilir.¹³³ Eğer herkes çalışırsa, herkes aynı faydayı elde eder ve eşit bir şekilde gelişir.¹³⁴ Eğer üretim mükemmel bir şekilde dengelenirse, toplumda işsizlik bulunmayacaktı, çünkü işsizlik ekonomik değişimin bir sonucudur.¹³⁵ eğer birey mesleğini ve çalıştığı yeri seçmekte ve değiştirmekte serbestse, işsizlik vakaları azalacak ve ciddi bir sosyal problem olarak görülmeyecekti.¹³⁶ Bu şekilde sosyalizm, ekonomik güvensizliği ve emeğin sömürsünü sona erdirebilecek. Sonuç olarak, işçiler işgücü piyasasında bir mal olarak alınıp satılmayacak ve başkasının sahip olduğu ek bir araç olarak çalışmak için kullanılmayacaktır.¹³⁷ Gelişmiş sanayi toplumlarında, tüm vatandaşların çalışma hakkı vardır: işçinin daha iyi bir ücret almasını ve

¹²⁴ Mises, *a. g. e.*, s 59.

¹²⁵ Mises, *a. g. e.*, s 60.

¹²⁶ Mises, *a. g. e.*, s 61.

¹²⁷ Foxwell, *a. g. m.*, s 329.

¹²⁸ Mises, *a. g. e.*, s 61.

¹²⁹ Mises, *a. g. e.*, s 61.

¹³⁰ Mises, *a. g. e.*, s 62.

¹³¹ Mises, *a. g. e.*, s 63.

¹³² Mises, *a. g. e.*, s 65.

¹³³ Mises, *a. g. e.*, s 65.

¹³⁴ Hoyt, *a. g. m.*

¹³⁵ Mises *a. g. e.*, s 61.

¹³⁶ Mises, *a. g. e.*, s 63.

¹³⁷ Mises, *a. g. e.*, s 64.

yapılacak işi belirleme özgürlüğünü sağlayan bir çalışma.¹³⁸ Bu nedenle çalışma hakkı, özgür bir sosyalist toplumda tüm bireysel kapasiteleri ve potansiyelleri geliştirmeye yardımcı olacaktır.¹³⁹

1.4 Afrika'da Sosyalizm Felsefesi

Sosyalist fikirler, 19. yüzyılda sömürgeciliğin gelmesinden önce de Afrika'da ortaya çıkmıştır. Afrika'da var olan bu sosyalist fikirler, Avrupa sosyalizmine dayanmıyordu; Avrupa sosyalizmine benzeyen bazı unsurlar taşıyordu. Sosyal sınıfların yokluğu, sömürü ve baskı, Afrika sosyalizminin Avrupa Marksizmi ile paylaştığı ortak unsurlardı.¹⁴⁰

Sovyetler Birliği'nde yükselişi ve özellikle Karl Marx ve Frederich Engeliğ'in kitlelerin sömürülmesine karşı öğretileri, Afrika siyasal düşünürlerini sömürgeciliği sona erdirmeye teşvik etti. Çünkü, sömürgeciliğin Afrika'ya gelmesi ile birlikte, geleneksel Afrika toplumunun bütün sistemi değişti ve Afrika'da servet sahibi olma fikri ortaya çıktı.¹⁴¹ Böylece, Afrika halkı yavaş yavaş zengin olmak için siyasi güçleri ve toprağın bireysel mülkiyetini elinde tutmak istedi. Bu yüzden, Afrika sosyalizmi, sömürge sonrası Afrika'da uygun bir ideoloji olarak ortaya çıktı.¹⁴²

Afrika sosyalizmi, sosyalist ideolojilerinde Avrupa sosyalist fikirlerini ve uygulamalarını kullanan çeşitli Afrikalı politikacılar ve aktivistler tarafından Tanzanya'da, Nijerya'da, Gana'da gibi temsil edildi.¹⁴³ Afrika'daki sosyalizm felsefesini tanıtan Afrika liderlerinden bazıları Tanzanya'dan Julius Nyerere, Senegal'den Senghor, Gana'dan Kwame Nkrumah, Nijerya'dan Nnamdi Azikiwe ve Gine'den Sekou Toure idi.¹⁴⁴ Bu liderler, Afrika'daki

¹³⁸ Richard J. Arneson, "The Meaningful Work and Market Socialism", *University of Chicago Press*, Vol. 97, No. 3, (1987), s. 520.

¹³⁹ Socialist labor party, *what is socialism? What are the Facts? What are the Distortions? Here's what Socialist Labor Party Say*, <https://www.slp.org>.

¹⁴⁰ George Esenwein, "Socialism". University of Florida, <https://www.researchgate.net>.

¹⁴¹ Esenwein, *a. g. m.*

¹⁴² Alofun, Grace Olufolake, "African Socialism: A Critique", *Journal of Humanities and Social sciences, Nigeria*, vol,19, issue, 8, (2014) s, 69.

¹⁴³ Esenwein, *a. g. m.*

¹⁴⁴ Alufon, Olufolake, "*a. g. m.*", s, 69.

sosyalizm felsefesinin hem Marksist sosyalizm biçiminden hem de Çin komünizm biçiminden farklı olduğunu gördü. Afrika'da sosyalizmi felsefesi, toplum üyeleri arasında karşılıklı yarar ve saygıya dayanıyordu.¹⁴⁵ Ancak, Afrika liderleri tarafından tanıtılan sosyalizm biçimi Afrika için yeni bir şey değildi. Çünkü, sömürge öncesi Afrika toplumlarında, Afrika halkı benzer bir hayat yaşıyordu. Bu nedenle, Afrika halkının sömürgeleştirilmeden önce yaşadığı hayat, yerli sosyalist kurallar, gelenekler ve kurumlar tarafından yönetilen sosyalist bir düzendi.¹⁴⁶

Afrika'da sosyalizm felsefesi milliyetçiliğe ve ulus inşasına odaklanan ortak özellikleri vardı. Dolayısıyla, Afrika sosyalizminin özellikleri şunlardı: - Birincisi, devlet mülkiyeti, eşit refah dağılımının ve artan insan refahının bir kombinasyonuydu. İkincisi, ekonomik kalkınmayı şekillendirecek kapitalist olmayan ilgili kurumlar oluşturmaktı; Üçüncüsü, halkla devlet arasında uyum sağlayabilecek sosyal ilişkiler inşa etmektir.¹⁴⁷

Afrika'da sosyalizminin ana teması, Afrikalıların geleneksel topluluklarındaki temel değerlerini koruyabilen ortak bir toplumu yeniden yaratmaktır. Geleneksel Afrika toplumu, her erkeği ve kadını bir aile olarak yaşamış ve aynı değerleri paylaşmıştı. Geleneksel Afrika'nın temel değerleri ve sosyal pratikleri, toplumsal ruh, misafirperverlik, sıkı çalışma, cömertlik, eşitlikçilik, toprağın ortak mülkiyeti, herkes için fırsatların eşitliğinden oluşuyordu.¹⁴⁸ Bu özellikler, sınıf mücadelesine dayanan Marksist sosyalizm düşüncelerinden farklıydı. Afrika'daki sosyalizmi sınıf mücadelesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmadı çünkü proletarya ya da burjuva sınıfı yoktu.¹⁴⁹ Bu nedenle, Afrika'da sınıf çatışmalarının olmadığı anlamına geliyordu.¹⁵⁰

Afrika'da yeni bir felsefe olarak sosyalizm, insanın doğasına, ailenin kökeni ve rolüne ve akrabalık bağlarına, topluma ve hükümetin doğasına, Afrika sosyalizminin ana unsurları olarak odaklandı.¹⁵¹

İnsanın Doğası: Afrika'daki sosyalizmi felsefesinde, insan, batı literatürlerinden resmedilen doğuştan gelen bireysellikten tamamen farklıdır; Bu felsefede (Afrika sosyalizmi)

¹⁴⁵ Alufon, Olufolake, *a. g. m.*, s, 70.

¹⁴⁶ Alufon, Olufolake, *a. g. m.*, s 70.

¹⁴⁷ Oseni Afisi, "Human Nature in Marxism-Leninism and African Socialism: Thought and practice", *A Journal of philosophical Association of Kenya*, vol, 1, no, 2, (2009), s, 25-40.

¹⁴⁸ Alufon, Olufolake, *a. g. m.*, s, 69.

¹⁴⁹ Deji Adesoye, "African Socialism in Nkurumah and Nyerere", *Philosophy and pathway*, issue,216, (2017), s, 2-7.

¹⁵⁰ Nyerere, *a. g. m.*,1987, s 9.

¹⁵¹ Adesoye, *a. g. m.*, s, 8.

insan esas olarak toplumsal bir hayvandır. Yalnızca ekonomik ve sosyal nedenlerden dolayı değil, aynı zamanda manevi ihtiyaç için de birey topluma bağlıdır ve toplumun bir parçasıdır. Bu Afrika felsefesi (sosyalizm), insanın ihtiyaçlarına, topluluğun bir üyesi olarak bireye, kendisiyle ya da başkalarıyla çatışma içinde olmadığı bir topluluğa odaklandı. Bu nedenle, bu felsefede, bir insanın toplumla yakın bir ilişkisine sahip olduğu kabul edildi.¹⁵²

Ailenin Doğası ve Rolü ve Akrabalık Bağları; Afrika sosyalizm felsefesinde, aile ve akrabalık ilişkilerini, sağlıklı bir topluluk ilişkisi kurmada temel sosyal yapılar olarak vurguladı. Böylece, bu kavramdan Nyerere'nin Tanzania'da sağlıklı bir topluluk ilişkisi yaratma aracı olarak Ujamaa politikasını tanıtmaya yardımcı oldu.¹⁵³

Toplum Üzerine Toplumda; Afrika sosyalizm felsefesinde, bütün geleneksel Afrika toplulukları çatışmalardan uzaktı çünkü sosyal sınıflar yoktu. Bu felsefede geçmişin geleneksel toplumu, sosyal servetin herkesin yararına kullanıldığı bir toplumdur.¹⁵⁴ Gruplar arasında çatışma ve düşmanca tutum yoktu aynı zamanda toplum üzerinde hiçbir baskı ve ötekileştirme söz konusu değildi. Dolayısıyla, geleneksel Afrika toplumlarında, sömürü ve sosyal eşitsizlik yoktu, çünkü sosyal zenginlik herkesin yararına kullanılıyordu. Bu yüzden birçok Afrika lideri, sömürgecilikten sonra miras kalan toplumsal eşitsizlikle mücadele etmek için Afrika sosyalizmi felsefesini kullandı.¹⁵⁵

Hükümet ve Devlet Üzerine; Afrika sosyalizm felsefesi, yeni Afrika uluslarının kaynaklarının siyasi, ekonomik, sosyal kalkınma ve mobilizasyonu için kullanılan bir araçtı. Bunun bir sonucu olarak, Afrika hükümetlerinden bazıları bu felsefeyi kalkınma için doğal kaynakları harekete geçirme aracı olarak kullandı.¹⁵⁶ Bu nedenle, ulusal birlik ve dayanışmayı korumak için, yeni Afrika hükümetleri tek partili rejimi kullanmaya karar verdi. Afrika sosyalizminde, tek partili sistem yolsuzluk ve hükümet aleyhinde mücadele eden bir araç olarak kullanıldı.¹⁵⁷

Genel olarak, Afrika sosyalizm felsefesi, esas olarak karşılıklı yarar için ortak yaşamı vurgulamaya dayanıyordu. Bu yönüyle işçi haklarına vurgu yapan Marksist sosyalizm fikirlerine

¹⁵² Adesoye, *a. g. m.*, s, 7.

¹⁵³ Adesoye, *a. g. m.*, s, 7.

¹⁵⁴ Adesoye *a. g. m.*, s, 10.

¹⁵⁵ Adesoye, *a. g. m.*, s, 9.

¹⁵⁶ Adesoye, *a. g. m.*, s, 8.

¹⁵⁷ Alufon, Olufolake, *a. g. m.*, s, 69.

benzemiyordu. Fakat hem Afrika'da hem de Marksist sosyalizmde tüm ekonomik ve politik kararları hükümet verirdi. Son olarak Hükümet, politik ve ekonomik kalkınmayı denetleme gücüne sahipti.¹⁵⁸

1.5 Post-kolonyalizm

Sömürge sonrası literatür, Britanya'nın Karayipler, Afrika ve Hindistan'daki eski kolonilerinden geliyor. Birçok post-kolonyalist yazar, bağımsızlık mücadelesi, göç, ulusal kimlik gibi ortak temalara odaklanmaktadır.¹⁵⁹ Post-kolonyalizm, bir zamanlar ya da şimdi diğer ülkelerin kolonileri olan ülkelerde üretilen literatür ile ilgilenen edebi bir teori ya da eleştirel bir yaklaşımdır. Aynı zamanda, kolonileri veya halklarını konu alan sömürge oluşturan ülkelerin vatandaşları ya da yazarları tarafından yazılmış literatürle de ilgilenebilir. Post-kolonyal teorinin ana direkleri şunlardır: (1) Batı ve Doğu, temelde birbirinden farklıdır ve (2) Bu alanları ortak bir küresel çerçeve altında anlamaya çalışan herhangi bir teori Eurocentric olmaya mahkumdur.¹⁶⁰

Post-kolonyal teori Edward Said'in "Oryantalizm" kitabını yayınladıktan sonra 1970'lerde popüler oldu. Teorinin savunucuları, sömürgeleştirilmiş ülkelere gelen yazarların kültürel kimliklerini ifade etmeye ve sömürgecilerden geri almaya çalıştıklarını inceler.¹⁶¹ Ayrıca, sömürgeci güçlerin literatürünün, sömürgeleştirilen ülkelerin "aşağılık" olarak görülmesiyle sömürgeciliği haklılaştırmak için kullanılan yolları da incelemektedir. Bununla birlikte, post-kolonyal teorinin tek bir tanımını ortaya koyma girişimleri tartışmalıdır ve bazı yazarlar tüm kavramı şiddetle eleştirmiştir.¹⁶²

Post-kolonyal teori, daha önce veya halen kolonize olmuş ülkelere yazılmış olan literatürün okunması ve yazılmasıyla veya sömürgeleştirilmiş halklarla ilgilenen sömürgeci ülkelere

¹⁵⁸ Adesoye, *a. g. m.*, s. 2-7

¹⁵⁹ Ben D.B. Wilkerson, "Marxism vs Post-colonialism", <https://wilkersonessayist.wordpress.com>.

¹⁶⁰ Wilkerson, *a. g. m.*

¹⁶¹ Pranav Jani, "Marxism and the Future of the Post-Colonial Theory", *International Socialist Review*, <https://isreview.org/issue/92/Marxism-and-future-postcolonial-theory-0>.

¹⁶² Jani, *a. g. m.*

yazılmış literatürle ilgilidir.¹⁶³ Esas olarak, sömürgecilik kültürü literatürünün deneyim ve gerçeklikleri nasıl çarpıttığına ve kimliklerini ifade etmeye çalışan, geçmişini kaçınılmaz öteki karşılıklarından geri kazanmaya çalışan, sömürgeleştirilmiş insanların yetersizliğinin yazıldığına odaklanmaktadır. Aynı zamanda, sömürgeci ülkelerdeki literatürün, sömürgeleştirilmiş ülkelerin dilini, imajını ve geleneklerini nasıl ayırdığı ile de ilgilenebilir.¹⁶⁴

Post-kolonyal terimi, Avrupa'nın fetihlerinin incelenmesi ve bunların analizini, Avrupa sömürgeciliğinin çeşitli kurumlarını, imparatorlukların söylemsel işlemlerini, sömürgeci söylemde konu inşasının inceliklerini ve bu konuların karşıtlarını içerecek şekilde geniş ve çeşitli şekillerde kullanılmaktadır.¹⁶⁵ "Post-kolonyal devlet" terimi, tarihçiler, ekonomistler ve politikacılar tarafından sıklıkla "bağımsızlık sonrası devlet" ile eş anlamlı olarak kullanılmıştır. Bu terim, bağımsızlıktan sonra sömürgeleştirilen ülkelerin emperyalist güçlerden ayrılmasının bir işareti olarak ortaya çıktı.¹⁶⁶ Bununla birlikte, pratikte "bağımsızlık" yüzeysel olarak görülebilir, çünkü Avrupa ulus kavramı fikrinin bağımsızlık mücadelesine öncülük edenlerin kafasındaki hakimiyeti, genellikle yeni sömürge sonrası devletlerin yakın olduğu anlamına geliyordu. Post-kolonyal ulus-devletler, genellikle sömürge idari birimlerinin sınırlarıyla uyumlu olmuştur. Örneğin, Afrika'da, Nijerya ve Gana gibi bağımsız ülkelerin kapsamı, Batı Afrika'nın sömürgecilik öncesi toplumlarından çıkarılan sömürge bölgelerini geniş ölçüde yansıtır.¹⁶⁷

Marksizm ve post-kolonyalizm, bütün "izimleri" olumsuz yönde ele alır. Marksizm, kapitalizm, yurtseverlik, din, komünizm, sınıfçılık, hatta ırkçılık gibi ideolojilere bakar ve bu şeylerin insanoğlunu genellikle daha baskıcı olan ekonomik ve politik kararlar almaya nasıl yönlendirdiğini gösterir.¹⁶⁸ Post-kolonyalizm de ideolojilere markizmin baktığı gibi bakıyor. Bazı halklar, ırklar ve diller hakkındaki ideolojileri tarafından kontrol edilen Batılı ülkelerin dünyadaki diğer ülkeleri nasıl bastırdıklarına bakarlar. Bu tür Batı ideolojileri ırkçılık, Oryantalizm ve Avrupa merkeziliğidir.¹⁶⁹ Bu ideolojiler, sömürgecilere, kendilerinden bir parça aşıladıkları yerli halklar hakkında bazı izlenimler veriyor; sömürgeleştirici bu düşünceler,

¹⁶³ Jani, a. g. m.

¹⁶⁴ Bill Ashcroft, Gareth Griffiths, Helen Tiffin, *Post-Colonial Studies: The Key Concepts*, Second Edition, London, 2000, s 150.

¹⁶⁵ Ashcroft, "vd" a. g. e. s 160.

¹⁶⁶ Ashcroft, "vd" a. g. e. s 165.

¹⁶⁷ Ashcroft, "vd" a. g. e. s 174.

¹⁶⁸ Jani, a. g. m.

¹⁶⁹ Jani, a. g. m.

sömürge halkları ve onların kültürleri için özgüven kaybına neden olur. Her iki eleştiri teorisi de psikanalizle yakından ilişkilidir ve her ikisi de bu çalışmayı farklı şekillerde ele almaktadır. Bununla birlikte, her iki eleştirel teori de, Marksizm'in insanların ideolojilerinin ekonomik ve politik sonuçlarına bakarken, post-kolonyalizm Batılı sömürgeciliğin kültürel ve psikolojik sonuçlarına bakar.

1.6 Modernleşme Kavramı.

Modernleşme, geleneksel, kırsal, tarım toplumundan laik, kentsel ve endüstriyel bir topluma dönüşümdür. Modernleşme, insan toplumlarının ilerlediği fikriyle bağlantılı olarak, yoğun bir değişim ve yenilik bilinci getirmiştir.¹⁷⁰ Modernleşme teknolojik ve ekonomik değişimlerle başladı; teknolojik ilerlemenin bir yansıması olarak sosyal yapılar, kültürel değerler ve siyasi kurumlarda değişiklik getirmeye odaklanmaktadır.¹⁷¹

Bütün bu değişimler, insanların bilim alanındaki başarılarından kaynaklandı; bu da çeşitli mekanik, kimyasal, elektronik ve biyolojik süreçler üzerinde teknolojik kontrolün artırılmasını kolaylaştırdı. Teknolojik değişimler, aşağıdaki gibi sosyal yapılar üzerinde farklı sonuçlara yol açtı.¹⁷²

İnsan kaynaklarının büyümesi; İnsanlar doğa üzerinde teknolojik kontrol kazandıkça, verimliliklerini ve maddi yaşam standartlarını işleyebilir ve artırabilirler. Böylece, finansal kaynaklar, teknolojik donanım ve bilgi, kamu ve özel sektörde artan miktarda insan kaynağında mevcut olmaktadır.¹⁷³

Mesleki çeşitlendirme; Üretimdeki teknolojik gelişme, yeni bir tür ekonomik faaliyetlere yol açmaktadır. Bu ekonomik faaliyetler büyüyen mesleki çeşitliliğe, profesyonel uzmanlığa,

¹⁷⁰ Robert Inglehart, Carlos Welzel, *Modernization, Cultural Change and Democracy: The human Development Sequence*, Cambridge university press, 2016 s 71.

¹⁷¹ Inglehart, Welzel, *a. g. e.*, s 72.

¹⁷² Inglehart, Welzel, *a. g. e.*, s 72.

¹⁷³ Inglehart, Welzel, *a. g. e.*, s 74.

işbölümüne, karşılıklı bağımlılığa yol açmaktadır. Dolayısıyla artan sosyal karmaşıklığı kolaylaştırır.¹⁷⁴

Örgütsel farklılaşma; Sosyal karmaşıklığın artması, ekonomik, sosyal, kültürel ve politik varlıkların çeşitliliğini arttırmaktadır. Bu nedenle, modern toplum iç içe geçmiş nesnelere birden fazla ağından oluşan organize bir toplumdur. Modern toplumlardaki bütün insan faaliyetleri, örgütlü yaşam ağı üzerinden yönlendirilmektedir.¹⁷⁵

Devlet kapasitesinin artması ve devlet faaliyetlerinin genişletilmesi; Modern refah devletleriyle karşılaştırıldığında, modern öncesi devletler ilkel durumdaydı. Elbette, modern öncesi devletler tamamen despot oldu. Ancak Sanayi Devrimi, insan kaynağını genişlettiği için bu durumu (despotizm) büyük ölçüde değiştirdi. Dolayısıyla, devlet kapasitelerinin genişlemesi, devlet hizmetlerinin ve düzenlemelerinin çeşitlendirilmesi, modernleşmenin bir başka özelliğidir.¹⁷⁶

Kitlesel siyasi katılım. Devlet faaliyetlerinin yayılmasıyla, her biri devlete girer ve devletin yaptığı ve karar vermesinden etkilenir. Bu durum, devlet faaliyetlerini toplu onay ile meşrulaştırmaya ihtiyaç duyuyor, bu da genel oy hakkı ve diğer kitlesel katılım biçimlerine yol açıyor. Bu nedenle, otoriter ya da demokratik yollarla, kitleleri siyasete seferber etmek, modernleşmenin temel politik yönüdür.¹⁷⁷

Rasyonelleşme ve sekülerleşme. Yeni insan faaliyetleri, farklı varoluşsal deneyimler getiriyor. Örneğin, her sosyal dönüşüm insanların yaşam perspektiflerini, ilgi alanlarını, psikolojik yönelimini ve değerlerini değiştirir. Modernleşmenin ortaya çıkışıyla değişen en temel değerler, manevi-dini değerlerden laik-rasyonel değerlere geçiş olduğuna inanılmaktadır.¹⁷⁸ Bu dönüşüm, rasyonel kuvvetlere ve bilimsel insan yeteneklerine olan inancın, doğaüstü güçlere ve ilahi kadere olan inancının yerini alması anlamına gelir. Bu nedenle, üretim sisteminden politik düzene kadar her şey ilahi bir yaratım değil, insan yaratımının nesnelere olarak kabul edilir.¹⁷⁹

¹⁷⁴ David Harrison, *The Theory of Modernization and Development*, University of Sussex, 2005, s, 20.

¹⁷⁵ Harrison, a. g e., s 25.

¹⁷⁶ Inglehart, Welzel, a. g e., s 105.

¹⁷⁷ Inglehart, Welzel, a. g e., s 107.

¹⁷⁸ Inglehart, Welzel, a. g e., s 110-11.

¹⁷⁹ Inglehart, Welzel, a. g e., s 114.

Aydınlanma döneminde, teknolojik ilerlemenin insanlığa doğa üzerinde artan bir kontrol sağlayacağı inancıyla modernleşme teorisi ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, modernleşme teorisinin ortaya çıkmasının temel nedeni insani ilerleme idi.¹⁸⁰

Bu şekilde, Robert Inglehart ve Carlos Welzel'e göre, modern bir insan aşağıdaki tutumlara sahip olursa tam modernleşeceğini savundular.¹⁸¹:

i)Yeni bir deneyime hazır olma ve yeniliğe açıklık, ii) Hemen ilgililer dışındaki şeylere ilgi, iii) Başkalarının görüşlerine karşı daha “demokratik” bir tutum, vi) Geçmişden çok geleceğe yönelim, v) Kişinin kendi hayatını planlamaya hazır olma, vi) Çevremize hakim olacağımıza ve hedeflerimize ulaşabileceğimize inancı, vii) Dünyanın “hesaplanabilir” olduğu ve dolayısıyla kontrol edilebildiği kabulü, viii)Başkalarının saygınlığı, örneğin kadınlar ve çocuklar, ix)Biraz basit bir inanç olsa da, bilim ve teknolojiye ulaşmada inanç, ve x) Dağıtım adaletine bir inanç.

Ayrıca, Nils Gilman'a göre, aşağıdaki hususları takip ederse bir toplum modernize edilebilir.¹⁸² i)Devlet ve bireysel vatandaşlar arasında daha doğrudan temas, vatandaşlardan doğrudan eğitim, milliyetçilik ve oylama yoluyla doğrudan bağlılık kazanma çabaları gerektirir, ii) Fabrikalar, daha büyük ticari çiftlikler ve ofis kompleksleri gibi işteki yeni işletme organizasyonlar, iii) Kentleşme, iv) Sosyal yapının doğum ve yasal statüden ziyade temel olarak para ve eğitim seviyelerine dayanması, v) Yoğun çalışmaya saygı duymak, vi)Okullar ve kitle iletişim araçları aracılığıyla hareketlilik ve başarı ile geniş tanıtım, vii) Gerçeğin ve ilerlemenin kaynağı olarak bilime övgü, viii) Hastalık, ritüel yerine bilim tarafından savaştı.

Teknolojinin ve üretimin artması, modernleşmenin iki versiyonunun ortaya çıkmasına neden oldu.¹⁸³ Adam Smith (1700'ler) ve Karl Marx (1800'ler), modernleşmenin rakip versiyonlarını yaydılar. Örneğin Smith kapitalist bir biçimde modernleşmeyi, Marx da modernleşmeyi komünizm biçiminde savundu. Modernleşme teorisinin versiyonları Soğuk Savaş sırasında yeniden ortaya çıktı.¹⁸⁴ Savaş sırasında, kapitalist blok ve komünist blok,

¹⁸⁰ Inglehart, Welzel, *a. g. e.*, s 114.

¹⁸¹ David Harrison, *The theory of modernization and development*, University of Sussex, 2005, s, 20.

¹⁸²Nils Gilman, *Mandarins of the Future: Modernization theory in Cold war America*, The Hopkins University press, 2003, s, 24-5.

¹⁸³ Seth Gwera, “Development Studies: Relevances and Challenges of Using Modernization Theory in Ensuring Sustainable Development in Tanzania”, 2019,<https://www.academia.edu>, (17.05.2017), s, 30.

¹⁸⁴ Gwera, *a. g. m.*, s 30.

modernizasyon versiyonlarını üçüncü dünya ülkelerine tanıtmak için rekabet etti.¹⁸⁵ Her ne kadar bu bloklar şiddetle rekabet etse de, her iki ideoloji de ekonomik büyümeyi, sosyal ilerlemeyi ve siyasete kitlesel katılımı teşvik etti. Ayrıca, her iki taraf da (kapitalist ve sosyalist), üçüncü dünyanın gelişmekte olan uluslarının ya komünist yolu ya da kapitalist modernizasyon yolunu takip edeceğine inanıyordu ve bu iki süper güç onları kazanmak için mücadele etti.¹⁸⁶

1.7 Soğuk Savaş Sirasında Modernleşme

Birçok araştırma, modernleşmenin Soğuk savaş sırasında dünya çapında bir kavram haline geldiğini gösteriyor. Soğuk savaş sırasında ABD, komünizmin gelişmesini durdurmak için kapitalist biçimde modernleşme kavramını vurguladı. Çünkü modernleşme teorisi, Amerika'nın Soğuk Savaş'ı kazanma kabiliyetini, insanların kalplerini ve zihinlerini ele geçirme mücadelesi, ekonomik büyümeyi, politik demokrasiyi ve Batı'nın daha önce elde ettiği başarı odaklı sosyal ahlakı paylaşma yeteneğini artıracaktı¹⁸⁷

Bu yüzden, Soğuk savaş sırasında Amerikan sosyal bilimciler modernleşme teorisini üç ana alanda kullandı. İlk olarak, dekolonizasyon olarak; Birleşik Devletler, üçüncü dünya ülkelerinde Avrupalı güçlerin sömürgeciliğine karşıydı, bu yüzden insan haklarını ve belirlediği egemenliği sağlamak istedi. İkinci alanda, hammadde birikimi için kullanılmıştır; II. Dünya Savaşı'ndan sonra, Amerika Birleşik Devletleri üçüncü dünya ülkelerine yardım ederek dünyanın ekonomik politikalarını kontrol etmek istedi. Dolayısıyla, modernleşme teorisi, üçüncü dünya ülkelerinde doğal kaynakların sömürsünü artıran bir neo-sömürgecilik olarak tanıtıldı. Son olarak, modernleşme teorisi, kapitalizmin gelişmesine engel gibi görünen Komünizmin artan etkisine karşı savaşmak için kullanıldı.¹⁸⁸

Üçüncü Dünya ülkeleri bağımsızlıklarını kazandıklarında, Birleşik Devletler ve Sovyetler Birliği'nin yoğun bir müttefik arayışı için rekabet içinde oldukları açıktır. Rekabetin

¹⁸⁵ Gwera, *a. g. m.*, s 31.

¹⁸⁶ Harrison, *a. g. e.*, s, 1.

¹⁸⁷ Patrick Latham, *Modernization as Ideology: American Social Science and Nation Building in The Kennedy Era*, The University of North California press, 2000, s, 4-7.

¹⁸⁸ Gilman, *a. g. e.*, s 32-33.

artışı, Sovyetler Birliğinin müttefiklerini kontrol etme gücünü kaybetmesiyle sonuçlandı.¹⁸⁹ Bu nedenle, sosyalizmin sosyo-ekonomik ve politik sorunları çözememesi nedeniyle birçok komünist müttefiki ekonomik ve politik teorelerini kapitalistlere doğru değiştirmeye yöneltti.¹⁹⁰ Tanzania, örneğin, Ujamaa politikası sosyo-ekonomik ve politik sorunlarını çözemediğinde, kapitalist ülkelerden yardım almaya başladı. Bu durum, Tanzania'nın demokratikleşme ve serbestleşme politikalarını modernleşme süreci olarak uygulamaya karar verdiği anlamına geliyordu.¹⁹¹ Tanzania demokratikleşme ve serbest piyasa politikasını modernleşme süreci olarak uygulamaya karar verdiğinde, kapitalist ülkeler kapitalizmin geçişine tam desteklerini gösterdiler. Tanzania hükümeti, kapitalist sistemi modernleşme süreci olarak uygulamaya karar verdiğinde Batı desteğine dayanıyordu. Örneğin, 1990'dan 2010'a kadar Tanzania finansal yardım olarak Batı ülkelerden özellikle Amerika'dan ve İngiltere'den 26,85 milyar ABD doları aldı.¹⁹²

Bu çalışma, Tanzania'da kapitalist politikaların başlatılması modernleşme süreci olarak kabul edildi. Böylece, Ujamaa politikasının başarısızlığından sonra Tanzania ülkeyi modernize etmek için hem siyasi hem de ekonomik reformlar yaptı.

¹⁸⁹ Inglehart, Welzel, *a. g. e.*, s 100-102.

¹⁹⁰ Patrick Latham, *Modernization as Ideology: American Social Science and Nation Building in The Kennedy Era*, The University of North California press, 2000, s, 24.

¹⁹¹ Tripp Aili Mari. *Donor Assistance and Political Reform in Tanzania*, WIDER Working Paper 2012/037 Helsinki: UNU-WIDER, <https://www.wider.unu.edu/publication/donor-assistance-and-political-reform-tanzania> (2012), s, 1.

¹⁹² Mari. *a. g. m.*, s 1.

İKİNCİ BÖLÜM

UJAMAA POLİTİKASI

Tanganika 1961'de bağımsızlığını kazandığında fakir bir ülkeydi. Nyerere, bağımsızlıktan sonra hükümetin gelişmesinin önünde üç temel engel olduğunu söyledi: yoksulluk, hastalık ve cehalet.¹⁹³ Ülke çoğunlukla kırsal olduğu için kırsal kalkınma öncelikli amaçtı. Nyerere sık sık Tanzanya'nın arazisi olduğunu ancak parası olmadığını, dolayısıyla kalkınma programlarının toprağa yönelik olması gerektiğini söyledi.¹⁹⁴ Tanzanya bir köy toplulukları ülkesi olduğundan, Tanzanyaların yaşamını iyileştirecek sosyal hizmetler sunmak için Nyerere, Ujamaa'yı Afrika sosyalizmi olarak benimsedi.¹⁹⁵

Ujamaa, üretim araçlarının topluluğa sahipliğini ve ürünün topluluk üyeleri arasında eşit dağılımını ifade eden bir Svahilice kelimedir.¹⁹⁶ Ujamaa, Tanzanyalılar tarafından sosyalizm ile eşanlamlı olarak kullanılmaktadır. Ujamaa sisteminde, herkes çalışmakla yükümlüdür ve toplumsal ürünün eşit bir şekilde dağıtılması ve nihayetinde üretim araçlarının ortak mülkiyeti söz konusudur.¹⁹⁷ Nyerere'ye göre, Tanzanya açısından Ujamaa ve sosyalizm aile olmak gibidir¹⁹⁸. Ujamaa, İnsanın başka bir insan tarafından sömürülmesini temel alan kapitalizme ve aynı zamanda mutlu toplumu, insanlar arasında kaçınılmaz bir çatışma felsefesi üzerine inşa etmeyi amaçlayan sosyalizmin doktrinine karşı çıkmaktaydı.¹⁹⁹ Nyerere, parçalanmış ve çatışmalı “sınıflar” yaratan hiçbir sanayi veya tarım devrimi yaşamamış olan Tanzanya ve Afrika toplumlarının toplumsal bölünme yerine eşitlikle nitelendirildiğine inanıyordu. Dolayısıyla

¹⁹³ Alofun, Olufolake, “a. g. m., s, 69.

¹⁹⁴ Alofun, Olufolake, a. g. m., s, 70.

¹⁹⁵ Alofun, Olufolake, a. g. m., s, 71.

¹⁹⁶ Svahili veya asıl adıyla Kisvahili, Doğu Afrika'da kullanılan bir dildir. Tanzanya, Kenya, Uganda ve Afrika Birliği'nde resmi dil olan Svahili, günümüzde yaklaşık 80 milyon insan tarafından konuşulmaktadır. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Svahili>.

¹⁹⁷ Ford Kürschner, “Ujamaa Villages in Tanzania: The Example of Malili”, *International Journal of politics*, vol, 4, no, 4, (1975), s 86.

¹⁹⁸ Nyerere, a. g. e., s, 12.

¹⁹⁹ Nyerere, a. g. e., s 12.

Ujamaa, Avrupa sosyalizminin aksine, eşitlikçiliğe; her zaman sınıf çatışmasından daha fazla odaklandı.²⁰⁰ 1964'ten 1985'e kadar Nyerere, Ujamaa'yı sosyal, ekonomik ve politik alanlarda ulusal politika olarak kullandı.²⁰¹

Ujamaa politikası ile Nyerere ve TANU partisi 1962'de "Ujamaa" olarak bilinen broşürünü yayınladı. Nyerere'ye göre TANU kendisini, 1962 başından beri sosyalist toplumun inşasına resmi olarak adanmıştı, ancak uzun zamandır bu felsefenin Tanzanya koşullarında ne anlama geldiği tam olarak bilinmiyordu.²⁰² 1962'de yayınlanan "Ujamaa" broşüründe sosyalizmin temel prensipleri açıklandı, ancak bunlar İngilizce olarak yayımlandığı için Tanzanya halkı bunu anlamakta güçlük çekiyordu.²⁰³ Nyerere'nin Ujamaa felsefesi geleneksel Afrika değerlerine dayanıyor, geleneksel Afrika toplumlarının aile ve komünizmine vurgu yapıyor, ve aynı zamanda, Fabian sosyalizminin²⁰⁴ ve Katolik sosyal öğretilerinin (Hristiyan sosyalizmi)²⁰⁵ bir karışımından da etkileniyordu²⁰⁶.

²⁰⁰ Micheal Jennings, "Ujamaa", *Oxford Research Encyclopedia of African History*, (2017), s. 2.

²⁰¹ Boddy Evans, "What was Ujamaa and How did it Affect Tanzania? Nyerere's Social and Economic Policy in 1960s and 70s", 2018, www.thought.com, (24.9.2018).

²⁰² Nyerere, *a. g. e.*, s vii.

²⁰³ Nyerere, *a. g. e.*, s vii.

²⁰⁴ Fabian sosyalizmi, 1884'te Büyük Britanya'da demokratik bir sosyalist devlet kurulması amacıyla Londra'da kurulan sosyalist bir toplumdur. Bu sosyalizm, ütöpik sosyalizm hareketinden kaynaklandı. Fabian Topluluğu, Arazi ve Sanayi Sermayesinin bireysel ve sınıf mülkiyetinden kurtarılması ve toplumun genel yararı için topluma kazandırılması yoluyla Topluluğun yeniden düzenlenmesini amaçladı. 1880'lerde İngiltere'de Fabianizm ortaya çıktığında, kolektivistizmin insan gelişimi için geniş ölçüde gerekli olduğu kabul edildi. İdeolojik olarak, Fabian sosyalizmi diğer sosyalizm türlerinden oldukça farklıdır. Fabian sosyalistleri, devrimci taktikler yerine evrimsel taktikleri tercih etmiştir. Örneğin, Fabian sosyalistleri Marksizm sosyalizmini reddetmiştir. Fabian sosyalizmi, 1884'te Büyük Britanya'da demokratik bir sosyalist devlet kurulması amacıyla Londra'da kurulan sosyalist bir toplumdur. Bu sosyalizm, ütöpik sosyalizm hareketinden kaynaklandı. Fabian Topluluğu, Arazi ve Sanayi Sermayesinin bireysel ve sınıf mülkiyetinden kurtarılması ve toplumun genel yararı için topluma kazandırılması yoluyla Topluluğun yeniden düzenlenmesini amaçladı. 1880'lerde İngiltere'de Fabianizm ortaya çıktığında, kolektivistizmin insan gelişimi için geniş ölçüde gerekli olduğu kabul edildi. İdeolojik olarak, Fabian sosyalizmi diğer sosyalizm türlerinden oldukça farklıdır. Fabian sosyalistleri, devrimci taktikler yerine evrimsel taktikleri tercih etmiştir. Örneğin, Fabian sosyalistleri Marksizm sosyalizmini reddetmiştir. Peter Lamb, "Fabianism Socialist Movement" <https://www.britannica.com/event/Fabianism>

²⁰⁵ Hristiyan Sosyalizmi, 19. yüzyıl ortalarında Hristiyanlığın sosyal ilkelerini modern endüstriyel hayata uygulamaya çalışan bir hareketti. Terim genel olarak Hristiyan aktivistlerin, fakir veya zengin olan bütün bireyler adına siyasi ve ekonomik eylemlerin sosyal bir programına yönelik talepleriyle ilişkiliydi. Terim aynı zamanda laissez-faire bireyciliğinin bir zıtlık olarak da kullanılmıştır. Daha sonra, Hristiyan Sosyalizmi, genel anlamda, sosyalizmin temel amaçlarını Hristiyanlığın dini ve etik mahkumiyetleriyle birleştirmeye çalışan herhangi bir harekete uygulanmaya başlandı. 19. yüzyılın başlarında, Fransız filozof Saint-Simoniens, toplumsal gelişmenin ana açısının, toplumda egemenlik ve düşmanlık duygusunu yavaş yavaş değiştirecek egemen güç olarak din ile birleşme ruhu olacağına inanıyordu. <https://www.britannica.com/topic/Christian-Socialism>.

²⁰⁶ Bonny Ibhawoh, Jeremiah Dibua, "Deconstructing Ujamaa: The Legacy of Julius Nyerere in the Quest for Social and economic development in Africa", *African Journal of political sciences*, vol,8 no,1, (2003), s 62.

Ujamaa politikasında özgürlük, eşitlik ve birlik olan üç temel ilke vardı.²⁰⁷ Eşitlik olmalı, çünkü sadece bu temelde insanlar işbirliği içinde çalışabilecekti. Özgürlük olmalı, çünkü birey özgür olmadığı sürece toplumdan hizmet alamaz. Ve son olarak birlik olmalı, çünkü yalnızca toplum bir araya geldiğinde, toplumun üyeleri barış, güvenlik ve refah içinde yaşayabilir ve çalışabilir.²⁰⁸

Nyerere, sömürgeciliğin getirdiği ve ücretli emeğin teşvik ettiği kentleşme sisteminin, geleneksel sömürge öncesi kırsal Afrika toplumu üzerinde yıkıcı bir etkisi olduğunu savunuyordu. TANU hükümeti, geleneksel bir karşılıklı saygıyı yeniden tesis edecek ve yerleşik, ahlaki yaşam yollarına geri dönecek olan toplulukların yeniden kurulmasının mümkün olduğuna inanıyordu.²⁰⁹ Kırsal kalkınma, ekonomik kalkınmanın Tanzanya'da ki bel kemiğini oluşturuyordu. Ujamaa politikası, hükümet liderliği, kırsal kooperatifler için teknik destek ve kırsal toplulukların kendi kendini yönetmesi yoluyla tarımsal üretim ve eğitimi ön plana çıkararak ulusal özgüvene odaklanmıştı; eşitlik ve verimlilik Ujamaa felsefesinin merkezinde idi.²¹⁰

2.1 TANU Partisi ve Ujamaa Politikası

Bu bölümde, çalışma TANU partisinin kökenine ve Ujamaa politikasının gelişimindeki rollerine odaklanmaktadır. Tanzanya'daki Ujamaa politikasının gelişimi nedeniyle, TANU partisinin büyük desteği ile sağlandı.

Tanganika Afrika Ulusal Birliği'nin (TANU) tarihi, seçkin organizasyonun 1922'de Martin Kayamba tarafından kurulduğu zaman başladı. Bu organizasyon Tanganyika Bölgesi Afrika Kamu Hizmeti Birliği (TTACSA) olarak biliniyordu.²¹¹ Kenya ve Uganda'da çalışan eğitimli bir memur olan Martin Kayamba, Tanganika Bölgesi Afrika Devlet Memurları Derneği'ni (TTACSA) kurdu. Örgüt, üyelerini korumayı, Afrikalıların çıkarlarını dile getirmeyi,

²⁰⁷Stöger Eising, "Ujamaa: Revisited Indigenous and European Influences in Nyerere's Social and Political Thought" *The Journal of International African Institute, Cambridge University press*, vol,7, no, 1, (2000), s 134-5.

²⁰⁸Ibhawoh, Dibia, *a. g. m.*, s 63.

²⁰⁹Evans, *a. g. m.*

²¹⁰Sheikheldin Gussai, "Ujamaa: Planning and managing development schemes in Africa, Tanzania as case study", *The Journal of Pan African studies*, vol,8, no, 1, (2015), s 79.

²¹¹CILUASHAZ, *nationalism in Tanganyika and post-independence: History of Tanzania part vii*, 2017, www.ciluashaz.blogspot.com, (19.10.2017).

yakın arkadaşlıklarını sürdürmeyi, sporculuğu sürdürmeyi, serbestçe okuma ve sosyal ilerlemeyi hedeflediğini, yönetimle ilgili konulardaki tartışmalarda Afrika görüşlerini temsil ettiğini iddia etti. 1939'da (TTACSA) sosyal kulüpten Tanganika Afrika Birliği gibi TAA siyasi kuruluşlara dönüştürüldü.²¹²

Üyeleri, çoğunlukla Afrika'daki çeşitli bölge ve kabilelerde eğitilmişlerdi. Derneğin odak noktası birlik oldu. 1929'da TTACSA üyelerinden bazıları Tanganika Afrika Birliği'ni (TAA) oluşturdu ve 1939'a kadar dokuz şube kurdu.²¹³ TAA, bireysel girişimler ve Kandoro, Munanka, Bomani, Sykes, Kasela Bantu ve bağımsızlık hareketini başlatan diğerleri tarafından meydana getirildi.²¹⁴ Bir siyasi parti oluşturma fikri, 1945 yılında Ali Ponda tarafından başlatılmış, Tanganyika halkına siyasi haklarını elde etmede mücadele etmek için kullanılacak bir siyasi parti oluşturulmasını önermiştir²¹⁵.

Başlangıçta, TANU sömürge idaresine güçlü bir muhalefetle karşı karşıya kaldı ve bu muhalefet TANU'nun on bir bölgede yasaklanmasına yol açtı. Ancak, dış ve iç destek alarak, TANU partisi bağımsızlık hareketine devam etti.²¹⁶ TANU, işbirlikçi hareketler, Gençlik Ligi ve Tanganika Çalışma Federasyonu (TFL) gibi diğer örgütlü gruplardan destek aldı bütün bunlar TANU'nun gücünü arttırdı. 1954'te Birleşmiş Milletler misyonu TANU'yu yasal bir milliyetçi hareket olarak kabul etti; ve 1961'de Tanganika, İngilizlerden bağımsızlığını kazandı.²¹⁷

Henry Glickman'a göre, Yeni devletin sorumluluğu, vatandaşlarının refahını sağlamak ve bir kişinin bir başkası veya bir grup bir başkası tarafından sömürülmesini engellemek için ulusun ekonomik hayatına aktif olarak müdahale etmektir.²¹⁸ 1965 yılında hükümet, ülkeyi tek parti sistemi altında sağlaştırdı ve böylece güçlü bir ulusal birlik yarattı. Tanganyika'daki tek parti sistemi ulus inşasının çerçevesidir.²¹⁹ TANU neredeyse tüm sosyal alanlara nüfuz etti; Hükümet olarak hızlı bir şekilde sosyal ve ekonomik değişim programını kontrol ediyordu.²²⁰ TANU hükümeti, etkili devlet kurumları oluşturma görevini sürdürürken aynı zamanda ekonomiyi, her

²¹² CILUASHAZ, a. g. m.

²¹³ CILUASHAZ, a. g. m.

²¹⁴ CILUASHAZ, a. g. m.

²¹⁵ CILUASHAZ, a. g. m.

²¹⁶ CILUASHAZ, a. g. m.

²¹⁷ CILUASHAZ, a. g. m.

²¹⁸ Henry Glickman, "One party system in Tanganyika: The problems of political development", *The American Academy of political science*, vol, 358, s, 138, (1965), s 140.

²¹⁹ Glickman, a. g. m., s 140.

²²⁰ Glickman, a. g. m., s 140.

bir bölümün genel danışmanı olarak, kendisi ile birlikte geniş kapsamlı ulusal planlamaya destek olmak ve bürokrasiyi birleşik parti ve devlet idaresine dönüştürmek üzere kurumsal bölümler halinde düzenliyordu.²²¹

Ulusal Meclis'in muhalefet partilerinden korunmasını sağlamak için hükümet, 1965'te tek parti sistemini başlattı, ve 1972'ye kadar Tanzania'da yalnızca TANU partisi vardı. TANU partisi hükümette önemli bir rol oynadı ve resmi hükümet çerçevesi, milliyetçiliği vatandaşlığa ve özlemleri politikaya dönüştürmek için kurumları yeniden kurmak için bir araç olarak hizmet ediyordu.²²² TANU araçları hükümete çok önemli noktalarda katıldı ve resmi hükümet çerçevesi, milliyetçiliği vatandaşlığa dönüştürmek ve özlemleri politikaya dönüştürmek için kurumları yeniden inşa etmekte bir araç olarak hizmet ediyordu. Hükümet ve TANU arasındaki artan bulanık çizgilere rağmen, hükümet programlarının meşruiyeti TANU ile olan ilişkilerinden kaynaklanmaktaydı.²²³

Tanganika'nın bağımsızlığını kazanmasından kısa bir süre sonra TANU liderleri sosyalist bir toplum kurmaya karar verdiler. Nyerere, TANU'nun 1962'nin başlarında sosyalist toplumun inşasına resmen bağlı olduğunu, ancak uzun zamandır Tanzanalıların Ujamaa felsefesinin anlamını tam olarak bilmediğine inanıyordu. TANU'nun politikası sosyalist bir devlet oluşturmaktır ve sosyalizmin ilkeleri TANU anayasasında yer almaktadır.²²⁴

Nyerere, TANU partisini sosyalist ideolojisini yaymak için bir araç olarak kullandı. Resnick, Nyerere'nin ulusal birlik, halkların demokrasisi ve nihayetinde sosyalist dönüşüm kavramlarını geliştirmişti.²²⁵ Tanganyika halkı, bu politikayı (sosyalist) yürütme görevini kendileri adına bir TANU hükümeti seçerek verdiler. Hükümet, yalnızca sosyalist ilkelerle uyumlu olan yasaları çıkarabiliyordu. Nyerere'ye göre, TANU hükümeti, geleneksel Afrika toplu toprak sahipliği geleneklerine geri dönmeli, toprak mülkiyeti kaldırılmalıdır.²²⁶

²²¹ Glickman, *a. g. m.*, s 141.

²²² Kjekshus, "Parliament in a one-party state: The Bunge of Tanzania 1965-70", *The Journal of modern African Studies*, Cambridge University press, vol, 12, no, 1, (1974), s 19.

²²³ Glickman, "One party system in Tanganyika: The problems of political development", *The American Academy of political science*, vol, 358, (1965), s 139.

²²⁴ Nyerere, *a. g. e.*, s,13.

²²⁵ Resnick, *a. g. e.*, s, 43.

²²⁶ Nyerere, *a. g. e.*, s 8.

Nyerere, her TANU üyesinin “sosyalizmin bir inanç” (Ujamaa) olduğuna inanmasını istedi ve hiç kimse sosyalizme inanmadan gerçek bir TANU üyesi olamazdı. Nyerere, sosyalist bir toplumun ancak inananlar tarafından inşa edilebileceğini söylüyordu. Sosyalizm, özellikle Arusha Bildiriminden sonra Nyerere ve diğer politikacılar tarafından daha uygulanabilir bir hale geldi. TANU, insanları Ujamaa köylerine yerleşmek üzere harekete geçiren organ olarak kullanıldı.²²⁷

2.2 Arusha Bildirimi 1967.

Arusha Bildirimi'nin önce, bütün ekonomik ve politik yapı sömürge döneminden miras kalmıştı. Bu süreçte köylüler ve işçiler ya neo-sömürgeci bir ekonomik yapının kölesi olarak valığını sürdürmeli ya da bu sistemden tamamen ayrılmalıydı. İnsanlar ya kendi kaderlerini belirlemeli ya da başkaları tarafından kontrol edilmeliydiler.²²⁸ 1967'de Arusha Bildirimi'nin yayınlanmasına kadar Tanganika (sonra Tanzanya), artan değişime ve sanayiye kalkındırmaya odaklanan, büyük ölçüde sömürge devletinden miras kalan bir dizi ekonomik ve sosyal politika izlemiştir.²²⁹

Hem sömürge mirasının hem de yeni sınıf ayrımlarının bu şekilde yaralanması, Tanzanya işçilerini ve köylülerini TANU'nun sosyalist ideolojisinin hümanize edici vaatlerini özgürleştirmeye yönlendirdi.²³⁰ Tanzanya toplumunun yapısı ve bağımsızlık sonrası gelişen sınıf ayrımlarından kaynaklanan çatışmalara cevaben, Şubat 1967'de Julius Nyerere, ülkenin yeniden yapılandırılması ve toplumu sosyalizme yönlendiren bir ideoloji geliştirmesi gerektiğini ifade etti.²³¹ Tanzanya, Arusha Bildirimi ile cesur ve kararlı bir adım attı. Sosyalizm felsefesi açıkça dile getirildi. Bunun neticesinde Tanzanya, sosyalizme doğru evrilmeye başladı ve geri adım da atılmayacaktı.²³² Arusha Bildirisi sadece yankı uyandıran bir manifesto değildir aynı zamanda bir siyasi kurumu yönlendirmek için çalışan bir karardır. Bir amaç ifadesinden daha fazlasıdır.²³³ Bu; TANU'nun Hükümet olması ve Tanzanya'yı yeniden şekillendirmek için dinamik bir

²²⁷ Resnick, a. g. e., s 143.

²²⁸ Micheal Jennings, “Ujamaa”, *Oxford Research Encyclopedia of African History*, (2017), s,1

²²⁹ Jennings, a. g. m, s 1.

²³⁰ Resnick, a. g. e., s 79.

²³¹ Resnick, a.g.e., s 80.

²³² Resnick, a.g.e., s, 83.

²³³ Resnick, a.g.e., s, 87.

hareketin başlangıcıydı²³⁴. Bu bağlamda, doktrinlere soyut bir genelleme serisi olarak bakmamamız ve Bildirim şartlarını göz önünde bulundurmamız gerekmektedir.²³⁵

2.2.1 Arusha Bildiriminin Temelleri

Arusha Bildirimine göre, hükümet politikasının temel hedefleri olarak herkes için demokratik, eşitliğe ve insan onuruna dayanan bir toplum kurmaktır. Ayrıca, bir ekonomik milliyetçilik programı uygulanacak ve sanayiden kırsal sektöre geçilecektir.²³⁶ Arusha Bildirimi ve ilgili politika raporları, radikal gelişme stratejisi olarak neyin tanımlanabileceğini ana hatlarıyla açıkladı. Bunlar; Ekonomik kurumların millileştirilmesi, Zengin olanların tüketimine yönelik kısıtlamalar, ilerici vergilendirme politikaları, eğitim müfredatının yenilenmesi, ekonomik çeşitlendirme, sanayileşmeye daha fazla dikkat edilmesi ve kendi kendine yeterlilik politikası olarak sıralandı.²³⁷ Arusha’da yapılan toplantıda, bu genel ilke beyanlarının daha kesin hale getirilmesi, güçlendirilmesi ve hayata geçirilmesi gerektiği düşünülmüş ve Bildirimin ikinci bölümünde, bunu gerçekleştirmek için sosyalist politikanın dört temel prensibi ortaya koyulmuştur.²³⁸ Bu dört temel prensip şunlardır:-

Sömürünün olmaması; Arusha Bildirimine göre, Tanzania henüz sosyalist olmayan, kapitalizm ve feodalizm unsurlarına sahip bir işçi ve köylü devletiydi. Gerçek bir sosyalist devlet, Sadece hayatlarını devam ettirebilmek için çalışan “alt sınıf” ve diğer insanların emekleriyle hayatlarını sürdüren üst sınıftan oluşan iki farklı sınıfı ortadan kaldırmalıydı.²³⁹ Sosyalist bir devlette hiç kimse bir başkasını sömüremez, çalışabilecek durumda olan herkes çalışır, adil bir gelir elde edilir ve gelirler önemli ölçüde farklılık göstermez.²⁴⁰ Sosyalist bir hükümette yalnızca çocuklar, yaşlılar ve fiziksel ve zihinsel sorunları olanların çalışmamasına izin verilir. Onlar yaşamları için başkalarına muhtaçtırlar.²⁴¹ Ulusal refahı adil bir şekilde

²³⁴ Julius Nyerere, *The Arusha Declaration, Tanzania's new revolution, 1967*, www.disa.ukzn.ac.za/site/default/files/pdf_files, (23.12.2019), s 14.

²³⁵ Nyerere, a. g. m., 1967, s 16.

²³⁶ Jennings, a. g. m., s 3.

²³⁷ Juan Samoff, “crises and socialism in Tanzania”, *The modern of African studies, Cambridge university press*, vol,19, no,2, (1981), s, 289.

²³⁸ Nyerere, a. g. m., 1967, s 24.

²³⁹ Nyerere, a. g. m., 1967, s 24.

²⁴⁰ Nyerere, a. g. m., 1967, s 25

²⁴¹ Nyerere, a. g. e., s16.

sağlamak için herkes yapabileceğinin en iyisini yapmalı ve Hükümet, sınıfsız toplumun varlığına uygun olmayan bir zenginlik birikimini önlemeliydi.²⁴²

İşçiler ve köylülerin üretim araçlarını kontrol etmesi; Sosyalizmi inşa etmenin ve sürdürmenin yolu, temel üretim araçlarının köylülerin ve işçilerin kontrolü ve mülkiyeti altında olmasını sağlamaktır. Arusha Deklarasyonuna göre üretim araçları; arsa, ormanlar, maden kaynakları, su, petrol, elektrik, iletişim, ulaştırma, bankalar, sigorta, ithalat ve ihracat ticareti, toptan iş, çelik, makine-alet, motorlu taşıt, çimento ve gübre fabrikaları, tekstil endüstrisi ve nüfusun büyük bir bölümünün yaşamına bağlı olduğu ya da diğer endüstriler için gerekli bileşenleri sağlayan diğer büyük sanayi ve Büyük tarlalar, özellikle temel hammaddelerdendir.²⁴³ TANU, temel üretim araçlarının, ülkedeki çiftçilerin ve işçilerin ortak mülkiyeti altında olacağı bir sosyalist program uygulayacaktı. Hiçbir parti üyesine ne birden fazla maaşa veya mülkiyete sahip olmalarına ne de kapitalist hisse senetlerine sahip olmalarına izin verilecekti.²⁴⁴ Nyerere, tüm toprakları ve doğal kaynakları köy sınırları içinde yaşayan insanlara ait olarak gören Ujamaa kavramına derinden bağlı kalmıştı ve bu bildirimini takiben birçok çiftlik kurmuştu.²⁴⁵

Demokrasi; Arusha Deklarasyonuna göre demokrasinin sosyalist devlette uygulanması çok basittir, çünkü bütün üretim araçları devlet kontrolü altındayken, Ancak demokrasideki tek önemli şey, hükümetin köylüler ve işçiler tarafından seçilmesi gerektiğidir.²⁴⁶ Dolayısıyla demokrasiz gerçek bir sosyalist devlet olamaz²⁴⁷. Bu şekilde, Arusha Deklarasyonu, Ujamaa politikasında demokrasinin kullanımı konusunda ısrar etti²⁴⁸. Nyerere, demokrasiyi pratikte ideolojinin özü olarak görüyordu. Halk arasında kurumlar geliştikçe parti, köylerdeki insanları doğrudan temsil etmek konusunda güçlendi. Karar alma ve kaynak tahsisi sürecine doğrudan katılım derecesi arttıkça, sömürü imkânları daha da azalacaktı.²⁴⁹ Bu yeni çerçevede, artan demokratik katılım taahhüdünün yanı sıra, tek partili bir sistem de resmen kabul edilmiş oldu.²⁵⁰

²⁴² Nyerere, a. g. m, 1967, s 25.

²⁴³ Nyerere, a. g. m., 1967, s 26.

²⁴⁴ Nyerere, a. g. m., 1967, s 26.

²⁴⁵ Nyerere, a. g. e., s, 23.

²⁴⁶ Nyerere, a. g. m., 1967, s 26.

²⁴⁷ Nyerere, a. g. e., s 23.

²⁴⁸ Resnick, a. g. e., s 83-4.

²⁴⁹ Resnick, a. g. e., s 85.

²⁵⁰ Samoff, a. g. m., s 289.

Bir ideoloji olarak sosyalizm; Arusha Bildiriminin son aşamasında sosyalizme inanç vurgulandı. Sosyalizm, sosyalist ideolojiye kesin olarak inanan ve ilkelerini uygulamaya koymaya hazır olanlar tarafından inşa edilmişti.²⁵¹ Sosyalist hedeflerin başarılı bir şekilde uygulanması liderlere bağlıydı, çünkü sosyalizm belirli bir yaşam sistemine ait bir inançtı ve liderlerin bunu kabul etmemeleri durumunda bu sosyalist hedeflerin büyümesini teşvik etmeleri zordu.²⁵² Bu inanç (sosyalizm) başka inançlara da (İslam ve Hristiyanlık) eklenmişti, ancak vurgu daha çok Hristiyan dinine yönelikti ama, öte yandan dini örgütler, sosyalist gelişim için kullanılmıştı. TANU siyasetçileri Müslümanlara ve Hristiyanlara “gerçek” bir Müslüman veya “gerçek” bir Hristiyanı olmanın şartının sosyalist olmaktan geçtiğini söylüyorlardı.²⁵³ Bu nedenle dini örgütler kendilerini Ujamaa'nın gelişmesine adanmış konusunda güçlü bir baskı altında hissediyorlardı. Nyerere, Katolik dostlarını ve diğer Hristiyanları, TANU'yu sosyalist gelişme mücadelesinde desteklemeye davet etti.²⁵⁴

2.3 Ujamaa Köyleri

Ujamaa köyleri, Tanzanyalıları kalıcı olarak köylere yerleştirmeye çalışan ekonomik bir programdır. Nyerere'ye göre Ujamaa köyleri, insanların huzur içinde yaşayacakları ve birlikte çalışacakları yerleşim yerleridir.²⁵⁵ Köylüleşme, Nyerere ve TANU'nun temel amacıydı. Köyün oluşum amacı üç aşamada gerçekleşti: hizmetlerin sunumu, daha üretken ve modern bir tarımın yapılması ve toplumsal, sosyalist işbirliği biçimlerinin teşvik edilmesidir.²⁵⁶ Tanzania'nın Ujamaa Vijijini (köyler) politikası, köylü üreticilerini kooperatif üretimi için köylerde bir araya getirmeyi amaçladı.²⁵⁷ Ujamaa köylüleşme politikası altında, Tanzania Hükümeti, köylülere gelecekte devlet aygıtlarını yerel düzeyde kontrol edeceklerine dair söz verdi.²⁵⁸ 1967'den 1972'ye kadar hükümet yetkilileri, halkı köylerde yaşamaya teşvik etmek için ülke genelinde

²⁵¹ Nyerere, a. g. m., 1967, s 27.

²⁵² Nyerere, a. g. e., s 17.

²⁵³ David Westerlund, “Christianity and Socialism in Tanzania 1967-1977”, *Journal of Religion in Africa*, vol, 11, (1980), s 30.

²⁵⁴ Westerlund, a. g. m., s 30.

²⁵⁵ Deane McHenry, “Ujamaa villages in Tanzania: A bibliography”, *Scandinavian Institute of African studies, Uppsala university*, (1981), s 15.

²⁵⁶ James Scott, *seeing like a state: How certain schemes to improve human condition have failed*, Yale University Press, 1998, s 230.

²⁵⁷ Resnick, a. g. e., s 33.

²⁵⁸ Freyhold, a. g. e., s 32.

seyahat gerçekleştirdiler, bazende gönüllü olarak köylerde yaşamayı kabul edenlere ödüller verdiler.²⁵⁹ Teoride, Ujamaa, iddialı bir sosyalist program ile Tanzanya vatandaşları arasındaki maddi ve ideolojik ayrımları ortadan kaldırmaya çalıştı. Bununla birlikte, pratikte, Ujamaa'nın köyleşme politikası daha geniş bir ulusal aile yapısı içinde kadın ve erkek rollerini birbirinden ayırmıştı (genç erkekler Tanzanya ulusal güvenliğinin koruyucularıydılar ve kadınlar gıda güvenliğinin koruyucuları ve ailelerinin bekçileriydi)²⁶⁰

İlk başta politika gönüllü olarak uygulandı. Daha sonra köylüleşme hareketlerinin başlaması, bunun kontrol edilmesi ve yönetilmesi ihtiyacı ortaya çıktı.²⁶¹ Zaman geçtikçe kampanyaya katılım için bazı zorlamalar yapıldı. Ujamaa gibi gelişim programlarına katılmaya istekli olmayanlar, yöneticiler tarafından ağır cezalar verilmekle tehdit edildi.²⁶²

TANU hükümeti, köylülere yeniden yerleştirmek için devletin zorlayıcı araçlarını kullanmaya karar verdi. 1973'te, büyük çaplı operasyonlardan sonra, ülke genelinde 5.556 köyde iki milyon kişi (Tanzanya nüfusunun %15'i) köylüleşme adı altında yeniden köylere yerleştirildi.²⁶³ Bu politika sonucunda yeniden köylere yerleştirilen Tanzanyalı sayısı beş milyona çıkmış ve Afrika tarihindeki en büyük yeniden yerleşim operasyonu gerçekleşmişti.²⁶⁴ Nyerere ve diğer önde gelen yetkililer, genç erkek militanlarında kırsal kesimde bir devrime öncülük etmelerini istedi.²⁶⁵ Bu gençlere, Ujamaa köyleri oluşturmaları ve ülkeyi emperyalist sızmalara karşı savunmaları talimatını verdi. 1967'de Tanzanya topraklarına yapılan bir dizi Portekiz saldırısı, kırsal güvenlik bilincini arttırdı. Teoride, Ujamaa politikası altında her Tanzanyalı kadın ve erkek, birer "asker" olacaktı, pratikte, polislik, fiziksel savunma çalışmaları ve Vijiji Operasyonu'nun²⁶⁶ uygulanması, erkeklerin sorumluluğu olarak kodlandı.²⁶⁷

²⁵⁹ Freyhold, *a. g. e.*, s 33.

²⁶⁰ Paul Raikes, "Ujamaa and rural socialism", *Review of African political economy*, Taylor & Francis Ltd, no. 3, (1975), s 33.

²⁶¹ Raikes, "*a. g. m.*", s 34.

²⁶² Scott, *a. g. e.*, s 223-4., Freyhold *a. g. e.*, s 36., Raikes, "*a. g. m.*", s 33.

²⁶³ Jannik Boesen, Birgit Storgard, Madsen "vd", "Ujamaa socialism from above", *Scandinavian Institute of African studies. Uppsala University*, vol. 12, no. 1, (1979), s 117.

²⁶⁴ Boesen, Storgard, Madsen "vd", *a. g. m.*, s 12.

²⁶⁵ Boesen, Storgard, Madsen "vd", *a. g. m.*, s 12.

²⁶⁶ 1973 yılında Vijiji Operasyonu altında toplu çiftçiliği teşvik etmek için bir zorla köyleşme politikası uygulandı. Resnick, *a. g. e.*, s, 107.

²⁶⁷ Resnick, *a. g. e.*, s, 107.

Aralık 1976'ya kadar ülke genelinde birkaç operasyon düzenlendi. 1977'ye kadar kırsal nüfusun yaklaşık yüzde 90'ı köylerde yaşıyordu.²⁶⁸ *Vijiji* Operasyonu koşulları altında, devlet yetkilileri, köy başına en az 250 haneden oluşan Ujamaa köylerinin oluşturulmasına zemin hazırladı.²⁶⁹ Ujamaa köylerinin kurulması doğrudan 1975 tarihli Ujamaa köyü Yasası'nda yerini almıştı.

Vijiji Operasyonundan önce hükümet, genç erkek askerler tarafından yapılacak olan; mini etek giyen makyaj yapan ,Batı tarzlarında yaşayan tüm genç erkek ve kadınları tutuklamak için “*Vijana Operasyonunu*” (Gençlik Operasyonu) hayata geçirdi.²⁷⁰ Kampanyanın, Tanzanyalı kadınların tam anlamıyla ulusal kültürü somutlaştırdıklarını vurgulayarak ortak bir milliyetçiliğe dayandığını ve bu nedenle de “kıyafet ve uyum” geleneğine bağlı kalarak ulusal ailenin bütünlüğünü koruyabildiğini, dolayısıyla, Ujamaa köylerinin tanıtılmasının Afrika geleneklerini de restore etmeyi amaçladığı söylendi.²⁷¹

Ujamaa köyleşme politikası bazı açılardan Meksika, SSCB ve Çin'in kolektivasyon politikasına benziyordu. Sheikheldin'e göre, Her bir ülkede kollektivasyon, 1910'da Meksika'da, 1918'de SSCD'de, 1949'da Çin'de ve Tanzania'da bağımsızlığın kazanılmasında meydana gelen devrimlerde büyük bir değişim idi.²⁷² Tanzania'daki kollektifleşme süreci hızla ilerlemiş olsa da, bu oran 1950'lerin ortalarındaki Sovyetler Birliği'nden, 1920'lerin sonlarında ve 1930'ların başlarındaki Çin'den çok daha düşüktü ve yalnızca 1930'ların sonlarındaki Meksika ile benzerlik gösteriyordu.²⁷³

Köylülerin toplu halde birlikte çalıştığı Ujamaa köylerinin oluşturulması, sadece toprakta değil aynı zamanda üretim araçlarında da ortak bir kâr dağıtımını sağlıyordu. Üyeleri, köylüler tarafından seçilen köy meclisleri, köy başkanını, hazine ve komiteyi seçme görevini üstlenmişti.

²⁷⁴ Bu durum 1975 yasasında belirtilmiştir. Buna göre;

(1) Her köyün bir Köy Meclisi vardır.

²⁶⁸ McHenry, “a. g. m., s 477.

²⁶⁹ Resnick, a. g. e., s, 108.

²⁷⁰ Resnick, a. g. e., s, 180.

²⁷¹ Resnick, a.g.e., s, 182.

²⁷² Gussai Sheikheldin, “Ujamaa: Planning and managing development schemes in Africa, Tanzania as case study”, *The Journal of Pan African studies*, vol,8, no, 1, (2015), s 80.

²⁷³ Gussai, a. g. m, s 80.

²⁷⁴ Ford Kürschner, “Ujamaa villages in Tanzania: the example of Malili”, *International Journal of politics*, vol, 4, no, 4, (1975), s 89., Freyhold, a. g. e., s, 38.

(2) Köy Meclisi, normalde köyde ikamet eden ve en az 18 yaşını dolduran kişilerden oluşur.

(3) Bir köyün kaydının yapılmasından sonra mümkün olan en kısa sürede, Köy meclisi, köy için bir Köy Konseyi seçmek amacıyla toplanır²⁷⁵

Köylerde, bakkallık, inşaat, tarım ve marangozluk gibi farklı ekonomik faaliyetler gerçekleştirilir.²⁷⁶ Bu, köylerde yaşayan insanların birlikte çiftlik kuracakları, ürünlerini birlikte pazarlayacakları, sosyal hizmetleri üstlenecekleri ve topluluk olarak küçük yerel gereksinimleri karşılayabilecekleri anlamına geliyordu²⁷⁷ İnsanların Ujamaa köylerinde gruplandırılması okullar ve ulaşım tesisleri gibi devlet hizmetlerini sağlamayı kolaylaştırmıştı. Ayrıca, insanların Ujamaa köylerindeki toplanması parti ve hükümet politikalarını da kolaylaştırmıştı.²⁷⁸ Ujamaa, dönüşümlü olarak liderliğinin politik istikrarına ve kırsal vatandaşlarının maddi refahına gönderme yapan bir güvenlik anlayışını da ön plana çıkarmıştı.²⁷⁹

2.3.1 Ujamaa Köyleri Kurallari.

Ujamaa'nın köylerinde ve kırsal kesimlerinde sosyalist politikanın gelişiminde kullanılan özel ilkeler vardı. Bu kurallar aşağıda özetlenmiştir: -

i) Kamu hizmetinin geliştirilmesinden sorumlu olan tüm köy üyeleri kooperatifler kurmalıdır.²⁸⁰ Ujamaa köyleri, yalnızca mallarının kendi pazarlarını değil aynı zamanda köylerinin temel hizmetlerini (su ve sanitasyon, halk eğitimi, klinikler, yollar ve diğer sivil hizmetler) yönetmiştir²⁸¹. Ayrıca, hükümet ve kooperatif toplumunun bu köylerdeki sorumluluğu, insanların gerekli tüm araçları, liderlik eğitimini ve modern tarım yöntemlerini almalarını sağlamaktı²⁸².

²⁷⁵ The Villages and Ujamaa villages Act.1975.

²⁷⁶ Kürschner, a. g. m., s 94., Freyhold, a. g. e., s 38.

²⁷⁷ Nyerere, a. g. e., s 124.

²⁷⁸ McHenry, a. g. m., s 477., Gerald Owens, "From collective villages to private ownership: Ujamaa, Tamaa and the post-transformation of peri urban Dar-es-salaam", *The Journal of anthropological researcher, University of Chicago press*, vol, 70, no, 2, (2014), s 210.

²⁷⁹ Raikes, "a. g. m., s 45.

²⁸⁰ Owens, a. g. m., s 215.

²⁸¹ Owens, a. g. m., s 217.

²⁸² Nyerere, a. g. e., s, 33.

ii) İş bölümü, toplum tarafından demokratik bir yapıda ve kadınların ortak olarak katıldığı bir yapıda olmalıdır. Ujamaa köyleşme politikasının hedefi, erkekleri ve kadınları, kendi çıkarlarını en üst düzeye çıkarmak için Ujamaa projesine dahil etmeye çalışmaktır.²⁸³ Tanzania'nın diğer bölgelerinde, kadınların ortak çiftlik işçiliğini'nin çoğuna katkı sağladığına, erkeklerin diğer kooperatif faaliyetlerinde daha fazla çaba harcadığı cinsiyet ayrımcı bir iş bölümü ortaya çıktı.²⁸⁴ Gerçek şu ki, köylüler günde 12-14 saat, Pazar günü veya resmi tatil gözetilmeksizin çalıştırılmıştır. Köylerde yaşayan kadınlar Tanzania'daki herkesten daha çok çalışmışlardır.²⁸⁵ Von Frehold, tarımın teknolojik olarak gelişen bir meslek olarak görülmesi durumunda ve ekimin çeşitli diğer faaliyetlerle bağlantılı olduğu durumlarda iş birliğinin ve iş bölümünün avantajlı olduğunun ortaya çıkacağını savunmuştur.²⁸⁶

iii) Verimliliği arttırmak için ağır makinelere bağımlı olmak yeterli sermaye ve emeğin olmamasından dolayı ulusal kalkınmanın bu ilk aşamasında uygun bir seçenek değildi. Nyerere, bu noktaya değindi, modern Tanzania'yı; modern endüstriler kurarak geliştirmeyi düşünmemeliyiz. Çünkü Modern endüstrileri verimli ve ekonomik hale getirmek için gereken parasal imkana ya da yetenekli insan gücüne sahip değiliz.²⁸⁷ Bu nedenle, güven, geleneksel teknolojiler ve bazı makine destekleri (ekonomik olarak erişilebilir olduğunda) ile beraber sıkı bir şekilde çalışılacaktır.²⁸⁸ Nyerere'ye göre, Herkesin, kalkınma konusunda istekli olduğunu ve bu kalkınma için temel gereksinimlerinin ne olduğunu bildiğini ama yapılması gereken sıkı çalışmaktır. Bu durumda köylere gidilerek köylülerle konuşulmalı ve daha fazla destek alınıp alınamayacağı kesin olarak öğrenilmelidir.²⁸⁹

iv) Projeye var olan köylerde başlanmalı ve Tanzania'nın tüm kırsal nüfusunu köylere (dağılmış evler ve özel çiftlikler yerine) yerleştirmek için çalışılmalıdır. Akrabalık bağıyla bağlanan topluluklar; ilerleyen zamanlarda akrabalık ilişkilerine bağlı kalmazlar ise Ujamaa politikasına iyi bir başlangıç yapmış sayılabilirler.²⁹⁰

²⁸³ Raikes, 'a. g. m., s 34.

²⁸⁴ Owens, a. g. m., s 207-9.

²⁸⁵ Nyerere, a. g. e., s 30.

²⁸⁶ Freyhold, a. g. e., s 23.

²⁸⁷ Nyerere, a. g. e., s 96.

²⁸⁸ Nyerere, a. g. e., s 97.

²⁸⁹ Nyerere, a. g. e., s 100.

²⁹⁰ Nyerere, a. g. e., s 105.

v) Ujamaa köylerinde herkes kendi topraklarını sürdüğü zaman ve başkalarının sömürülmesi mevzu bahis olmadığından çiftçilerin kaldırılmasına gerek yoktu. Bu nedenle, hükümet, üretim araçlarının sadece kısmen sahiplenmesini ve özel kişilerin kontrolünde büyük bir bölüm bırakmasını güvence altına aldı.²⁹¹ Nyerere, toplulukların çiftliklere göçünün basamak yapılacağını, köylerin sayısı ve büyüklükleri arttıkça ve kooperatif organizasyonlarında daha deneyimli hale geldikçe bu göçün artacağını belirtmiş ancak köylüler kimsenin birbirlerinden para alan almaması gerektiğini de vurgulamıştır.²⁹²

vi) Kırsal sanayiler, daha fazla üretkenlik, nüfus ve ortak girişimlerin bir sonucu olarak ortaya çıktıkça istikrarlı bir şekilde teşvik edilmeli ve Devlet teknik destek sağlamalıdır. Nyerere, hükümetin, kırsal ekonomiyi çeşitlendirmek için halkın yaşadığı kırsal alanlarda küçük sanayiler geliştirebileceğini savundu.²⁹³ Bu yöntemle, Hükümet, ekonomik gelişmeyi birkaç kişinin elinde yoğunlaştırmak yerine genel gelir düzeyinde yaygın bir artış sağlayabilir.²⁹⁴ Sonuç olarak, kırsal alanlardaki tüketim talebini karşılayacak kadar üretim yapılmalı, ayrıca sınıai gelişme için de yeri geldikçe daha fazla üretim yapmak gereklidir.²⁹⁵ Tarımın modernleşmesinin köylülerin çoğunun yararına olması gerekiyorsa, köylüler, yalnızca modern üretim araçlarını elde etmek için yeterince büyük bir artı üretmek zorunda değil aynı zamanda Tanzanya'nın endüstrilerini inşa etmesine olanak sağlayacak artı bir güvenen üretmek zorundadır.²⁹⁶ Bu tür üretim araçları oldukça köylüler özgüvenli bir şekilde üretim yapar. Kademeli sanayileşmeye, tarımı nihayetinde sanayilerin daha hızlı büyümesini destekleyebileceği bir verimlilik seviyesine getirebilecek olan kırsal bir dönüşüm eşlik edecektir.²⁹⁷

vii) Devlet bu köy topluluklarının ve kentsel alanların ana koordinatörü ile birlikte uluslararası toplumun temsili (uluslararası pazarın, devletin, ülkenin ihracatı için kırsal kesimin mallarını temsil etmesi ve düzenlenmesi için devletin hükümete ihtiyaç duyduğu durumlarda) olacaktır.²⁹⁸ Hükümet ayrıca, devlet kurumlarını, ihtiyaç duyulduğunda köylere fazladan yardım sağlamaya yönlendirecektir. Üretimin daha iyi olması için ve yaşam kalitesini desteklemeye

²⁹¹ Nyerere, *a. g. e.*, s 98.

²⁹² Nyerere, *a. g. e.*, s, 101

²⁹³ Nyerere, *a. g. e.*, 105.

²⁹⁴ Nyerere, *a. g. e.*, 99.

²⁹⁵ Resnick, *a. g. e.*, s, 92.

²⁹⁶ Nyerere, *a. g. e.*, s, 100.

²⁹⁷ Freyhold, *a. g. e.*, s, 28-9.

²⁹⁸ Freyhold, *a. g. e.*, s 30.

yönelik ulusal altyapı programları devlet tarafından devletin bütçesine ve kapasitesine göre yürütülecektir.²⁹⁹ Hükümetin bu program için sağlayacağı en önemli iki kaynak yapacağı liderlik ve vereceği eğitimidir. Nyerere, hükümetin ya da yerel otoritenin, Okulların planlanmasında, bu okullara gereken öğretmen desteğinin sağlanmasında, köy ile ilgili yapılan bir teklifin değerlendirilmesinde o köyde yaşayan insanların çıkarlarının gözetilmesinde sorumlu olacağını söylemiştir. Bu nedenle, hükümetin görevi bu kendine güvenen topluluklara yardım etmek ve başkalarıyla işbirliğini organize etmek olacaktır³⁰⁰

2.3.2 Ujamaa Köylerinin Tarihi Oluşumu

1961'deki bağımsızlıkta, Tanzanya nüfusunun yaklaşık yüzde 90'ı, kırsal kesimlerde, köylerde, dağınık bir şekilde yaşıyordu. 1959'da buraları ziyaret eden bir Dünya Bankası ekibi, ülkenin tarımsal kalkınma potansiyeline sahip olan seyrek nüfuslu alanlarında yerleşimin artırılması için liderlik yapılmasını istemiştir.³⁰¹ Ülkenin düşük nüfus yoğunluğu, Alman ve İngiliz sömürge personelinin resmi kayıtlarında, koloninin ekonomik kalkınmasının önündeki bir engel olarak sıklıkla vurgulanmıştır. Bununla birlikte, bağımsız Tanzanya'nın yeni başkanı olan Julius Nyerere, köylerin oluşumunu teşvik etmek için temiz su ve okulların sağlanması gibi temel hizmet olarak görülen ve gönüllü bir şekilde yeniden yapılacak yerleşim planını savunmuştur.³⁰² Ayrıca Köylüleşme politikasını teşvik etmek için yapılan tanıtımın kullanımı Nyerere'nin açılış konuşmasında açıkça görülüyordu. Ona göre, yapılması gereken, çiftçi gruplarının bir araya gelmesini ve en basit şekliyle bunların arasında bir traktörün maliyetinin ve kullanımının paylaşımını mümkün kılmaktır. Ama eğer halk birbirinden uzak, geniş bir alana dağılmış şekilde yaşamaya devam ederse, bunu gerçekleştirmek mümkün değildir.³⁰³ Bu nedenle yapılacak ilk temel şey, eğer ekim için traktör kullanmaya başlamak istiyorlarsa, uygun olan köylerde buna başlanmalıdır, ama eğer bunu gerçekleştiremezse ihtiyacı olan seyleri sağlayamazlar.³⁰⁴ Sonuç olarak; topraklarını geliştirmek ve genişletmek, yaşam standartlarını

²⁹⁹ Freyhold, a. g. e., s 31.

³⁰⁰ Nyerere, a. g. e., s, 129.

³⁰¹ Nyerere, a.g.e., s, 130.

³⁰² Nyerere, a.g.e., s, 130.

³⁰³ Nyerere, a.g.e., s, 132.

³⁰⁴ Nyerere, a.g.e., s, 133.

yükseltmek, hastane inşa edebilmek ve temiz içme suyuna sahip olabilmek için köy sanayilerini başlatmak zorundadır.³⁰⁵

Ülkenin bazı bölgelerinde, özerk bir şekilde, genellikle TANU partisini yöneten gençlik aktivistlerinin bir çekirdeğiyle oluşturulan izole yerleşim planları vardı. Bağımsızlığı takip eden dönemde kırsal kalkınmaya yaklaşım; büyük ölçüde, ilerici çiftçileri ana nakit mahsulleri (sisal, kahve, pamuk, tütün ve mısır) yetiştiriciliğinde modern tarım teknikleri benimsemeye teşvik etmek için ısrarcı bir şekilde ikna etmekten ibaretti. Ayrıca, anakara Tanzania'da geliştirilen birkaç hükümet planlı yerleşim vardı.³⁰⁶ Ruvuma Kalkınma Derneği (BKA) dışında, bu tür köy yerleşimlerinin çoğu başarısız oldu. 1967'de Arusha Deklarasyonu adı verilen bir dönüm noktası konuşmasında Nyerere, Tanzania devletine yönelik bir sosyalist vizyon belirledi. Bu, ulusal ekonomide kendine güven politikası, ticari çiftliklerin ve sanayilerin kamulaştırılması ve köylerde sosyalizmin teşvik edilmesini içeriyordu.³⁰⁷

İdealize edilmiş Ujamaa köyleri, toplum çiftlikleri üzerinde çalışan ve disiplinli sıkı çalışma yoluyla yavaş yavaş yaşam standartlarını yükseltecek ve çeşitli sosyal altyapıları finanse etmek için fazla gelir elde edecek olan köylü hanelerden oluşan bir koleksiyonu içerecektir.³⁰⁸ Bununla birlikte, Ujamaa felsefesi, köylerde geleneksel işbirliği normlarının bir uzantısı olarak görüldüğü için, Nyerere'nin TANU partisi, yeni köyler kurulurken güç kullanılmasını engelledi. Arusha Deklarasyonunu takip eden yıllarda, sosyal altyapının sağlanması (okullar, temiz su ve sağlık merkezi gibi) için çeşitli teşvikler yapıldı.³⁰⁹

Bununla birlikte, Ujamaa köylerini teşvik etme çabalarının artmasına rağmen, nüfusun yalnızca yüzde 15'i 1973'te yeniden yerleştirildi. Hükümet, Ujamaa köyüne doğru ilk adım olarak görülen 'kalkınma köylerine' yönelik yeni bir eylemi açıkladı. Eylül 1973'te zorunlu köyleşme ilan edildi: Bütün Tanzanalılar üç yıl içinde resmi olarak kayıtlı bir köye yerleştirileceklerdi. Nitekim 1976'da, nüfusun yüzde 95'inden fazlası resmi köylerde yaşamaya

³⁰⁵ Nyerere, *a.g.e.*, s, 133.

³⁰⁶ Nyerere, *a.g.e.*, s, 135.

³⁰⁷ Nyerere, *a.g.e.*, s, 134.

³⁰⁸ Nyerere, *a.g.e.*, s, 136.

³⁰⁹ Nyerere, *a.g.e.*, s, 138.

başladı. (kabaca sekiz bin köy) Fakat, bu köyler yeterli ve temiz su kaynaklarına sahip değillerdi.³¹⁰

Zorunlu köyleşme adı verilen bu Büyük yer değiştirme, geniş olarak *Sogeza Operasyonu*³¹¹ olarak adlandırıldı. 20 aylık bir sürede Tanzanya kırsalında kayda değer bir dönüşümü yaşandı ve bazı kırsal hanelerin yüzde 85'i bir köyde yaşıyordu.³¹² Yeni köyler aceleci bir şekilde planlandı ve en az 250 aileye ihtiyaç vardı. Sogeza Operasyonunun gerçek uygulaması bölgeler arasında farklılık göstermekteydi, ancak çoğu durumda, operasyonlar: mevcut çiftçilerin bulunduğu yerin belirlenmesi, yeni köy alanlarının seçilmesi ve son olarak yeniden yerleşim gibi bir dizi aşamaya bölündü.³¹³ Operasyon sona erdiğinde, iki tür köy resmi olarak tanındı. İnsanların içinde yaşadığı, ancak çalışmadığı köyler (bu köyler verimsiz bölgelerde bulunuyordu) ve üretimin büyük çoğunluğunun toplumsal olarak yapıldığı 'Ujamaa köyü'.³¹⁴

2.3.3 Gelişim Köylerinin Kurumsal Özellikleri, 1973-1982.

Bunlar Ujamaa politikasından önce var olan köylerdi. Bu köyler, Ujamaa politikasından sonra inşa edilen yeni köylerle kıyaslandığında geliştirilmiştir, ancak tüm bu köyler 1973'ten 1982'ye kadar bir programa dahil edilmiştir.³¹⁵

Geliştirilen bu yeni köyler, sadece kırsal hanehalkı yığınları değildi, aynı zamanda Temmuz 1975'teki Köyler ve Ujamaa Köyleri Yasası'ndaki çeşitli düzenlemelere sahip bir düzen içeriyordu. Kırsal Tanzanya'da köy idaresindeki reformlar yaklaşık olarak 1974-1982 yılları arasında yürürlükten kaldı.³¹⁶ Bu dönemde Ekonomik serbestleşme programının başlatılacağı ve Cumhurbaşkanı Nyerere'nin istifasının yakın olduğu açıklandı. Sömürgecilik döneminde yerel

³¹⁰ Micheal Jennings, "Almost an Oxfam in itself: Oxfam, Ujamaa and Development in Tanzania", *African affairs, Oxford university press*, vol, 101, no, 405, (2002), s 511. Law Schneider, "Vissions of Tanzanian Socialism", (2015), www.jacobinmag.com (12.12.2015).

³¹¹ Sogeza, Swahilice'de hareket etmek anlamına gelir, hükümeti tarafından resmi olmayan köylerden Ujamaa köylerine götürmek için kullanılan bir yöntemdi. Resnick, *a. g. e.*, s 92.

³¹² McHenry, *a. g. m.*, s 475.

³¹³ McHenry, *a. g. m.*, s 477.

³¹⁴ Jennings, *a. g. m.*, 2002, s 511.

³¹⁵ Jennings, *a. g. m.*, 513.

³¹⁶ Jennings, *a. g. m.*, 517.

yönetimde görev yapan müşavirler, 1963'te hükümet yönetimi tarafından görevden alınmış ve tüm topraklar Başkanlığın kontrolünde olması için kamulaştırılmıştır. Bu nedenle Köyleşme, Tanzanya kırsalını dört ana kurumsal değişiklikle yeniden düzenlemiştir³¹⁷

Birincisi, köydeki tüm yetişkinler yılda en az bir kez bir araya gelen Köy Meclisinin bir üyesi oldu. Köy düzeyinde politika oluşturma görevi bir Belediye Meclisine (Başkan ve CEO ile birlikte) verildi ve bu başkan Köy Meclisi tarafından seçildi. Ayrıca, Köy Konseyi, finans, üretim, eğitim, çalışma ve savunmadan sorumlu beş komite kurdu.³¹⁸

İkincisi, Gelişen bu köylere, yasal olarak sözleşme kredisi almaya, mahsul üretiminin pazarlanması gibi ekonomik faaliyetlerde bulunma hakkı verildi. Daha önce mahsul pazarlama zincirine hâkim olan kooperatifler yürürlükten kaldırıldı ve bu kooperatiflerin fonksiyonları köy konseyleri tarafından yerine getirilmeye başlandı. Tüm toprakların etkin bir şekilde millileştirilmesiyle, Köy Konseyi de toprağı özel uygulayıcılar arasında paylaşmak için yetkilendirildi.³¹⁹

Üçüncüsü, köy aynı zamanda sosyal altyapının sağlanması ve sürdürülmesini desteklemek için yerel toplumu harekete geçirdi. Ve Sonuncu, köy, kalkınma planlamasının merkezi oldu. Köy gelişim planları tasarlandı. Bunların incelemeleri ve uygulamaları için ilçe ve bölge yöneticilerine iletildi. 1978'de, köy gelişim planlarının hazırlanmasına yardımcı olmak için kayıtlı köylerde yaşamak üzere yaklaşık 4000 kalkınma yöneticisi atandı ve görevlendirildi.³²⁰

2.4 Ujamaa Politikasının Başarıları.

Ujamaa köyleri, halkın çoğuna sosyal kaynakların sağlanmasında en önemli birimler olarak görülüyordu. Kendine güvenmek için eğitim politikası çerçevesinde, bu köyler hem yetişkinler hem de çocuklar arasında okuryazarlığın desteklenmesi (Education for self-reliance) için çok önemli merkezler haline gelmiştir.³²¹ Ujamaa köyü politikasıyla eğitimde büyük bir artış yaşandı. Örneğin, 1967'de devlet okullarına 825.000 öğrenci kaydoldu. Ujamaa köyleri

³¹⁷ Jennings, *a. g. m.*, s, 512.

³¹⁸ Jennings, *a. g. m.*, s 513.

³¹⁹ Jennings, *a. g. m.*, s 514.

³²⁰ Jennings, *a. g. m.*, s 519.

³²¹ Ibhawoh, Dibua, "*a. g. m.*, s 71.

politikasındaki eğitim sistemini iyileştirmenin amacı, toplumdaki bağlılık duygusunu geliştirmek ve öğrencilerin Afrika kültürüne uygun olan değerleri kabul etmelerine yardımcı olmaktır.³²²

İlk okullardaki sistemin amacı, ortaokullara başlamadan önce öğrencileri kırsal alanlarda verimli bir hayata hazırlamaktır. Ancak, tüm eğitim kurumları, özellikle gıda yetiştiriciliğinde toplu olarak çalışmaya dahil oldular.³²³ Nyerere'ye göre, çiftlik işi ve üretimi okul hayatına entegre edilmelidir; Böylece, gübrelerin özellikleri fen bilimleri derslerinde açıklanabilir ve bu öğrencilerin yaşayarak, görerek öğrenmelerini sağlayarak kolaylaştırıcı bir etki meydana getirir. Böylece, insanlar birlikte yaşamının anlamını, herkesin iyiliği için birlikte çalışmanın önemini ve değerini öğreneceklerdir.³²⁴

Ayrıca, Ujamaa köyleri politikası altındaki eğitim sistemi sağlık programını da içermektedir. Farkındalığı artırmak ve belirli sağlık konularıyla ilgili bazı eylemler gerçekleştirmek için köylerde farklı sağlık programları düzenlemiştir.³²⁵ Bunlar; insanlara bazı hastalıkların belirtilerini anlatmak ve bu hastalıkları önlemenin yollarını göstermek ve son amaç olarak ulusal işlevsel okuryazarlığı genişletmektir. Bu sağlık programına *Mtu ni Afya* (Adam sağlıktır) adı verildi ve programa yaklaşık 2 milyon kişi katıldı.³²⁶ Dahil olan diğer programlar, kendi kendine yardım ruhunu teşvik eden *Uhuru ni Kazi* (Özgürlük eseridir) ve *Siasa ni Kilimo* (siyaset tarımdır)³²⁷ kampanyalarında tarımsal kalkınmayı desteklemek için politikacıları harekete geçirdi.³²⁸

2.5 Ujamaa Köyleri Politikasının Sorunları

Ujamaa köylerinin hedefi kırsal kalkınmayı iyileştirmektir, ancak bu hedef gerçekleştirilemedi. Yaklaşık 13 milyon nüfuslu Tanzania'nın yarısı köyleşme politikasından etkilendi. Birçok Tanzanyalı Ujamaa köyü hakkında olumsuz fikirlere sahipti. Ujamaa politikası

³²² Nyerere, *a. g. e.*, s 48-52.

³²³ Resnick, *a. g. e.*, s 114.

³²⁴ Nyerere, *a. g. e.*, s 66.

³²⁵ Nyerere, *a. g. e.*, s 63.

³²⁶ Resnick, *a. g. e.*, s 118.

³²⁷ *Mtu ni Afya* (Adam sağlıktır), *Uhuru ni Kazi* (özgürlük eseridir) ve *Siasa ni Kilimo* (Siyaset tarımdır) bunlar Ujamaa köyleşme politikası sırasında uygulanan ekonomik ve sağlık programlarıydı. Resnick, *a.g.e.*, s., 118.

³²⁸ Resnick, *a.g.e.*, s 120.

halk desteğinden yoksundu.³²⁹ Köylüleşme hareketinin yaygın bir konu haline gelmediği açık şekilde görüldü; Çoğu zaman insanlar bu fikre karşı durdu ve köylere taşınma işlemi çok yavaş bir şekilde ilerledi.³³⁰ Köylerde çoğu üye yalnızca kendi özel çiftlikleriyle ilgileniyordu; Bu üyeler, ortak girişime karşı itirazlarını açık bir biçimde dile getirmemiş olsalar bile, onları ortak bir çiftçiliğe bağlamak için tasarlanmış bir sistemi sabote etmişlerdir.³³¹

Bu durum hükümetin köyleşme politikalarında güç kullanmasına neden olmuştur. Ujamaa için popüler desteğin olmayışı, parti ve hükümet yetkililerinin köyleşmeye uyumu sağlamaya yönelik en kısa zamanda acil tedbirler almasına neden olmuş ve 1973 yılının Kasım ayında TANU, tüm köylülerin 1976'nın sonunda planlı köylerde yaşamaları gerektiğine dair karar vermiştir.³³² Bu durum, zorla köyleşme sürecinin yaşandığını göstermiştir. 3 ila 6 milyon civarında insan yeni köylerde yaşamaya zorlandığı “Büyük Hamle” olarak bilinen bu zorla köyleşme sonucu bazı insanlar hayatlarını kaybetti, mahsuller zarar gördü ve evler yıkıldı. Bu; Afrika kıtasındaki en büyük yeniden yerleştirme kampanyalarından biriydi.³³³ Pek çok insan, özellikle de birkaç eşi, çocuğu ve birçok evi olanlar konaklama sorunları ile karşı karşıya kaldılar. Evleri yıkıldı ve insanlar, aynı gün tüm mülkleriyle birlikte köyün şantiyelerine taşınması emrini aldı tavuklar, çocuklar, eşler, büyükbaş hayvanlar, keçiler ve koyunlarla taşınırken, bazıları köyün içinde olmaları koşuluyla barınak olarak ağaçların altına yerleştirilmiş.³³⁴ Genel olarak, zorla kabul ettirilen bu köylüleştirmenin Ujamaa politikayla hiçbir faydası yoktu, çünkü köylüler verimli bölgelerinden alınarak doğaçlama alanlara taşınmıştı.

Ujamaa köylerinde profesyonel çiftçilerin bulunmaması gibi bir problem vardı. Tüm proje hazırlama ve denetleme işlerini başarıyla yürütebilecek yeterli personel bulunmamaktaydı. Örneğin, Kırsal Kalkınma Bakanlığı'nın sadece kırkbeş mobil kırsal inşaat ekibi vardı. Bu nedenle, 1971 sonunda kurulan 440 köylü uğraşması zordu.³³⁵ Çiftçilere teknik uygulamalar ve çiftlik yönetiminin detayları hakkında yeterince bilgi verilmedi. Yeni öküzlerin nasıl eğitileceği, öküz yeminin nasıl hazırlanacağı, yorgunluğun nasıl tespit edileceğini, hastalığın önlenmesi için

³²⁹ Helge Kjekshus, “Parliament in a One-Party State: The Bunge of Tanzania 1965-70” *The Journal of modern African Studies*, Cambridge University press, vol, 12, no, 1, (1974), s 17-8.

³³⁰ Kjekshus, *a. g. m.*, s 23.

³³¹ Freyhold, *a. g. e.*, s 85.

³³² Kjekshus, *a. g. m.*, s 32.

³³³ Jennings, *a. g. m.*, s 513.

³³⁴ Resnick, *a. g. e.*, s, 208-9.

³³⁵ Resnick, *a. g. e.*, s 194.

neler yapılacağı ve günlük ve mevsimsel planların nasıl olacağı çiftçilere öğretilmedi. Bu bilgilerin yokluğunda, düzenli olarak öküzleri deneyen çiftçiler, onları hayatta tutabilmekte ve üretken kılmakta başarısız olmuşlardır.³³⁶

Modern makinelerin kullanılmaması, Ujamaa köyleri politikasının uygulanmasında büyük zorluklara sebep oluyordu. Köylerde çapa ve panga (hançer veya büyük bıçak) hariç tüm aletlerin eksikliği vardı. Deliklerin kazılması, uçlarına bağlanmış metal parçaları olan çubukla yapılmıştır. Ayrıca, tohumların gübrelenmesi ve ayıklanması elle yapılmış bu eksiklikleri göstermiştir.³³⁷ TANU hükümetinin zayıf araçları kullanmakta ısrar etmesinin sebebi, geçmiş geleneksel değerleri koruma amacı taşıyordu. Nyerere'ye göre, köklerimizden tekrar büyüme ve atalarımızdan kalan geçmişimizdeki değerlerimizi korumak istesek dahi, kitlesel tarımsal mekanizasyon ve tarımsal popülasyonumuzun emeğe önem veren sınıfını düşünmeyi bırakmalıyız.³³⁸ Ayrıca, Nyerere, traktörleri ve diğer modern teçhizatı kullanarak büyük çiftlikleri hedeflemek ve tarım işçilerini istihdam etmek yerine, insanların ülkenin her yerinde öküz pulluklarını hedeflemeliğini ve böceklerin havadan böcek ilacı ile püskürtülmesi yerine elle çalıştırılan pompalar kullanması gerektiğini savunuyor.³³⁹

Ujamaa köylerindeki çiftlikler kaliteli tohumlardan yoksundu; bu düşük üretime yol açtı. Hükümet ücretsiz tohumlar sağlasa da, ücretsiz tohumların tümü tatmin edici olmadı ki; Bazıları çok eski, bazıları, mahsullerin korunması açısından kullanılmaması, bazılarının ise belirli bir ortam için uygun olmadı.³⁴⁰ Çiftçilik için tohum eksikliği hem özel hem de toplumsal çiftliklerdeydi. Birçok çiftçi tohum eksikliğinden dolayı sorgum, darı, yeşil tahıllar, bezelye, ayçiçeği ve çeşitli sebze ve türleri ekemediklerini söylediler.³⁴¹

Ujamaa köyleri, politikacılar ve köylüler arasında bir ihtilaf meydana getirdi; Politikacılar köylülere sıradan bir köle olarak kullanılmak istedikleri köylülere ve bitkilere geçiş yapmak için direndi. Fakat, hükümet yetkilileri köylülerin bu istekleriyle ilgilenmedi ve bu köylülerin konuşmalarda gösterdikleri çeşitli eylemleri kınadılar.³⁴² Örneğin, Nyerere, kalkınma

³³⁶ Freyhold, *a. g. e.*, s 98.

³³⁷ Freyhold, *a. g. e.*, s 99.

³³⁸ Freyhold, *a. g. e.*, s 103.

³³⁹ Nyerere, *a. g. e.*, s 91.

³⁴⁰ Nyerere, *a. g. e.*, s 97.

³⁴¹ Freyhold, *a. g. e.*, s 98.

³⁴² Resnick, *a. g. e.*, s 211.

değişikliklerini kabul etmeyi reddeden insanların bunu kabul etmeyişlerindeki sebebin cahillik veya inatla alakası yok ise bunun onların aptallıklarıyla ilgili olduğunu savundu. Dodoma'daki TANU Bölge Çalışma Komitesi, 3 hektar Alana sahip olduğunu bir kimlik ile göstermeyen kişilerin tren, otobüs vs. kullanamayacağını bildirdi.³⁴³ Ayrıca bu emri yerine getirmeyen köylülerin sığır açık artırmalarına katılmalarına, bira dükkanlarına girmelerine ya da tören danslarına katılmalarına da izin verilmeyecekti. Hükümetin köylülere yönelik eylemi Ujamaa ilkelerine aykırıydı. Köylüler devletten yeterince destek alamadılar ve onlar için sosyalizmi inşa etme girişimleri büyük sıkıntılar yarattı.³⁴⁴

Hedeflenen Ujamaa politikası, toplumdaki sınıfsal eğilimi durdurmaktı, ancak bu amaca sosyal sınıfların³⁴⁵ varlığından dolayı ulaşamadı. Ujamaa köylerinde zenginlik ve güç farklılıkları çok yaygındı. Birçok köyde, eğitilmiş, güçlü ve nispeten daha müreffeh olanlar etki ve kontrol pozisyonu kazandılar. Bu durum birçok liderin kamu kaynaklarını çıkarları için kullanmalarına zemin hazırlamıştır.³⁴⁶ Bu eğilim “*Kulak Ujamaa*”³⁴⁷ olarak biliniyordu.³⁴⁸

Başlangıçtaki coşku ve başarılarla rağmen, Ujamaa köyleşme programı büyük sorunla karşı karşıya kaldı, çünkü insanlar Ujamaa köylerine katılmak konusunda giderek daha isteksiz hale geldiler. Köylülük planının başarısızlığına ilişkin makul bir açıklama, halkın adaletsizliği ve aşağılanmasına dayanan bir politikadır.³⁴⁹ Ujamaa köyleri politikası teoride hayranlık uyandırdı, ancak pratikte kırsal nüfus için birçok sorun ortaya çıktı.³⁵⁰ Ujamaa köy programı pek fazla değişiklik üretmedi ve hükümet, sert adımlar atılmadığı sürece birçok köyün başarısız olacağı ihtimaline karşı geldi ve son kaçınılmaz oldu.³⁵¹

³⁴³ Resnick, *a. g. e.*, s 212.

³⁴⁴ Resnick, *a. g. e.*, s 213.

³⁴⁵ Bu çalışmada sosyal sınıf terimi, fakir ve zengin insanların ve kabile farklılıklarının (Afrikalı, Asyalı Avrupalı) varlığı anlamına gelir. Dolayısıyla Ujamaa politikası sınıf eğiliminin varlığını durdurmayı hedeflediğinde, toplumdaki ekonomik ve sosyal farklılıkların yokluğuna odaklandı.

³⁴⁶ Resnick, *a.g.e.*, s 204.

³⁴⁷ Kulak Ujamaa; Ujamaa köy komitelerinde pozisyon sahibi olan ya da yerel bürokratlarla bağlantı kuran bir dizi zengin köylünün, kendi çıkarlarını korumak için köyleri kullanmaya başladığı bir uygulamadır. Ibhawoh, Dibua, *a. g. m.*, s 68.

³⁴⁸ Ibhawoh, Dibua, “*a. g. m.*”, s 68.

³⁴⁹ Ibhawoh, Dibua, *a. g. m.*, s, 67-9.

³⁵⁰ Jennings, *a. g. m.*, 2017, s 4.

³⁵¹ Resnick, *a. g. e.*, s 236.

Genel olarak, Ujamaa köyleşme politikasının, herşeyin ekonomik ve ekolojik olarak başarısız olduğu, Sovyet ve Çin zorunlu kollektifleştirme politikasıyla aynı olduğu anlaşıldı. Sovyet kollektifleri gibi Ujamaa köylerinde de ekonomik ve ekolojik başarısızlıklara sonuçlandı.³⁵² Bu yeni toplumun tasarımcıları, ideolojik nedenlerle, uygulayıcıların ve pastoralistlerin yerel bilgi ve uygulamalarına neredeyse hiç dikkat etmedi. Ayrıca, bu yeni toplumun tasarımcıları sosyal mühendislikle³⁵³ ilgili en önemli gerçeği de unutmuşlardı: etkinliğin, gerçek insanların işbirliğine bağlı oldu.³⁵⁴ Ergas'a genel olarak, Ujamaa köylerinin yaratılması politikasının başarmak için tasarlandıkları yönünden başarısız olduğu kabul edilmektedir.³⁵⁵

Sonuç olarak, bu çalışma Ujamaa köyleşme politikasını kırsal yaşamı ve üretimi iyileştirmeyi amaçlayan projelerden biri olarak buldu. Çünkü, Ujamaa köyleşme politikasını kullanarak birçok köy inşa edildi, bu da kısa bir sürede tarımsal üretimi arttırdı. İlk coşku ve erken başarılarla rağmen, Ujamaa köyleşme programı kısa sürede zorlaştı, çünkü insanlar Ujamaa köylerine katılmak için giderek daha isteksiz hale geldi.³⁵⁶ Bu durumdan, hükümet, insanları Ujamaa köylerine yerleşmeye zorlamak için zorlayıcı araçları kullanmalarına neden oldu. Hükümet insanları barışçıl yollarla Ujamaa köylerinde yerleşmeye teşvik etmeye devam etseydi, köylüleşme politikasını başarısız olmazdı. Hükümet, insanların Ujamaa köylerine isteyerek yerleşmelerine izin vermişse ve hükümet insanlara işkence edip küçük düşürmezse; Ujamaa politikası başarılı olabilirdi. Ayrıca, Ujamaa köyleşme politikasının uygulanması sırasında birçok Tanzanya, köyleşme politikasının gerçek amaçlarını bilmiyordu. Bu durum birçok kişinin Ujamaa köyleşme politikasına katılmamasına neden oldu. Sadece Ujamaa köyleşme politikasının gerçek hedeflerini anlamayan insanlar değil, aynı zamanda bürokratlar da Ujamaa politikasına

³⁵² Resnick, *a. g. e.*, s 236.

³⁵³ Sosyal mühendislik, yasaların toplumu şekillendirmek ve insanların davranışlarını düzenlemek için bir araç olarak kullanıldığı fikrine dayanır. İnsan davranışını Hukuk yardımı ile kontrol etme girişimidir. Pound'a göre, sosyal mühendislikte Hukuk, uygulamalı bilimin bireysel ve sosyal sorunların çözümünde kullanıldığı toplumda rekabet eden çıkarlar arasında bir denge olduğu anlamına geliyor. Çıkarlar arasındaki çatışmalar, bireylerin insan isteklerini tatmin etmek için birbirleriyle olan rekabetlerinden kaynaklanmaktadır. Sosyal mühendislikte üç temel ilgi çıkarı vardır. i) Özel çıkarlar veya Bireysel çıkarlar, ii) Kamu çıkarlar, ii) sosyal çıkarlar. örneğin, sosyal çıkarlar Genel güvenlik, Genel sağlık, Barış ve düzen, satın almaların güvenliği ve işlemlerin güvenliği üzerine odaklanmaktadır. Guest Post, "What is Social Engineering", <https://blog.ipleaders.in/all-about-social-engineering/>

³⁵⁴ Scott, *a. g. e.*, s 225.

³⁵⁵ Zabra Ergas, "Why did the Ujamaa villages failed? Toward global analysis", *The Journal of modern African studies*, Cambridge university press, vol, 18, no, 3, (1980), s 387.

³⁵⁶ Ergas, *a. g. m.*, s 388.

sempati duymuyorlardı. Bürokratlar ve çiftçiler köylüleşme politikasını çıkarlarını artırmak için kullandılar; bu şekilde, Ujamaa köyleşme politikasının gerçek başarılar kazanması çok zordu.

Ancak bir başka tarafta, hükümet bu zorlukları çözemedi; Sonuç olarak, politika başarısız oldu. Hükümet, Ujamaa köylerinin karşılaştığı sorunları çözmek için iyi bir yaklaşım kullandıysa, birçok kişi Ujamaa programına katılabılırdı. Bu nedenle, hükümetin programları için araştırma yapmadığı sonucuna varabiliriz, çünkü hükümet Ujamaa köyleşme politikasının sorunlarını çözmek için acil önlemler almadı.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UJAMAA POLİTİKASI SONU

Bu bölümde, Ujamaa politikasının başarısızlığının temel nedenleri tartışılmaktadır. Ancak, birçok literatür Tanzanya'daki Ujamaa politikasının sosyalist bir toplum yaratmada ve sosyo-ekonomik kalkınmayı Tanzanya'ya getirmede başarılı olup olmadığına dair bir tartışma ortaya koydu.³⁵⁷ Yirmi yıllık milliyetçilik ve köylülüğün Tanzanya'yı ekonomik refahın içine sokmasına rağmen ne ekonomik kendine güvenini sağlamasına ne de ekonomik bir özgüveninin yardımcı olmaktadır. Ancak tartışma konusu olmaya devam eden şey, bir kalkınma stratejisi olarak Ujamaa'nın etkisi ve mirası üzerine yapılabilecek yorumlardır. Bu sorunun cevabı, iki karşıt düşüncelerin okulu birçok dikkatini çekmiştir.³⁵⁸

İlk düşünce okuluna göre, Ujamaa politikası tamamen başarısız oldu. Çünkü Ujamaa politikası Tanzanya'nın ekonomisi bozdu ve kaynakları boşa harcadı, bu da yozlaşmış ve verimsiz bir bürokrasiye yol açtı.³⁵⁹ Tanzanya ekonomisinin ciddi hasar gördüğünde, bazı bürokratların, teknisyenlerin ve yöneticilerin, sosyalist politikaların ülkeyi mahvetmesine yol açtığını gördüler; çünkü Ujamaa politikası ekonominin çöküşünü çözemedi.³⁶⁰ Ujamaa politikası itibarsızlaştırıldı ve Tanzanya'daki ekonomik çöküş için suçlandı.³⁶¹ Bu nedenle, Ibhawoh ve Dibua'ya göre Nyerere'nin sosyalist politikasının Tanzanya'yı daha az ütöpik düşünceye sahip bir önderlik altında olacağından daha sefil hale getirdiğini iddia ediyor.³⁶²

İkinci düşünce ise, Ujamaa politikası çerçevesinde sosyal refahın başarılarını değerlendiriyor, sağlık ve eğitim tesislerinin sağlanması gibi sosyal refahta bazı başarıları dikkat çekiyor; gelir dağılımında daha fazla sosyal eşitlik hareketi; siyasi istikrarın korunması ve ülkenin etnik grupları arasında önemli ölçüde bir uyumun sağlanmaktadır.³⁶³ Bu yaklaşım, birçok Tanzanyalı'nın gerçekleştirmeyi umduğu Ujamaa politikası çerçevesinde ekonomik başarıları kanıtlayamadı. Bütün eğitim sistemini kökten düzeltmek için oldukça başarılı

³⁵⁷ Ibhawoh, Dibua, *a. g. m.*, s 68.

³⁵⁸ Ibhawoh, Dibua, *a. g. m.*, s 69.

³⁵⁹ Ibhawoh, Dibua, *a. g. m.*, s 71,

³⁶⁰ Resnick, *a. g. e.*, s 18.

³⁶¹ Jennings, *a. g. m.*, 2017 s 4.

³⁶² Ibhawoh, Dibua, "*a. g. m.*", s 73.

³⁶³ Ibhawoh, Dibua, *a. g. m.*, s 73.

girişimlerde bulunulduğunu; ve önde gelen finansal, endüstriyel ve ticari işletmeler kamusallaştırıldı³⁶⁴

3.1 Ujamaa Politikasının Başarısızlığının Sebepleri

1970'lerin sonunda Ujamaa politikası, onu başarısızlığa götüren sert zorluklarla karşı karşıya kalmaya başladı. Ujamaa politikasının Tanzanya'daki başarısızlığı iç ve dış faktörlerden kaynaklanmaktadır.³⁶⁵

Ujamaa politikası, iki grup içeren iç çatışmaların ortaya çıkmasına neden oldu; Bu gruplar Ujamaa politikasına karşı çıktılar.³⁶⁶ Birinci grup, ortodoks kapitalistleri, ve ticari sınıfı oluşturan Hint ve Pakistan vatandaşlarını kapsıyordu. İkinci grup, çiftçiler, küçük ölçekli sanayiciler, otel sahipleri, bürokratlar ve yabancı sermayeli şirketlerin yönetici çalışanları gibi Afrikalılardan oluşuyordu.³⁶⁷ Bu gruplar Ujamaa politikası ve uygulamalarına karşıydı. Örneğin, bürokratlar sık sık yabancı yatırımcılar ve Batılı yardım kuruluşları ile müzakere ediyorlardı. Böylece bürokratların, idari ve teknik sınıfın birçoğu sosyalizme sempati duymuyordu.³⁶⁸ Resnick'e göre, iç çatışmasının varlığı Ujamaa politikasının gelişmesinin engellendiği anlamına gelir, çünkü sosyalist sistemin uygulanmasından sorumlu olanlar sadece çıkarlarına odaklandılar³⁶⁹. Bu nedenle, bu iç çatışmalardan, hükümet Ujamaa politikası için destekçileri kaybetti çünkü bürokratlar kapitalistleri ülkeye yatırım yapmaya teşvik etti; Kapitalist yatırımcıların artması nedeniyle Tanzanya'daki Ujamaa politikasının gelişimini zayıflattı.

1970'lerde Tanzanya düşük tarımsal üretim sorunuyla karşı karşıya kaldı. Bu sorun, ülkenin çoğu kısmını etkileyen yağış azlığı nedeniyle ortaya çıkmıştır. Yağmurun yağmaması, kuraklığa yol açmış ve üretim en aza indirilmiştir. Kuraklık, 1973'ten 1975'e kadar tarımsal faaliyetlerde kısıtlamalara yol açmış ve gıda sıkıntısına neden olmuştur.³⁷⁰ 1973'te Tanzanya 25.000-ton mısır ithal etmek zorunda kalmıştır. Bu ciddi bir gıda kıtlığının başlangıcını işaret

³⁶⁴ Ergas, *a. g. m.*, s 387.

³⁶⁵ Ergas, *a. g. m.*, s 388.

³⁶⁶ Samoff, *a. g. m.*, s 286.

³⁶⁷ Resnick, *a. g. e.*, s 138.

³⁶⁸ Resnick, *a. g. e.*, s 145.

³⁶⁹ Resnick, *a. g. e.*, s 147.

³⁷⁰ Samoff, *a. g. m.*, s 293-4.

etti. Gerçekten, 1974 Mart ve 1975 Eylül ayları arasında, hükümet dünya pazarlarından tahıl satın almak zorunda kaldı. Hükümetin 483.000-ton mısır için yaklaşık 120 milyon dolar da dahil olmak üzere dünya piyasalarında 250 milyon dolarlık tahıl satın alması gerekiyordu.³⁷¹ Kjekshus'a göre, açlığın artması nedeniyle hükümet, ekim yaptırmak için köylülere karşı güç kullandı. Örneğin, 1975'te Tanzania cumhurbaşkanı, tahıllarla daha fazla takas yapılamadığı için “ya bitki dik ya da öl” sloganını insanlara açıkça duyurdu.³⁷² Sonuç olarak, hükümet, milyonlarca insanın üretim için köylere yerleşmek zorunda kaldığı zorla köyleşme yöntemini kullanmaya karar verdi. Bu nedenle, köylülere karşı zorlayıcı önlemler kullanmak Ujamaa politikasını erişilemez bir hale getirdi ve bu politika hedeflerine ulaşmada başarısız oldu.³⁷³

Kadınlar Ujamaa politikasında önemli bir rol oynadılar. Kadınlar, pazar ve tatil günleri dahil, günde 12-14 saat civarı çalıştılar.³⁷⁴ Ujamaa politikasıyla kadınlar ağır baskı altında kaldı. Ne Nyerere ne de TANU'nun 1967 ve 1976 yılları arasında, kadınların üzerindeki baskıları azaltmak için kayda değer herhangi bir çaba sarf etti. Şöyle ki; Bu süreçte, Kadınlar gebe kaldıkları zaman okuldan atıldılar, doğum yaptıklarında işlerinden doğum izni alamadılar.³⁷⁵ Ama Ujamaa politikasının temel esaslarına bakıldığı zaman, ana amaçlarından biri, cinsiyetleri, renkleri ve dinleri ne olursa olsun tüm insanlara eşitlik sağlamaktı.³⁷⁶ Ayrıca, 1970'lerde, hükümetin insanları köylere yerleşmeye zorlamak için askeri güç kullanmaya karar verdiğinde başka bir örnek gösterilebilir, bu durum birçok Tanzania'nın yaşamını yitirmesine ve mülklerinin tahrip olmasına neden oldu.³⁷⁷ Hunter'e göre, Ujamaa politikasında eşitlik herkese dikkat edilmedi.³⁷⁸ Bu nedenle, Ujamaa politikasının uygulanması çok zor oldu ve sonuç olarak başarısız oldu. Aslında, Ujamaa politikası Tanzanyalar için tek bir sorun değildi, ayrıca, Ujamaa politikasının uygulanmasında kullanılan araçlar sorundu. Eğer Ujamaa politikası sosyalist ilkeler altında eşitlik bir toplumu kurmak için tanıtıldıysa, o zaman hükümet neden halklar arasında eşitliği sağlamadı?³⁷⁹ Bu sorunun cevabı, Ujamaa politikasının geliştirilmesinden sorumlu olanların, Ujamaa politikasının başarısızlığına neden olanlardır.

³⁷¹ Ergas, *a. g. m.*, s 392.

³⁷² Resnick, *a. g. e.*, s 110.

³⁷³ Kjekshus, *a. g. m.*, s 37-8.

³⁷⁴ Nyerere *a. g. e.*, s 30.

³⁷⁵ Resnick, *a. g. e.*, s 158.

³⁷⁶ Nyerere, *a. g. e.*, s 78.

³⁷⁷ Jennings, “*a. g. m.*”, s 513.

³⁷⁸ Emma Hunter, *Political Thought and Public Spheres in Tanzania: Freedom, Citizenship and in The Era of Decolonization*, Cambridge university press, (2015) s 120.

³⁷⁹ Hunter, *a. g. e.*, s 122.

Çünkü insanları Ujamaa köylerine yerleşmeye zorladıklarında ve kadınların haklarına baskı yaptıklarında, Ujamaa politikasının popülerliğini yitirmesine neden oldu.

Resnick'e göre, Devlet Ticaret Şirketi, ulusallaştırılmış ithalatı yönetmek ve ticaret faaliyetlerini toptan yapmak için kuruldu. Ancak Şirket görevlerini yerine getiremedi ve 1970 yılında ülkenin döviz kurunu kontrol edemedi. İlk sorun belirtisi, 1970'te, Devlet Ticaret Şirketi'nin, devasa stok mallarını ortaya çıkaran malları finanse etmek için büyük miktarda işlem ve iç kredi çekmeye yetkili olduğu durumlarda meydana geldi.³⁸⁰ Ülkenin döviz rezervlerinde büyük bir kaçak meydana geldi ve bunların bir kısmı Devlet Ticaret Şirketi tarafından kontrolsüz satın alınmaya başlandı. İthal gıda maddelerinde ve endüstriyel girdilerde yetersizlikler görülmeye başlandı.³⁸¹ Bu nedenle, Devlet Ticaret Şirketi'nin başarısızlığı, Ujamaa politikasının çöküşünün nedenlerinden biriydi; Tanzania, ekonomik bir çöküşle karşı karşıya kaldı, bu yüzden kapitalist desteğin kabul edilmesini.³⁸² Genel olarak, Resnick, hükümet kapitalist yardımı kabul etmeye karar verdiğinde, Ujamaa politikasının artık önemli olmadığı anlamına geldiğini savunuyor. Çünkü Nyerere Ujamaa politikasını tanıttığında, kapitalist desteğe bağımlı olmaktan kaçınacağını duyurdu. Dolayısıyla, kapitalist ülkelerden gelen finansal yardımların artması, Tanzania'da modernleşme olarak bilinen kapitalist sistemin yeniden başlatılmasına yol açtı.

İddi Amin, Kagera'yı işgal etmeye karar verdi, çünkü Tanzania'daki Uganda topraklarını içeren sömürgeci güçlerin yanlış çizdiği sınırı düzeltmek istedi. Ekim 1978'de Amin'in birlikleri Tanzania'nın Kagera bölgesini işgal etti. Umozurike'ye göre, İddi Amin, Uganda haritasının 710 mil kare Tanzania bölgesini belirgin bir şekilde göstererek yeniden çizileceğini ilan etti.³⁸³ Tanzania'nın savaşta kazanmasına rağmen savaş, Ujamaa politikasının gelişimi için büyük bir problemdi çünkü savaş Tanzania ekonomisinin bozulmasına yol açtı. Uganda'daki Amin darbesi ve iki ülke arasındaki savaş büyük bir gerginliğe, ekonomik soruna yol açtı ve verdiği ekonomik zarar günlük 1 milyon doları buldu.³⁸⁴ Ayrıca, Kagera Savaşı'nın

³⁸⁰ Resnick, *a. g. e.*, s 120.

³⁸¹ Resnick, *a. g. e.*, s 121.

³⁸² Resnick, *a. g. e.*, s, 123

³⁸³ Umozurike, "Tanzania's Intervention in Uganda", *Archive des Völkerrechts*, (1982), s 301-301.

³⁸⁴ Resnick, *a. g. e.*, s 17.

başka bir etkisi vardı; işçilerin maaşlarındaki düşüş nedeniyle Tanzania kamu hizmetlerinde genel bir bozulma oldu.³⁸⁵

Aslında, savaş ile Ujamaa'nın düşüşü arasında yakın bir ilişki vardı. Çünkü savaş neredeyse yedi ay sürdü; ve bu dönemde günde 1 milyon dolar harcandı. Resnick'e göre, Tanzania savaşta yedi ay boyunca günde 1 milyon dolar harcadıysa, bu 210 milyon doların üzerinde harcandığı anlamına gelir.³⁸⁶ Bu nedenle, savaş maliyetleri ülkedeki yoksulluğu artırdı, çünkü hükümet yaşam standardını iyileştirmek için tüm tasarlanan kalkınma programlarını durdurmak zorunda kaldı.³⁸⁷ Ottaway'a göre, bu durum hükümeti IMF'den yaklaşık 150 milyon dolar borç almaya zorladı çünkü Sovyetler Birliği savaşta Tanzania'yı desteklemedi³⁸⁸. Bu nedenle, Tanzania hükümetinin kapitalist örgütten borç almaya karar vermesi, Tanzania'nın kapitalist sistemi izlemeye hazır olduğu anlamına geliyordu. Ayrıca, Ottaway'a göre, Ugandalı askerler savaşı kaybetmeden önce dükkanları ve evleri yağmaladılar, bir şeker fabrikası ve kiliseleri de dahil olmak üzere birçok binayı yıktılar, sığırları ele geçirdiler ve yüzlerce sivil öldürdüler.³⁸⁹ Bu durumdan dolayı birçok kişi Ujamaa köylerinde kalmak istemedi çünkü Ugandalı askerlerinden korkuyorlardı. Bu sorun Ujamaa politikasının gözden düşmesine neden oldu, çünkü yaklaşık 48.000 insan evlerini terk etti.³⁹⁰

Ujamaa politikası ile ilgili bir diğer sorun ise vatandaşların Ujamaa kavramı anlayamamasıydı.³⁹¹ Örneğin, birçok aktif parti işçisi, öğretmen ve devlet memurlarının sosyalizmin teşvik edilmesinde veya sosyalizmin en önemli ilkelerini anlatma konusunda yetersiz kaldılar.³⁹² Resnick'e göre, bu durum, Tanzania halkında bir kafa karışıklığına yol açtı ve anlama konusunda sıkıntılar meydana geldi. Bu yüzden bazıları Ujamaa'nın sadece bir mülkiyet meselesi olduğunu düşünüyordu. Bu şekilde birçok Tanzanyalı, sosyalizmin yalnızca hükümetin üretim araçlarının mülkiyeti ile ilgili olduğunu düşünüyordu.³⁹³ Bu bilgi eksikliği

³⁸⁵ Ballack Arkadie, *Economic Strategy and Structural Adjustment in Tanzania, Private Sector Development Department Occasional Paper*, no, 18, (1995), s 10.

³⁸⁶ Resnick, *a. g. e*, s 17.

³⁸⁷ David B. Ottaway, "Tanzania Economy Hurt by Conflict with Uganda", 1979, <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/>, (16.01.1979).

³⁸⁸ Ottaway, *a. g. m.*

³⁸⁹ Ottaway, *a. g. m.*

³⁹⁰ Ottaway, *a. g. m.*

³⁹¹ Ibhawoh, Dibua, *a. g. m.*, s 70.

³⁹² Nyerere, *a. g. e*, s vii.

³⁹³ Resnick, *a. g. e*, s 145.

nedeniyle Ujamaa politikasını pratikten daha ütöpik hale getirdi.³⁹⁴ Bu nedenle, Tanzanyalar arasında bilgi eksikliğinin olması, Ujamaa'nın kitlesel desteğini kaybetmesine sebep oldu. Çünkü Tanzanyalılar hükümetin emri nedeniyle Ujamaa politikasını kabul ettiler. Bu bağlamda, hükümetin insanlara Ujamaa politikası hakkında bilgi vermeden Ujamaa politikasını uygulamakla büyük bir hata yaptığını görebiliriz. Dolayısıyla, bu hükümetin hatası nedeniyle, birçok Tanzanyalı Ujamaa politikasını isteyerek kabul etmedi.

1967'de, Doğu Afrika Topluluğu (EAC) adı altında kurulan Komisyon: Doğu Afrika ülkeleri Kenya, Uganda ve Tanzania'dan oluşuyordu³⁹⁵ Sebelu'ya göre, topluluğun amaçları, Antlaşmanın 2. maddesinde belirtilmiştir: Topluluğun, ortak devletlerin sanayi, ticari ve diğer ilişkilerini hızlandırmak, uyumlu hale getirmek için güçlendirmek, düzenlemek, dengeli gelişme, ekonomik faaliyetlerin sürekli genişlemesi ve faydaların eşit olarak paylaşılması konularında görevler üstlenilmesi gibi amaçlar taşıyordu.³⁹⁶

Buna rağmen, 1977'de topluluk aşğıdaki nedenlerden dolayı çöktü: (i) ulusal kalkınmanın kutuplaşması ve eşit olmayan kazanımların algılanması; (ii) telafi edici ve düzeltici önlemlerin yetersizliği (iii) ideolojik farklılıklar ve ekonomik milliyetçiliğin yükselişi ve (iv) yabancı etki altında kalınması. Tanzania kendi payına düşeni alamadığı için topluluk büyük bir trajedi ile çöküş yaşadı. 1976 ve 1977'de Doğu Afrika Topluluğu sona erdi. Resnick, Kenya, Doğu Afrika hava yolu şirketinin hemen hemen hepsine el koyduğunu ve Tanzania'yı hiç bir uçak sahip olmadan terk ettiğini savunuyor. İki ülke arasındaki sınır kapandı, ticaret durdu ve gezginler Kenya'dan Tanzania'ya giremedi³⁹⁷ Böylece, Doğu Afrika Topluluğunun çöküşü Ujamaa politikasını sona erdirdi, çünkü Tanzania ekonomik olarak ciddi bir şekilde etkilendi.

1967'de, Tanzania'da iktidarda olan parti olan Tanganika Afrika Ulusal Birliği (TANU), sosyalizme olan bağlılığını açıkladı ve ülkede faaliyet gösteren tüm yabancı ticari bankaları kamulaştırdı.³⁹⁸ Bankalar ve sigorta şirketleri, Arusha Deklarasyonundan sonra millileştirilen ilk kurumlar oldu. Ayrıca, 15.000 \$ ve bundan daha fazla değere sahip tüm kurumlar da 1971'de

³⁹⁴ Ibhawoh, Dibua, *a. g. m.*, s 71.

³⁹⁵ Bheki R. Mngomezulu, "Why did Regional Integration Fail in East Africa in the 1970s? A Historical Explanation", www.kznhass-history.net/files/seminars 2013, s 2.

³⁹⁶ Paulo Sebalu, "The East African Community", *The Journal of East African Law*, vol, 16, no,3, (1972), s, 348.

³⁹⁷ Resnick, *a. g. m.*, s, 17.

³⁹⁸ James Mitlemen, *Underdevelopment and the Transition to Socialism Mozambique and Tanzania*. Academic press, (1981), s 5.

millileştirildi.³⁹⁹ İbhawoh ve Dibua'ya göre, hükümet, ihraç edilen sermaye miktarını azaltarak, üretilen yerli sermayenin ülkede kullanıma hazır olmasını sağlamak için ulusallaştırma politikası getirmiştir.⁴⁰⁰ Ancak diğer taraftan, millileştirme politikası bu amacı yerine getiremedi aksine birçok soruna yol açtı. İbhawoh ve Dibua, Millileştirme süreci ilerledikçe daha belirgin hale gelen bazı temel sorunlar vardığını savunuyorlar. Örneğin; Ekonominin devlet kontrolünde olması dahi, ulusal ekonominin kendine güvenen modele doğru daha etkin bir şekilde yeniden yapılandırılmasını garanti edemedi ve sonuç olarak devletleştirme adı altında yolsuzluk ve verimsizliğin artmasıyla sonuçlanan bir durum ortaya çıktı⁴⁰¹ Bu nedenle, Mittelman'a göre millileştirme politikası Tanzanya'daki Ujamaa politikasının gelişmesine yardımcı olmadı.⁴⁰² Ayrıca finansal kurumların millileştirilmesi de Tanzanya'yı bu yolda doğru bir şekilde yönlendiremedi ve başarısızlık kaçınılmaz oldu.⁴⁰³ Bunun nedeni, hükümetin tüm millileştirilmiş kurumları dengede tutma zorunluluğu olmasına rağmen bunu başaramamış olmasıdır.

7 Haziran 1969'a kadar, Şubat 1967'de alınan tazminat taleplerinin % 98'inde karşılıklı olarak mutabık kalınmıştır⁴⁰⁴ Ancak yapılan bu geri ödemeler Tanzanya için büyük bir hataydı. 1976'ya gelindiğinde Tanzanya ekonomisinin büyük bir bölümünü oluşturan kamulaştırılmış olan sektörleri yönetme kapasitesinin yetersizliği anlaşıldı ve yönetim özel mülkiyette kaldı.⁴⁰⁵ Genellikle, yukarıda belirtilen iç sebeplerden; Ujamaa politikası, uygulamasında iyi bir yaklaşımdan yoksundu ve bu nedenle, politika birçok zorlukla karşılaştı; dolayısıyla başarısızlığı kaçınılmazdı.

Tanzanya iç sorunları çözmek için mücadele ederken, dış kuvvetler Ujamaa politikasının gelişmesinin önünde önemli bir engel haline geldi. Tanzanya'nın iç dönüşüm çabaları dışsal çelişkilerden etkilenmekteydi.⁴⁰⁶ Özellikle Batılı ülkeler ve uluslararası finans kuruluşları

³⁹⁹ Resnick, *a. g. e.*, s 110.

⁴⁰⁰ İbhawoh, Dibua, *a. g. m.*, s 63.

⁴⁰¹ İbhawoh, Dibua, *a. g. m.*, s 66.

⁴⁰² Mitlemen, *a. g. e.*, s 7.

⁴⁰³ Mitlemen, *a. g. e.*, s 8.

⁴⁰⁴ Clarence Dias, "Tanzanian Nationalization", 1967-1970, *Cornell International Law*, vol, 4, Issue, 1, (1970), s 71.

⁴⁰⁵ Resnick, *a. g. e.*, s 154.

⁴⁰⁶ Resnick, *a. g. e.*, s 127.

Ujamaa'yı başarısızlığa uğratmak için çok uğraştılar.⁴⁰⁷ Ayrıca, dış güçler, koşulları zorlaştırarak Afrika'da sosyalizme geçişi engellemeye devam ediyorlardı.⁴⁰⁸

Arusha Deklarasyonu sırasında Nyerere, ülkenin dış yardımlara bağlı olmadan ülkeyi geliştirmesini önerdi. Nyerere, dış desteklere temel bir gelişim aracı olarak güvenmenin aptalca bir eylem olduğunu vurguladı.⁴⁰⁹ Resnick'e göre, eğer hükümet liderleri Ujamaa politikasıyla devam ettiyse, bu iyi bir fikir olabilirdi. Ancak 1971 yılının sonlarına doğru ciddi ekonomik sorunlar ortaya çıkmaya başladı.⁴¹⁰ Ekonomik sorunları çözmek için Tanzania uluslararası finans kurumlarından ve kapitalist yatırımcılardan finansal destek istedi.⁴¹¹ Böylece yabancı kapitalistler yeni yatırımlarla Tanzania'ya girmeye başladılar.⁴¹² Bu, kapitalist yatırımcıların varlığının Ujamaa politikasının artık işe yaramadığını ve dolayısıyla ülkenin ekonomik sistemini iyileştirmeye karar verdiğini gösteriyor. Tanzania, 1981 yılında ilk kendi kendine rehberli Ulusal Ekonomik Hayatta Kalma Programını (NESP) başlattı. Bu programın amacı ekonomiyi serbestleştirmenin ileriye dönük yoluydu.⁴¹³

Soğuk Savaş sırasında, Tanzania dış politikasında Uyumsuz Hareketin (NAM)⁴¹⁴ bir üyesi olmaya karar verdi. Tanzania kapitalist ve sosyalist bloklarda tarafsız bir rol oynadı.⁴¹⁵ Hükümet, dış yardım politikaları İngiltere, ABD ve Avrupa Ekonomik ülkelerinden belirgin şekilde daha liberal olan İskandinav ülkeleri ve Kanada gibi küçük Batılı bağışçıların inandığını belirtti.⁴¹⁶ Ayrıca, Tanzania, "özel arkadaşlar"⁴¹⁷ olarak bilinen sosyalist dış yardımlara da çok güveniyordu. Fakat 1970'lerde Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkeler, neoliberal politikanın artması nedeniyle Tanzania'ya desteklerini kesti.⁴¹⁸ Daha da önemlisi, sosyalist ülkelerin

⁴⁰⁷ Ibhawoh, Dibua, *a. g. m.*, s 72.

⁴⁰⁸ Samoff, *a. g. m.*, s 304.

⁴⁰⁹ Nyerere, *a. g. e.*, s 22.

⁴¹⁰ Resnick, *a. g. e.*, s 108.

⁴¹¹ Ibhawoh, Dibua, *a. g. m.*, s 72.

⁴¹² Resnick, *a. g. e.*, s 126.

⁴¹³ Resnick, *a. g. e.*, s 127.

⁴¹⁴ Hizalı olmayan Hareket NAM (Non-Aligned Movement) Soğuk Savaş sırasında kuruldu. bunlar, kendilerini ABD ile ya da Sovyetler Birliği ile resmen aynı hizaya getirmek istemeyen ancak bağımsız ya da tarafsız kalmaya karar veren Devletlerdir. Grubun temel fikri, 1955 yılında Endonezya'da düzenlenen Asya-Afrika Bandung Konferansı'nda yapılan tartışmalar sırasında ortaya çıktı.

⁴¹⁵ Ibhawoh, Dibua, *a. g. m.*, s 73.

⁴¹⁶ Ibhawoh, Dibua, *a. g. m.*, s 73.

⁴¹⁷ Bunlar Tanzania'daki Ujamaa politikasını destekleyen sosyalist ülkelerdir.

⁴¹⁸ Ibhawoh, Dibua, *a. g. m.*, s 74.

Tanzanya'ya ekonomik krizler sırasında döviz yardımı sağlama konusunda daha fazla istekli olmadıklarını söylediler. Sovyetler Birliği'nin mesleki eğitim tesisi kurulmasına yardım etmesi gerekiyordu, ancak çok yüksek faiz oranları almakta ve aşırı hızlı kredi geri ödemesi talep etmekte ısrar ettiler. Dolayısıyla hükümet Sovyetin koşullarını kabul etmeye hazır değildi ve nihayet Ujamaa politikası düştü.⁴¹⁹

Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerin Tanzanya'yı desteklememesi, Ujamaa politikasının gelişimi için büyük bir problemdi, bu durum kapitalist yardımların ülkeye nüfuz etmesine neden oldu. Hükümet, 1971'de yaygın eğitim konusunda bir projeyi Dünya Bankası'na fon sağlamak istedi.⁴²⁰ Öte yanda, kapitalist ülkeler Tanzanya'yı kolayca desteklemiyordu. Bu kapitalist ülkeler, Tanzanya'nın maddi yardıma ihtiyacı olması durumunda Tanzanya'yı Yapısal Uyum Programının (SAP) koşullarını kabul etmeye zorladı. Dolayısıyla, hükümetin SAP'ın şartlarını kabul etmekten başka seçeneği yoktu.⁴²¹ Bu nedenle, Resnick'e göre, eğer Tanzanya ekonomik gelişimi için kapitalist koşulları kabul ettiyse, kapitalist politikanın ekonomik sorunları çözmek için Ujamaa politikasından daha doğru bir çözüm olduğu anlamına geliyordu⁴²².

Petrol krizleri yalnızca kapitalist ekonomiyi değil, sosyalist ekonomiyi de etkiledi. Tanzanya ekonomisi petrol krizlerinde kötü etkilendi.⁴²³ Artan petrol fiyatı, tarımsal üretimi pazarı kaybetmeye zorladı; bu düşük üretim aktivitelerine neden oldu. Ayrıca, Tanzanya'nın ticareti 1980'lerin başlarında dünya fiyatlarındaki düşüş nedeniyle ciddi bir şekilde kötüleşti. Sonuç olarak, ticaret açığı arttı, yabancı sermaye girişi azaldı ve genel borçluluk kritik seviyeleri aştı. Bu sorun bürokratlar arasında iç çatışmalara neden oldu, yüksek fiyat nedeniyle pahalı şeyler elde etmenin zorluğunu iddia ettiler.⁴²⁴ Bu nedenle, bu durum Tanzanya'nın Ujamaa politikasına devam etmesini zorlaştırdı, böylece 1980'lerin başında, neo-liberal politika hükümetin hedefi haline geldi.⁴²⁵

⁴¹⁹ Resnick, *a. g. e.*, s 142.

⁴²⁰ Resnick, *a. g. e.*, s 149.

⁴²¹ Resnick, *a. g. e.*, s 150.

⁴²² Resnick, *a. g. e.*, s 159.

⁴²³ Samoff, *a. g. e.*, s 306.

⁴²⁴ Resnick, *a. g. e.*, s 146.

⁴²⁵ Resnick, *a. g. e.*, s 146.

Genel olarak, Ujamaa politikasının başarısızlığı batılı güçlerden çok etkilendi, çünkü Ujamaa politikası sırasında dünya kapitalist ve sosyalist bloklar arasında güçlü bir mücadele içindeydi. Böylece, sosyalist blok iktidarı kaybetmeye başladığında, kapitalist blok dünyadaki sosyalizmi baltalama çabasını arttırdı.⁴²⁶ Dolayısıyla, Ujamaa politikasının başarısızlığı, Tanzanya'daki kapitalizmin modernleşme olarak yeniden başlatılmasına yol açtı.

Modernleşmeye geçişin resmen Ali Hassan Mwinyi'nin cumhurbaşkanlığı döneminde başladığını not etmek önemlidir. Çünkü başkan Nyerere, Ujamaa politikasının ölümünü saltanatında görmeye hazır değildi. Resnick'e göre, Nyerere, 1985 yılında IMF ve Dünya Bankası'ndaki bir ekonomik toparlanma programı konusunda anlaşma imzalamayı reddederek başkanlık görevinden istifa etti. Bir yıl içinde (1986), halefi Ali Hassan Mwinyi, yapısal uyum reformları ve ekonominin serbestleştirilmesi dönemini başlatan anlaşmayı imzaladı⁴²⁷ Mwinyi ülkeyi hem ekonomik hem de politik serbestleşme konusunda yönlendirdi. Geçişin kendisi yalnızca uluslararası ve toplumsal baskılarla değil, iktidardaki parti içindeki gruplarla da başlatıldı⁴²⁸

3.2 Ujamaa Politikasının Başarısızlığının Genel Analizi

Tanzanya'nın sosyalist dönüşüm modelinin başarısız olduğu açıktır. Ancak, Biermann ve Wagao, iç problemler Ujamaa politikasının başarısızlığının ana nedenleri olduğunu savunuyorlar.⁴²⁹ Böylece, Ujamaa politikasının başarısızlığı ile ilgili olarak iki ana soru sorabiliriz; (1) Ujamaa politikasının başarısızlığı, zayıf politika ve uygulamadan mı kaynaklanıyordu? Veya (2), Ujamaa'yı güç kapmak için maske olarak kullanmaya karar veren güç arayan bir bürokratik elitin kırsal sakinlere ihanet etmesinin yol açtığı Ujamaa politikasının başarısızlığı mıydı? Bu nedenle, bu sorulardan iki farklı düşünce okulu (Marksist sosyalistler ve demokratik sosyalistler) ortaya çıktı.⁴³⁰

⁴²⁶ Samoff, *a. g. m.*, s 305.

⁴²⁷ Jennings, "*a. g. m.*", s 7.

⁴²⁸ Alex Brown, "Democratization and Tanzania state: Emerging opportunities, for Achieving women's empowerment", *Canadian of African studies*, vol, 35, no, 1, (2001), s 86.

⁴²⁹ Werner Biermann, Jumanne Wagao, "The Quest for Adjustment: Tanzania and IMF 1980-1986", *Cambridge university press*, vol, 24, no, 4, (1986), s 100.

⁴³⁰ Biermann, Wagao, *a. g. m.*, s 100.

Andrew Coulson, Lionel Cliffe, Michela von Freyhold ve Shivji'yi içeren Marksist Sosyalist. Bu grup Ujamaa'yı iyi bir politika olarak takdir etti, ancak Ujamaa çevresindeki politikaların uygulanması yoluyla bir sınıf olarak baskınlığını kurmaya çalışan bir bürokratik burjuvazinin siyasetiyle yıkıldı. Bu yüzden, Ujamaa politikasının uygulanmasına karşı sempatik değillerdi.⁴³¹ Yeni toplumun tasarımcıları, uygulayıcıların ve pastoralistlerin yerel bilgi ve uygulamalarına neredeyse hiç dikkat etmedi. Ujamaa politikası ile ilgili temel gerçeği de unutmışlardı.⁴³² Bu nedenle devlet görevlileri sosyalist kılığına girmeye karar verdi; ancak gerçekte kendilerine güç toplamak için köylülük, milliyetçilik ve Ujamaa politikasının diğer unsurlarını kullanıyorlardı.⁴³³ Ayrıca, bürokratlar arasında siyasi bilinç eksikliği vardı; Avrupalı yatırımcılarla sık sık işbirliği yaptılar. Bu yüzden, Ujamaa politikasının gelişimi için bu büyük bir problemdi. Bu şekilde, Ujamaa politikasının başarısızlığı bürokratların ihanetinden kaynaklanıyordu; çünkü, bürokratlar, halkın refahını arttırmak yerine Ujamaa politikasını kendi güçleri için kullandılar.

Goran Hyden, Bismark Mwansasu ve Prat tarafından savunan Demokratik Sosyalistlerdir. Onlar, Ujamaa politikasının zayıflığının ve uygulama sorunun olduğunu savunuyor. Dolayısıyla, Ujamaa politikası başarısız oldu çünkü köylerdeki köylülere yoğunlaştı.⁴³⁴ Hükümet, köylülerin Ujamaa köyelerine yerleşmeye hazır olmadıklarını görünce, zorunlu bir köyleşme politikası kullanmaya karar verdi. Bu, popülerliği kaybetme politikası yaptı.⁴³⁵

Dolayısıyla, bu iki argümandan, bürokratların çıkarlarının Ujamaa politikasının başarısızlığına neden olduğu sonuçlandırabiliriz. Bürokratlar çıkarlarına odaklanmasaydılar, Ujamaa politikası daha uzun kalacak ve halkın refahını iyileştirecekti. Ancak bürokratlar, kapitalistlerin ülkeye girmesine izin vererek çıkarlarına odaklandı; bu durum Ujamaa politikasının başarısızlığına ve kapitalist sistemin Tanzanya'da yeniden ortaya çıkmasına yol açtı.

Ayrıca, eğer Ujamaa politikasının amacı sınıfsız bir toplum oluşturmaksa, o zaman bu politikanın uygulanması sırasında sınıfların neden arttığı çünkü zengin insanlar ile fakir insanlar arasındaki boşluğu Ujamaa politikasının tanıtımından önce daha fazla arttığını keşfettik. Bu

⁴³¹ Resnick, *a. g. e.*, s 145.

⁴³² Scott, *a. g. e.*, s 225.

⁴³³ Scott, *a. g. e.*, s 225.

⁴³⁴ Jennings, *a. g. m.*, s 9.

⁴³⁵ Kjekshus, *a. g. m.*, s 20.

bağlamda önemli olan, Nyerere'in Afrika'daki sosyalist ilkelere dayanan geleneksel Afrika toplumunu yeniden canlandırma hedefinin başarısız olması. Çünkü azınlık halkı özellikle bürokratlar, çoğunluğu Afrikalıları sömürmek için Ujamaa politikasını kullandılar.⁴³⁶

Ayrıca, Ujamaa politikası, politikanın başarısızlığının temel nedeniydi; Çünkü Ujamaa politikasında sosyal adaletsizlik unsurları vardı. Pek çok insan, özellikle köylüler, Ujamaa köylerinde istekli olmadan çalışmaya zorlandı; ve eğer birileri hükümetin kararını reddederse, bölge vekilleri onu cezalandırabilirdi. Ujamaa politikasının uygulanması sırasında birçok insan öldürüldü ve evleri yıkıldı. Bu insanlık dışı eylem askeri güçler tarafından yapıldı. Hükümet, halkı Ujamaa köylerine yerleşmeye zorlamak için orduyu kullanmaya karar verdi. Bu eylem Ujamaa politikasını sosyalist bir politika olarak anlaşılmasına sebep oldu. Çünkü Marx'a göre Sosyalizm, insanın yabancılaşmasının üstesinden gelmesine yardımcı olarak insanın özünün gerçekleşmesini sağlayan bir ideolojidir. Sosyalizm, özgürlük, adalet ve eşitliklerin korunduğu bir toplum yaratmaktadır⁴³⁷.

Hükümet halkın mülklerini kamulaştırdığında, birçok kişi fakir hale geldi, çünkü hükümet özel işletmenin varlığını ve mülkiyetini yasakladı. Ancak, özel mülklerin kamusallaştırılmasından sonra, hükümet yalnızca tüm Hristiyan ve yabancıların mülklerine ödeme yaptı. Ne yazık ki, Müslümanlara ödeme yapılmadı. Bu eylem adil değildi, çünkü eğer Ujamaa politikası eşit bir toplumu inşa etmeyi amaçladıysa, Müslümanlara neden ödeme yapılmadı? Böylece, Sosyal mühendislik bağlamında, hükümet eşitlik dağılımını tüm insanlara sağlayamadı. Ayrıca, köylüleşme politikasının Tanzanya'daki gizli bir anti-İslam programı olduğuna inanılıyor. Mzee Abdullah'a göre, Müslümanların yaklaşık % 70'i Ujamaa köylerine yerleşti. Ujamaa köylerinde İslami bir kimlik (örneğin, cami, ezan, medrese ve uygun mezarlık alanı) yoktu. Bu durum, birçok genç Müslüman'ın, misyonerler tarafından yönetilen ortaokullara gittiğinde Hristiyanlığa kolayca geçmesini sağladı.⁴³⁸ Ayrıca, Nyerere, 1968'de aşağıdaki kısa açıklaması ile Doğu Afrika Müslümanları Yardımlaşma Derneği'ni (EAMWS) yasakladı.

⁴³⁶ Alex Brown, "Democratization and Tanzania State: Emerging Opportunities, for Achieving Women's Empowerment", *Canadian of African studies*, vol, 35, no, 1, (2001), s 86.

⁴³⁷ Erich Fromm, Marx's concept of socialism, <https://www.marxists.org/archive/fromm/works/1961/man/index.htm>

⁴³⁸ Mzee Abdullah, Julius Nyerere: "The West's Ultimate Anti-Islamic Warrior in Post-Colonial Africa", <https://crescent.icit-digital.org/articles/julius-nyerere-the-west-s-ultimate-anti-islamic-warrior-in-post-colonial-africa>.

“İçişleri Bakanı, Cumhurbaşkanı'nın (Julius Nyerere) emriyle, Doğu Afrika Müslümanları Yardımlaşma Derneği'nin (EAMWS) Tanzania Şubesi'ni ve Doğu Afrika Müslümanları Yardımlaşma Derneği'nin Tanzania Konseyi'nin 6. Bölümün hükümleri uyarınca yasadışı toplumlar olduğunu açıkladı.”⁴³⁹

Ayrıca, Nyerere'nin kendisi sosyalist değildi, çünkü gerçek bir sosyalist devlette dine öncelik verilmez. SSCB ve Çin Halk Cumhuriyeti gibi sosyalist ülkelerde iyi bir örnek olarak görülebilir, bu ülkeler sosyalist politikalarına dini dahil etmediler. Marx'a göre din, sosyalist toplumda önemli değildir, çünkü insanın gerçek ihtiyaçlarını karşılamaz⁴⁴⁰. Ancak Nyerere'nin kafası karıştı, çünkü politikasını tanıttığında, hükümetin herhangi bir dinle hiçbir ilişkisi olmadığını açıkça söyledi; aynı zamanda, Nyerere birçok kez dini liderleri, özellikle Hıristiyanları Ujamaa politikasını desteklemek için kullandı. Westerlund'a göre, Tanzania sosyalist politikası, TANU'yu Ujamaa'nın ilerlemesi için destekleyen kilise liderlerinin artmasıyla kabulemeye başladı.⁴⁴¹ Ayrıca, Ujamaa politikasının kitlesel desteği sadece hükümet baskısından değildi, aynı zamanda Vatikan ve Dünya Kiliseler Konseyi'nin etkisinden de kaynaklanıyordu.⁴⁴² Bu nedenle, bu durum Nyerere'nin Ujamaa politikasının geliştirilmesinde dini kullandığı zaman, Ujamaa politikasını Marx tarafından açıklandığı gibi gerçek bir sosyalist politika olma niteliğinden mahrum bıraktığını göstermektedir.

Nyerere'nin Ujamaa politikası düşünceleri diyalektik materyalizme dayanmıyor, düşünceleri emperyalizm ile sosyalizm arasındaki düşmanlığa dayanıyordu. Linton'a göre, Marksizm-Leninizmin reddi Nyerere'yi diğer önde gelen sosyalist toplumlardan ayırır⁴⁴³. Bütün klasik sosyalist devletler, Marksizm-Leninizm'i daima temellerinden alır, ancak Nyerere'nin düşünceleri, diyalektik materyalizme veya muhaliflerin birlik yasasına dayanmıyordu. Nyerere, proleter devrim veya diktatörlük teorisi, devletin ya da dünyanın proleterleşmesi hakkında hiç konuşmadı.⁴⁴⁴ Ayrıca, Nyerere, tarihin itici gücünün sınıf çatışması olduğunu ya da sınıf çatışmasının güncel tarihsel tezahürünün ortaya çıkan ulusların emperyalizme karşı mücadelesi

⁴³⁹ Khatib. M. Rajab Al-zinjibari, “Nyerere against Islam in Zanzibar and Tanganyika”, <https://zanzibardaima.net/2008/10/22/Nyerere-against-islam-in-zanzibar-and-tanganyika/>

⁴⁴⁰ Fromm, *a. g. m.*

⁴⁴¹ Westerlund, *a. g. m.*, s 33.

⁴⁴² Westerlund, *a. g. m.*, s 33.

⁴⁴³ Neville Linton, “Nyerere's Road to Socialism,” *Canadian Journal of African Studies / Revue Canadienne des Études Africaines*, Vol. 2, No. 1 (1968), s 2

⁴⁴⁴ Linton, *a. g. m.*, s 2.

olduğunu iddia etmedi. Nyerere'nin sınıf mücadelesi kavramı ve kapitalizm ile sosyalizm arasındaki düşmanlık kavramı yoktu; ve en önemlisi Nyerere, emperyalizmin, neo-sömürgeciliğin ve sömürünün varlığı ve kötülüğü hakkında hiç konuşmadı.⁴⁴⁵ Dolayısıyla, bu özellikler Nyerere'nin sosyalist politikasını Sovyetler Birliği ve Çin'den ayırdı. Walter Rodney'e göre, Ujamaa politikasını “Bilimsel Sosyalizm” ile ilişkilendirmek imkansızdır; Çünkü “Bilimsel Sosyalizm”, Marksizm ve Komünizme işaret eder.⁴⁴⁶ Ujamaa politikası ile Bilimsel Sosyalizm (Marksizm) arasında bir fark vardır. Marx'a göre sosyalizm, gelişmiş bir kapitalist devlet içinde proleterya devrimiyle oluşur.⁴⁴⁷ Dolayısıyla, bu tanım otomatik olarak köylülerden sosyalist bir devlet yaratılmasına odaklanan Ujamaa politikasını içermez.

Arusha Bildirimi, feodalizmi ve kapitalizmi sosyalizmin düşmanları olarak ele aldı, ancak Tanzania'da Rusya ile karşılaştırıldığında güçlü bir feodal ilişki olmadığını bilmek önemlidir. Rusya, kapitalist eğilimlerin Batı Avrupa kapitalizminin izinsiz girişinden ayrı olarak kendi iç dinamiğinden ortaya çıkmasına neden olan güçlü feodal ilişkilere sahipti.⁴⁴⁸ Ayrıca, Tanzania'da kapitalist ekonomi yoktu, fakat var olan sömürgeci ekonomiydi. Bu durumda Nyerere'nin kapitalizm ile sömürge ekonomisi arasında ayırım yapmak için kafası karışmış gibi görünüyordu. Bu nedenle, eğer birisi Ujamaa politikasının uygulamalarını Bilimsel Sosyalizm'in uygulamalarıyla karşılaştırırsa, büyük farkı görecektir.

Arusha Deklarasyonu'na göre demokrasinin sosyalist devlette uygulanması çok basittir. Çünkü bütün üretim araçları devlet kontrolü altındayken, demokrasideki tek önemli şey, hükümetin köylüler ve işçiler tarafından seçilmesi gerektiğidir.⁴⁴⁹ Dolayısıyla demokrasisiz gerçek bir sosyalist devlet olamaz.⁴⁵⁰ Ancak bu demokrasinin yanlış anlamıdır; Laurence Whitehead'a göre, demokrasi, siyasal gücün insanlara verildiği bir hükümet sistemidir. Demokrasi sadece bir devlet yönetiminde kullanılan bir yöntem değildir; tüm yaşam sistemini

⁴⁴⁵ Linton, *a. g. m.*, s 3.

⁴⁴⁶ Walter Rodney, “Tanzanian Ujamaa and Scientific Socialism”, *African Review Dar es Salaam, Tanzania*, (1972), s 6.

⁴⁴⁷ Fromm, *a. g. m.*

⁴⁴⁸ Arthur Jay Klinghoffer, “The Soviet View of African Socialism”, *African Affairs Oxford University Press on behalf of The Royal African Society*, Vol. 67, No. 268 (1968), s 197.

⁴⁴⁹ Nyerere, *a. g. m.*, 1967, s 26.

⁴⁵⁰ Nyerere, *a. g. e.*, s 23.

içerir.⁴⁵¹ Dolayısıyla, Inglehart ve Welzel'e göre, gerçek demokrasi aşağıdaki özellikleri içermelidir:

Birincisi, demokrasi, tüm yetişkin vatandaşlar tarafından doğrudan veya serbestçe seçilmiş temsilcileri aracılığıyla güç ve toplumsal sorumluluğun uygulandığı bir hükümdür. İkincisi, demokrasi çoğunluk kuralı ve bireysel hakların ilkelerine dayanmalıdır. Üçüncüsü, demokrasi vatandaşları tüm güçlü merkezi hükümetlere karşı korumalıdır. Dördüncüsü, demokrasi temel insan haklarını korumalıdır; örneğin, konuşma ve ibadet özgürlüğü, yasalar uyarınca eşit koruma hakkı ve toplumun politik, ekonomik ve kültürel yaşamına tam olarak katılma fırsatı. Beşincisi, demokrasinin vatandaşlara düzenli serbest ve adil seçimler yapması gerekir. Altıncısı, demokratik bir devlette, vatandaşların siyasi sisteme katılma sorumluluğu vardır. Yedincisi, demokratik toplumlar hoşgörü, işbirliği ve uzlaşma değerlerine bağlı kalmaktadır.⁴⁵²

Bu özelliklerden dolayı, Ujamaa politikasında demokrasi olmadığı, ancak var olan diktatörlük eğilimi olduğu anlamına gelir. Resnick'e göre, Tanzanya sosyalist hükümeti, liderlerin vatandaşlardan korkmadığı noktasında hukukun üstünlüğü ve ifade özgürlüğü eksikliği ile nitelendirildi.⁴⁵³ Resnick, Tanzanya'nın sosyalist stratejisinin karmaşık çerçevesinin, cumhurbaşkanının diktatörlüğünü reddedebilecek sol akımın varlığı olmadan sosyalizmin inşasını içerdiğini savundu.⁴⁵⁴ Ayrıca, Schneider, Nyerere'nin iktidar partisinin hızlı bir şekilde siyasal alanda tekel oluşturduğunu ve tek parti devletinde çoğu kurumsal faaliyetleri de içererek liderliğini güçlendirdiğini savunuyor.⁴⁵⁵

Ayrıca, Tanganyika bir İngiliz sömürgesiydi ve Nyerere İngiltere'de Yüksek lisansını aldı. Bu, Nyerere Britanya'dayken Fabian Sosyalizminden etkilendiği anlamına gelebilir, bunun nedeni Ujamaa politikası ütopyasının fikirlerini Fabian Sosyalizmi ile yakın bir ilişkiye sahiptir. Nyerere'nin Ujamaa felsefesi geleneksel Afrika değerlerine dayanıyor, geleneksel Afrika toplumlarının aile ve cemaat yaşamına vurgu yapıyor, ve aynı zamanda, Fabian sosyalizminin ve Katolik sosyal öğretilerinin bir karışımından da etkileniyordu.⁴⁵⁶ Bu nedenle Avrupalılar Tanganyika'yı kolonileştirdilerse ve Nyerere Ujamaa politikasında Fabian Sosyalizmi fikirlerini kullandıysa; Nyerere'in bir Neo-sömürgecilik ajanı olduğu anlamına geliyor. Klinghoffer'a göre, birçok Afrika lideri çeşitli sosyalizmlere inançlarını ilan ediyorlar, aslında sosyalist sloganları yalnızca kitleleri aldatmak için kullandılar. Bu liderler, halklarının sosyalist özlemlerini anladılar

⁴⁵¹ Laurence Whitehead, *Democratization: The Theory and Experience*, Oxford University press, 2002, s 27-32.

⁴⁵² Whitehead, *a. g. e.*, s 36.

⁴⁵³ Resnick, *a. g. e.*, s 16.

⁴⁵⁴ Resnick, *a. g. e.*, s 16

⁴⁵⁵ Schneider, *a. g. m.*, s 351.

⁴⁵⁶ Ibhawoh, Dibua, *a. g. m.*, s 62.

ancak sosyalist fikirleri kişisel zenginleşmeleri için ya da kapitalizmi iyileştirmek için kullanmayı amaçlıyorlardı.⁴⁵⁷ Tanzania, tüm hammaddelerini kapitalist ülkelere sattığı için sosyalist bir devlet olmaktan uzaktır ve bundan daha önemli olan sebep ise, Nyerere'nin köleşme politikası fikri kapitalist ülkelerden gelmektedir. Dolayısıyla, Klinghoffer, sömürgeci güçlerin yalnızca Afrika'da burjuva (kapitalist) kavramlarının tanıtmasıyla değil, aynı zamanda İngiliz ve Fransızların sahte sosyalist inançlarını yaymakla da suçluyor.⁴⁵⁸ Afrikalı liderlerin çoğu sosyalizmi yanlış anladı çünkü gelişmiş endüstriyel ülkelerde yaşamıyorlardı ve dış dünyadan izole edilmişlerdi.⁴⁵⁹ Sovyet yazarlarına göre, Afrika sosyalizminin kullandığı kavramlar, sosyalizm veya kapitalizme uygun alternatifleri değildir, onları Üçüncü Dünya ülkelerinin geri kalmışlıklarının üstesinden gelmelerine yardımcı olamayan popülist fikirler olarak görüyorlar.⁴⁶⁰ Bu nedenle, bu argümanlar bize sadece Tanzania'da değil tüm Afrika kıtasında gerçek bir sosyalist politika olmadığına inandırıyor.

⁴⁵⁷ Arthur Jay Klinghoffer, *a. g. m* s 198.

⁴⁵⁸ Klinghoffer, *a. g. m.*, s 198.

⁴⁵⁹ Klinghoffer, *a. g. m.*, s 199.

⁴⁶⁰ Marina Ottaway, "Soviet Marxism and African Socialism", *The Journal of Modern African Studies*, Cambridge University Press, Vol. 16, No. 3, (1978), s 482.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TANZANYA'DAKİ KAPİTALİST SİSTEMİN MODERNLEŞME SÜRECİ OLARAK BAŞLATILMASI.

Bu bölümde, Tanzanya'nın ekonomik ve politik politikalarını Ujamaa politikasından modernleşmeye nasıl dönüştürüldüğü tartışılacaktır. Bu nedenle, çalışma, Tanzanya'daki modernleşme süreci olarak demokratikleşme ve serbest piyasa ekonomisinde yapılan kapitalist reformların tümüne büyük önem verecektir.

4.1 TANZANYA'DA DEMOKRATİKLEŞME SÜRECİ.

Laurence Whitehead'a göre, demokrasi, siyasal gücün insanlara verildiği bir hükümet anlamına geldiğini savunuyorlar. Demokrasi sadece bir set devlet kurumu değildir; tüm yaşam sistemini içerir.⁴⁶¹ Dolayısıyla, Inglehart ve Welzel'e göre, gerçek demokrasi aşağıdaki özellikleri içermelidir. Birincisi, demokrasi, tüm yetişkin vatandaşlar tarafından doğrudan veya serbestçe seçilmiş temsilcileri aracılığıyla güç ve toplumsal sorumluluğun uygulandığı bir hükümettir⁴⁶². İkincisi, demokrasi çoğunluk kuralı ve bireysel hakların ilkelerine dayanmalıdır.⁴⁶³ Üçüncüsü, demokrasi vatandaşları tüm güçlü merkezi hükümetlere karşı korumalıdır. Dördüncüsü, demokrasi temel insan haklarını korumalıdır; örneğin, konuşma ve ibadet özgürlüğü, yasalar uyarınca eşit koruma hakkı ve toplumun politik, ekonomik ve kültürel yaşamına tam olarak katılma fırsatı.⁴⁶⁴ Beşincisi, demokrasinin vatandaşlara düzenli serbest ve adil seçimler yapması gerekir.⁴⁶⁵ Altıncısı, demokratik bir devlette, vatandaşların siyasi sisteme

⁴⁶¹ Laurence Whitehead, *Democratization: The Theory and Experience*, Oxford University press, 2002, s 27-32.

⁴⁶² Inglehart, Welzel, *a. g. e.*, s 176.

⁴⁶³ Whitehead, *a. g. e.*, s, 33.

⁴⁶⁴ Whitehead, *a. g. e.*, s 34.

⁴⁶⁵ Whitehead, *a. g. e.*, s 35.

katılma sorumluluğu vardır.⁴⁶⁶ Yedincisi, demokratik toplumlar hoşgörü, işbirliği ve uzlaşma değerlerine bağlı kalmaktadır.⁴⁶⁷

Ayrıca, herhangi bir demokratik rejim, aşağıdaki demokrasi ilkelerine bağlı kalmalıdır.⁴⁶⁸

i) Hükümetle ilgili politika kararlarının kontrolü anayasal olarak kamuya aittir.

ii) Seçilenler, zorlamanın nispeten nadir olduğu ve nadiren yapıldığı seçimlerle seçilir.

iii) Pratik olarak tüm yetişkinler, seçimlerde oy kullanma hakkına sahiptir.

iv) Pratik olarak tüm yetişkinler, hükümette seçmeli seçime girme hakkına sahiptir.

vi) Vatandaşların alternatif bilgi kaynakları aramaya hakları vardır. Ayrıca, alternatif bilgi kaynakları mevcut olmalı ve yasalarca korunmalıdır.

vii) Vatandaşlar ayrıca, bağımsız siyasi partiler ve çıkar grupları dahil olmak üzere nispeten bağımsız dernekler veya kuruluşlar kurma hakkına sahiptir.

viii) Halk arasında seçilenler, seçmenlerin seçilmemesine karşı (gayri resmi) muhaliflere itiraz edilmeksizin, anayasal güçlerini uygulayabilmelidir.

ix) Politika kendi kendini yönetmek olmalı; başka bir genel politik sistemin uyguladığı kısıtlamalardan bağımsız hareket edilebilmelidir.⁴⁶⁹

Bu nedenle, yukarıdaki demokratik ilkeleri göz önüne alarak, bu çalışma Tanzanya'nın demokratikleşme sürecinde ne kadar siyasi reformlar yaptığını gösterecektir.

Tanzanya 1990'ların başında çok partili sistemi tanıttı; bu reformlar 1991'de Cumhurbaşkanlığı Komisyonu'nun kurulduğu zaman başladı.⁴⁷⁰ Komisyonun, tek partili bir sisteme devam edip etmemesi veya çok partili bir sistem benimsemesi konusunda kamuoyu ile

⁴⁶⁶ Whitehead, *a. g. e.*, s 36.

⁴⁶⁷ Whitehead, *a. g. e.*, s 36.

⁴⁶⁸ Whitehead, *a. g. e.*, s, 10.

⁴⁶⁹ Whitehead, *a. g. e.*, s 10-11.

⁴⁷⁰ Whitehead, *a. g. e.*, s 12.

görüşmesi gerekiyordu.⁴⁷¹ Ancak komisyon, Tanzanyalıların yaklaşık %80'inin tek parti sistemiyle devam etmek istediğini keşfetti. Bu sonuca rağmen, Mayıs 1992'de Parlamento çok partili siyasete geçişe izin verdi ve aynı yıl muhalefet partilerinin siyasi faaliyetlerine başlamasını sağlayacak bir yasa çıkardı.⁴⁷²

Dış baskıların çok partili sistemin tanıtım kararlarını etkilediği açıktı; çünkü komisyona göre, Tanzanyalıların %80'i tek partili bir sistemle devam etmek istedi, ancak hükümet çok partili sisteme geçiş isteyen %20'nin talebini kabul etti.⁴⁷³ Kapitalist ülkeler Tanzanya'ya çok partiye geçişi sağlamak için maddi destek sağladı.⁴⁷⁴ Kapitalist ülkeler seçim izleme, seçmen sicili oluşturma, Ulusal Seçim Komisyonu, genel seçim desteği, seçim hassasiyeti ve halk eğitimi programları ve diğer yardımlar için destek verdiler.⁴⁷⁵ Tanzanya çok partili sisteme doğru ilerlese de, hükümet hala demokratik kalkınmayı engelleyen haksız seçim ve yozlaşma sorunlarından muzdaripti.⁴⁷⁶ Ayrıca, Tanzanyalara, özellikle de muhalif partilere ifade özgürlüğü verilmemekteydi. Bu durum ülkeyi modernleştirmek için tasarlanan demokratikleşme sürecini baltalamaktaydı.⁴⁷⁷

Sivil toplumlar demokratikleşme sürecinde çok önemlidir; çünkü derneksel ağları yaratmada demokratik politikaları mümkün kılarlar.⁴⁷⁸ Batı ülkeleri, demokratikleşme sürecinin iyileştirilmesi için Tanzanya'daki sivil toplumların oluşumunu vurguladı.⁴⁷⁹ Bu nedenle, eğer sivil toplumlar uzun vadeli demokratikleşme süreçlerini desteklemekte rol oynamak için tasarlandıysa, güçlü olmaları gerekir.⁴⁸⁰ Artan sayıda STK demokrasinin gelişmesi için çok önemlidir; çünkü birkaç STK daha az demokrasi demektir.⁴⁸¹ Bir ülkede aktif sivil toplum varsa,

⁴⁷¹ Mark Nyirabu, "The Multiparty Reform Process in Tanzania: The Dominance of Ruling Party", *The African Journal of political sciences*, vol, no, 2, (2002), s 113.

⁴⁷² Nyirabu, *a. g. m.*, s 103

⁴⁷³ Nyirabu, *a. g. m.*, s 103

⁴⁷⁴ Schneider, "*a. g. m.*", s 320.

⁴⁷⁵ Schneider, *a. g. m.*, s 322.

⁴⁷⁶ Mari, *a. g. m.*, s 7-10.

⁴⁷⁷ Mari, *a. g. m.*, s 11.

⁴⁷⁸ Whitehead, *a. g. e.*, s 65.

⁴⁷⁹ Whitehead, *a. g. e.*, s 65.

⁴⁸⁰ Whitehead, *a. g. e.*, s 68.

⁴⁸¹ Schneider, *a. g. m.*, s 354.

demokratikleşme süreci daha kolay ve daha dayanıklı olacaktır; ve eğer sivil toplum yok veya zayıfsa, demokratikleşme süreci tehlikede olacaktır.⁴⁸²

Bu nedenle, sivil toplumların dinamik doğası nedeniyle, birçok kişi kendilerini ifade etmek için yeni siyasi fırsatların varlığından yararlanmak için bir araya gelir⁴⁸³. Tanzanya'da son on yılda sivil toplum örgütlerinde dikkate değer bir artış olmuştur; ve bu toplumların hem hizmet sunumunda hem de demokrasinin gelişiminde merkezi bir rol oynaması beklenmektedir⁴⁸⁴. Ayrıca, sivil toplumlar savunuculuk, sosyal hizmet sunumu, vatandaşlık eğitimi verme, çeşitli ilgi gruplarını ve meslekleri temsil etme ve hükümet planlama süreçlerine katılma konularında önemli rol oynamaktadır. Dolayısıyla, sivil toplum sayısı 1993'te 224'ten 2000'de 8499'a yükselmiştir; Bu değişim, kapitalist ülkelerin STK'ların oluşumunu vurgulamaları nedeniyle gerçekleşti⁴⁸⁵.

Demokratikleşme döneminde, hükümet sivil toplum örgütlerini (STK'lar) neredeyse tüm danışma süreçlerine soktu; ancak Ujamaa politikası sırasında hükümetin sivil topluma karşı tutumu büyük ölçüde şüphe üzerine kuruluydu⁴⁸⁶. Ayrıca, STK'lar, kıta boyunca ve uluslararası alanda Doğu Afrika'daki benzer kuruluşlarla ağ kuruyorlardı. Örneğin, kadın hareketi sırasında bu örgütler, üreme hakları, kadınlar ve politikalar, yasal haklar, çevresel kaygılar, çocuk hakları ve diğer birçok alan hakkında bilgi sağlanmasında büyük rol oynamıştır.⁴⁸⁷ Kapitalist ülkeler ayrıca Tanzanya'nın yönetim tarzının doğasını politik olarak güçlendirerek sorumluluğu ve kalkınma politikasının uygulanmasını geliştirmek için dönüştürmeye büyük önem verdiler.⁴⁸⁸ Bu nedenle, demokratikleşme sürecinde gerçekleşen diğer siyasi reformlar şunlardır:

Demokratikleşme süreci gerçekleştiğinde, Tanzanya, ulusal meclisi idari yapısını değiştirdi.⁴⁸⁹ Örneğin, 9. parlamento başkanı, parlamentoda çeşitli reformlar yaptı. 9. parlamento başkanının parlamento yönetimini ve liderliğini demokratikleştirmeye yardımcı oldu. Bu süre

⁴⁸² Whitehead, *a. g. e.*, s 69.

⁴⁸³ Brown, *a. g. m.*, s 87.

⁴⁸⁴ Brown, *a. g. m.*, s 89.

⁴⁸⁵ Brown, *a. g. m.*, s 90.

⁴⁸⁶ Mari, *a. g. m.*, s 10.

⁴⁸⁷ Mari, *a. g. m.*, s 12.

⁴⁸⁸ Schneider, *a. g. m.*, s 350-3.

⁴⁸⁹ Vibeke Wang, "The Accountability Function of Parliament in New Democracy: Tanzania Perspectives", *Michelsen Institute Development Studies and Human Rights* (2005), s 10.

zarfında, 17 daimi komiteden 3'ü muhalefet liderleri tarafından yönetildi. 9. parlamento, önceki parlamentolarda olduğu gibi (reformlardan önce) temel konuların bastırılmasını yoktur. Reformlardan sonra, daimi komiteler yasa tasarısı başlatabilir ve özel hareketler için süreç basitleştirilmiştir; Parlamento belirli sorunları araştırmak üzere devinimler de seçebilir. Ayrıca, muhalefet ve iktidardaki parti üyelerinin de eşit komite başkanlığı şansı vardır.⁴⁹⁰ Ayrıca, özel daimi komitelere, ulusal güvenlik, koruma ve askeri tedarik politikaları gibi hassas konularda hükümeti denetleme yetkisi verilmiştir.⁴⁹¹ Reformlardan kısa bir süre sonra, ilk defa parlamento en yüksek hükümet yetkililerinin rüşvet skandallarıyla ilgilenmeye başladı.⁴⁹² Bu nedenle, parlamento sisteminin demokratikleşmesi, kamu görevlilerinin sorumluluk arttırdı ve bu da kamu kurumlarında rüşvet oranının azalmasına neden oldu.⁴⁹³

Tanzanya Adliyesi (JoT), modern devletlerin üç sütunundan biridir. Parlamento tarafından kabul edilen yasaların yorumlanmasının dışından, yanı sıra, Tanzanya Adliyesi sosyoekonomik gelişimde temel bir rol oynamaktadır.⁴⁹⁴ 1990'lardan bu yana hükümet, yargı sisteminin verimliliğini artırmak için farklı reformlar yaptı. Tanzanya hükümetinin yargı sisteminin etkinliğini artırmak için yaptığı reformlardan bazıları;

i)Mevcut tesislerin iyileştirilmesi.

ii)Mahkeme binalarının yenilenmesi

iii)Stratejik planları gözden geçirme ve geliştirme konusunda yargıya öncelik vermek için hızlı başlangıç projesi.

iv)Politika yapıcılara hakimler ve yargı konusundaki yetkileri konusunda farkındalık yaratmak amacıyla kamu eğitimini bağımsızlık ve hesap verebilirlik konusunda yoğunlaştırmak için yoğun adli eğitim.

⁴⁹⁰ Mari, *a. g. m.*, s 15.

⁴⁹¹ Mari, *a. g. m.*, s 18.

⁴⁹² Mari, *a. g. m.*, s 19.

⁴⁹³ Mari, *a. g. m.*, s 19.

⁴⁹⁴ World Bank Institution, *Judicial Reform for Improving Governance in Anglophone Africa: A Distance Learning Program for Ethiopia, Ghana, Kenya, Nigeria, Tanzania and Uganda; Tanzania National Action Plans Developed by the Country Participants October - November, 2003.*
http://www.tanzaniagateway.org/docs/Judicial_Reform_for_Good_Governance_tanzania.pdf

vi) İcra kayırmacılığı ve kayırmacılıktan kaynaklanan müdahalelerden arınmış hakimlerin ve hakimlerin niteliği için net bir kriter bulunmalıdır.

vii) Koşullara uygun olarak görev süresinin güvenliği güncellenmelidir.

viii) Yargı otoritesi tarafından yönetilecek olan adli etik kurul / komitenin oluşturulması.⁴⁹⁵

Tanzanya yargısını iyileştirme çabalarına rağmen, yine de birçok zayıflık yargı sistemini etkiliyor. Yolsuzluk, Tanzanya'da demokrasinin gelişmesi için büyük bir engel olmuştur⁴⁹⁶. Bu bağlamda, Tanzanya Adliyesi hala demokratikleşme sürecini iyileştirmek için daha fazla reform gerektirmektedir. Yargı sisteminde yolsuzluk devam ederse, hukukun üstünlüğünü uygulamak çok zor olacaktır. Bu nedenle, hükümetin ofislerini modernize etmesi gerekiyorsa, yolsuzluk eğilimini durdurması gerekir.⁴⁹⁷

Kapitalist ülkeler medyanın modernleşmesini geliştirmek için farklı programlar başlattı; medya işçilerinin standartlarını iyileştirmek için Tanzanya Medya Konseyi'ne fon verdiler.⁴⁹⁸ Yirmi yıl boyunca, medya sayısı arttı; tek parti yönetimi altında partinin ve hükümetin gazete ve radyosu dışındaki gazeteleri bulmak imkansızdı.⁴⁹⁹ Bugün, Tanzanya'da 18'in üzerinde günlük gazete, 41 haftalık gazete ve dergi, 60 radyo istasyonu ve 15 televizyon istasyonu bulunmaktadır. Ayrıca, sivil toplum grupları, medya çalışanlarının haklarını güvence altına alarak ve Bilgi Özgürlüğü Tasarısını taslağını hazırlarken hükümete dahil olarak medya reformlarını teşvik ediyorlar.⁵⁰⁰ Dolayısıyla, bu şekilde, medya ülke genelinde demokrasinin geliştirilmesinde büyük bir rol oynamaktadır; Medyayı kullanan birçok Tanzanyalı, hükümete yönelik iddialarını ve duygularını ifade ediyor.

Bu reformlara rağmen, medya sistemi 1990'lardan bu yana farklı zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Örneğin, 1993 yılında Gazete Yasası'nın yürürlüğe girmesinden sonra bazı gazeteler yasaklandı. *Michapo* (öyküler), *Cheka* (Gülüş) ve *Baraza* (meclis) 1993-1994'te yasaklanan

⁴⁹⁵ World Bank Institution, *a. g. m.*

⁴⁹⁶ GAN. Integrity (2016). *Tanzania Corruption Report*. <https://www.business-anticorruption.com/country-profiles/tanzania/> October 2016.

⁴⁹⁷ GAN. Integrity, *a. g. m.*

⁴⁹⁸ Mari, *a. g. m.*, s 9.

⁴⁹⁹ Rioba, "Media in Tanzania's Transition to Multi-party Democracy: An Assessment of Policy and Ethical Issues. Licentiate's Thesis. University of Tampere, (2008), s 60.

⁵⁰⁰ Mari, *a. g. m.*, s 10.

gazetelere örnek oldu.⁵⁰¹ Sadece gazeteler değil, aynı zamanda *Magic FM* ve *Radio Five* gibi radyo istasyonları da 2016 yılında yasaklandı.⁵⁰² Gazete ve radyo istasyonlarının yasaklanması, Gazete Kanunu ve Tanzania İletişim Düzenleme Kanunu'nun (TİDK) yürürlüğe girmesinden bu yana devam etmekte olan bir süreçtir. Ayrıca, bazı gazeteciler belirli bilgileri yayınlamak veya gözardı etmek için rüşvet kabul etmektedir.⁵⁰³ Bu durum demokratikleşme sürecinin gelişmesini engellemektedir; bu da Tanzania medya sisteminin modernizasyonunu zayıflatmaktadır.

2000 ve 2004 yıllarında Hükümet bazı anayasa değişikliklerini yaptı. Değişiklikler, kadınların Ulusal Parlamento'ya ve Yerel Otoritelere katılımını artırmaya odaklandı. Hükümet ayrıca, Kadınları ve Toplumsal Cinsiyet Gelişme Politikasını, Kalkınma İçin Kadın Politikalarına Pekin Eylem Platformu ile paralel olarak daha fazla vurgu yapmak için formüle etti.⁵⁰⁴ Bir diğer değişiklik ise parlamento'ya seçilen çok sayıda kadındı. On beş yıl içinde (1995-2010) kadınların oranı % 17.5'ten %36'ya yükseldi; bunun nedeni, hükümetin kadınların meclise katılım oranını arttırmasıdır.⁵⁰⁵ 2015'teki Tanzania genel seçiminden sonra, kadınların meclise katılımı % 37'ye yükseldi. Bu sosyal reformlar Tanzania'yı, kadınların ulusal parlamentolarda yer almasının dünya sıralamasında 25. sıraya kadar yükseltmiştir.⁵⁰⁶

Bu reformların dışında, Tanzania hala sosyal eşitsizlik sorunundan muzdariptir. Tanzania'daki cinsiyet eşitsizliğini gösteren en önemli alan eğitimidir. Tanzania'da, eğitimdeki cinsiyet eşitsizliği yaygın bir konudur; birçok kız katı cinsiyet rollerinden dolayı dışlanır, eğitimsiz ve bağımlı hale gelir.⁵⁰⁷ Kızlar genellikle temizlik ve kardeşlere bakma gibi cinsiyet rollerine zorlanır ve genellikle erkeklerden daha düşük bir sosyal statüye sahiptir. Eğitim fırsatı kızlar için önemliyse de bu sadece kısa bir süre içindir; çünkü birçok kız ergenliğe ulaştığında okulu bırakmak zorunda kalır.⁵⁰⁸ Bu nedenle, Tanzania'daki okulu bırakma oranı, kızlarda erkeklere göre çok daha yüksektir ve temel nedenler gençlik hamileliği ve gençlik evlilikleridir.

⁵⁰¹ Rioba, *a. g. e.*, s 61.

⁵⁰² Rioba, *a. g. e.*, s 61.

⁵⁰³ GAN. Integrity *a. g. m.*

⁵⁰⁴ Mari, *a. g. m.*, s 8.

⁵⁰⁵ Mari, *a. g. m.*, s 8.

⁵⁰⁶ WNP, *Women in National Parliament*, 2018, <http://archive.ipu.org/wmn-e/classif.htm> (1.12.2018).

⁵⁰⁷ WNP, *a. g. m.*

⁵⁰⁸ Jodie Weatherston, "GenderInequalityinTanzania" 2017, <https://sunderlandsocialsciences.wordpress.com>. (10.10 2017)

Örneğin, 2006 yılında, yaklaşık 44742 ilkokullu kız öğrenci ve 7734 ortaokullu kız öğrenci okula gitmedi; bu miktar, eğitimlerine devam etmeyen kızların% 60'ını oluşturdu.⁵⁰⁹ Ancak bu soruna 2002 yılında kabul edilen yasa neden oldu; bu yasa hamile kızların okuldan atılmalarına izin vermektedir. Yasaya göre, kızlar ahlâk ve evlilik karşıtı suçlar nedeniyle okuldan çıkarılabilir.⁵¹⁰

Bu yüzden, bu yasa nedeniyle, okul brakma sayısı her yıl artmaktadır. Örneğin, her yıl hamilelik nedeniyle yaklaşık 8.000 kız öğrencinin okulu bırakması gerekiyor. Yaklaşık 1,5 milyon ilk ve orta okul yaşında öğrenci dahil olmak üzere, 7 ila 17 yaşları arasındaki toplam 5,1 milyon çocuğun okul dışında olduğu tahmin edilmektedir.⁵¹¹ Bu durum, okuma yazma bilmeme oranının modernleşme sürecinin daha da ilerlemesinde engel teşkil ettiği anlamına gelmektedir.

Genel olarak, Tanzanya demokratikleşme sürecinde farklı reformlar yapmış olsa da, birçok Tanzanyalı hala demokrasideki geleceklerinin farkında değil. Çünkü, Tanzanya'daki demokrasinin yönü şu anda belirsizliğini koruyor, ancak Tanzanya nüfusu değişim için giderek daha huzursuz hale geliyor.⁵¹² Bu sorunlar, hükümetin demokratik sürece yönelik farklı engeller oluşturması nedeniyle oluyor.⁵¹³ Bu engeller, insanların memnuniyetsizliklerini ifade etme fırsatındaki kısıtlamalarla birleşmektedir⁵¹⁴. Ayrıca, hükümet medyayı, muhalif liderleri ve sivil grupları korkutuyor ve tutukluyor; Dolayısıyla, bu eylemler demokratikleşme sürecini kolaylaştırmamaktadır. Ancak hükümetin dikkate alması gereken önemli şey, anayasa reformunun iyileştirilmesidir; böyle yaparak ülkedeki politik modernleşmeyi destekleyecektir.⁵¹⁵

⁵⁰⁹ Carolyn Mbelwa, Kahabi Isangula, “Teen Pregnancy: Children Having Children in Tanzania”,2012, <https://www.researchgate.net/> (23.03.2012).

⁵¹⁰ Sami Awami, “JohnMagufuli’s pregnant schoolgirl ban angers Tanzanian women”, 2017, <https://www.bbc.com/>, (23.6. 2017).

⁵¹¹ Human Right, *Barriers to secondary education in Tanzania*, <https://www.hrw.org/report>, (14.02.2017).

⁵¹² Schneider, *a. g. m.*, s 345.

⁵¹³ Schneider, *a. g. m.*, s 345.

⁵¹⁴ Schneider, *a. g. m.*, s 347.

⁵¹⁵ Brown, *a. g. m.*, s 93.

4.2 LİBERALLEŞME

Bu bölümde, çalışma, Tanzanya hükümetinin ülkeyi modernize etmek için aldığı ekonomik reformlara odaklanacaktır. 1970'lerin sonlarında, dünyanın her tarafında ekonomik değişikliklerin rüzgarı esmeye başladı. Bu dönemde, Amerika Birleşik Devletleri Hazinesi ve Uluslararası Para Fonu (IMF), liberalleşme politikasını modernleşmenin bir aracı olarak kabul etmek için farklı ülkeleri takip etmeye çalıştı.⁵¹⁶ Ujamaa politikası başarısızlığa uğradığında, hükümetin ekonomik politikasını Ujamaa politikasından serbest piyasa ekonomisine değiştirmekten başka yolu yoktu; çünkü kapitalist ülkeler, iç bürokratlar ve ekonomistler, Tanzanya hükümetini serbestleştirme politikasıyla ülkeyi modernize etmeye zorlamak için güçlü durdu.⁵¹⁷

Tanzanya'daki politika reformlarını inceleyen literatürün çoğunluğu, kapitalist ülkelerin hükümetin üzerindeki zorlayıcı araçların Tanzanya'da liberalleşme politikasının uygulanmasına yol açan temel neden olarak kullanılmasının altını çizdi.⁵¹⁸ Ancak başlangıçta hükümet bu yeni ekonomik reformu kabul etmeye istekli değildi. Hükümet üzerindeki kapitalist baskıların artması, sosyalist modelin terk edilmesine neden oldu.⁵¹⁹ Çünkü serbestleşme baskısı, hükümetin yaygın başarısızlıklarından kaynaklanıyordu.⁵²⁰ Buna rağmen, bu durum kapitalist ülkeler ile Tanzanya'nın siyasi liderliği arasında açık bir çatışmaya yol açtı; Tanzanya liderleri IMF şartlarını kabul etmezse, kapitalist ülkelere mali destek alamazlardı.⁵²¹

Kapitalist baskıların dışında, iki grup arasında fikir savaşı vardı. İlk grup reformlara ve modernleşmeye karşıydı. Bu grup, hükümette yüksek pozisyonlara sahip bazı kişileri içeriyordu; değişiklikleri kabul etseydiler kaybeden olacağını düşünüyorlardı. İkinci grup,

⁵¹⁶ Biermann, Wagao, *a. g. m.*, s 98.

⁵¹⁷ David Holtom, "The reconsidering power of the IFIs: Tanzania & World Bank 1978-1985", *Taylor & Francis Ltd*, vol, 32, no, 106, (2005), s 554.

⁵¹⁸ Biermann, Wagao, *a. g. m.*, s 90.

⁵¹⁹ Biermann, Wagao, *a. g. m.*, s 95.

⁵²⁰ Lawrence B. Krause, Kim Kihwan, *Liberalization in the Process of Economic Development*. University of California press, 1991, s 2.

⁵²¹ David Holtom, "The reconsidering power of the IFIs: Tanzania & World Bank 1978-1985", *Taylor & Francis Ltd* vol, 32, no, 106, (2005), s 555.

serbestleşme ve piyasa odaklı ekonomiden faydalanmayı bekleyen çiftçiler ve köylülerden oluşuyordu.⁵²²

Her iki grup da argümanlarını savunmakta haklıydı. Ujamaa politikasına devam etmek isteyenler için rasyonel bir cevaptır; tıpkı destekçilerin serbestleşme politikası argümanı gibi, mantıklı bir seçimdir; çünkü her iki grup Tanzanya'nın daha iyi geleceği için ümit etti.⁵²³

Başlangıçta, hükümet çok az reform yapmaya çalıştı. Örneğin, 1984 yılında, kapitalist ülkelerden gelen baskıların artmasının ardından, Tanzanya hükümeti “kendi döviz programını kullanarak” ürünlerin ithalatına izin vermeye karar verdi. Birkaç ay sonra hükümet liberalleşmeye doğru küçük bir adım daha attı. Bu adımda, ihracatçıların ihracatlarından kazanılan dövizlerin bir kısmını tutmasına izin verildi.⁵²⁴ Ancak, Nyerere başkanlığının son yılında (1984-85) uygulanan ithalatın serbestleştirilmesi ve diğer ilk reformlar da, liderliğin önceki on yıldaki sistemik başarısızlıklarla yüzleşmek veya modaya olan Kapsamlı reform programı ve politik etkilerini açıklar.⁵²⁵ Dolayısıyla, hükümet bu reformlara 1986 yılına kadar devam etse de; hükümet bu yıldan itibaren ekonomik politikasını serbestleştirmeye karar verdi.

Tanzanya ve IMF arasındaki tartışmalı müzakereler 1979'da başladı. Müzakereler, SAP'nin 1982'de Tanzanya hükümeti tarafından kabul edilmesiyle sonuçlandı.⁵²⁶ SAP'nin dayattığı ve kabul ettirdiği maddeler aşağıdaki gibidir:

i) Tanzanya Şilininin devalüasyonu, ii) Temel gıda sübvansiyonunun askıya alınması, iii) Devlet fiyat kontrol sisteminin askıya alınması, iv) Devlet maaşlarını sabitlemek, v) Bütçe açığının azaltılmasını sağlamak, vi) Merkez Bankası'ndan devlet borçlanmasının azaltılması sağlamak, vii) Ekonomideki merkezi yönetim müdahalelerinin genel olarak azaltılması ve özel kuruluş teşvik etmek.

Ancak, Tanzanya açısından bakıldığında, SAP reformları ekonomiyi serbestleştirmek için ciddi çabalar olarak ortaya çıktı.⁵²⁷ 1982 ile 1984 arasında, yurtiçi ihracatçıları teşvik etmeyi amaçladığı için şilin %80'den fazla değer kaybetti, ancak faydasını dağılımı Tanzanya'nın ana

⁵²² Simon Edward, *Toxic Aid: Economic collapse and recovery in Tanzania*, Oxford University press, 2014, s, 129.

⁵²³ Arkadie, “a. g. m., s 15-22.

⁵²⁴ Edward, a. g. e., s, 115.

⁵²⁵ Arkadie, a. g. m., s 15.

⁵²⁶ Biermann, Wagao, “a. g. m., s, s 96.

⁵²⁷ Arkadie, “a. g. m., s 22.

ihracatçıları ve ithalatçıları ile kaldı.⁵²⁸ Bu reformlardan nakit mahsulleri ucuzlaştı; aynı anda, ithal edilen malların değeri arttı. Para biriminin devalüasyonu genel ekonomik performans için avantajlar içermekteydi, çünkü döviz rezervlerini yeniden doldurmak ve ithalatı teşvik etmek için ihracatı arttırdı.⁵²⁹ Bu değişiklikler, SAP'nin verimliliği artırmak, döviz kıtlığını azaltmak, devlet bütçesindeki kesintileri azaltmak ve eşitliğin sosyal kazanımlarını korumak istenildiği için gerçekleşti.⁵³⁰

4.3 Ekonomik Reformlar

Tanzanya, 1980'lerin başında kapitalist sistemi yeniden tanıtmaya başladı. Kapitalist sistemin yeniden başlatılması, Tanzanya hükümetinin 1970'lerin sonunda ekonomik bir düşüş yaşadığı ekonomik reform programlarıyla el ele gitti.⁵³¹ Bu nedenle, Tanzanya hükümeti ülkenin ekonomik durumunu canlandırmak için reformlar yaptı. Bu reformlar sayesinde Tanzanya hükümeti, ekonomik büyümenin iyileştirilmesine yardımcı olan makroekonomik istikrarı yakalayabildi; bu nedenle, hükümetin ekonomik reformdaki amaçları şunlardır.⁵³²

- i)Ekonominin serbestleşmesi ve açılışı
- ii)Doğal kaynakların kullanılabilirliğini geliştirmek
- iii)Ülkedeki eşitsizliği en aza indirmek için doğal kaynakların uygun şekilde yeniden dağıtılması
- iv)Farklı ekonomik sektörleri dengelemek
- v)İşsizlik oranını azaltarak yoksulluğu azaltmak
- vi)Daha fazla gelir yaratarak bütçe açıklarını en aza indirmek.

Hükümet bu hedeflere ulaşmak için aşağıdaki alanlarda reformlar yaptı:

Cumhurbaşkanı Mwinyi'nin önderliğinde olan yeni hükümet, SAP'nin desteğiyle ani ekonomik reformlar yaptı. 1986-87 bütçesinde, yeni hükümet Ekonomik Reform Programı

⁵²⁸ Biermann, Wagao, *a. g. m.*, s 96.

⁵²⁹ Biermann, Wagao, *a. g. m.*, s 97.

⁵³⁰ Arkadie, *a. g. m.*, s 22.

⁵³¹ David Gabagambi, "Tanzania's growth experience following economic reforms: Comparative perspectives with Vietnam", *The International Journal of Humanities and social science*, vol, 3, no, 9, (2013), s 97.

⁵³² Arkadie, *a. g. m.*, s 22.

(ERP) (1987-1990) olarak bilinen üç yılını benimsedi. ERP'nin dört genel amacı vardı:⁵³³ (1) üretim için uygun teşvikler sağlayarak, piyasa yapılarını iyileştirerek ve tarıma elverişli kaynakları artırarak gıda ve ihracat mahsullerinin üretimini arttırmak; (2) doğrudan üretken faaliyetlerin desteklenmesi için fiziksel altyapının rehabilite edilmesi; (3) öncelikli sektörlerle ve firmalara kıt döviz tahsis ederek sanayide kapasite kullanımının artırılması; ve (4) ihtiyatlı mali, parasal ve ticaret politikaları izleyerek iç ve dış dengeleri yeniden canlandırmak.⁵³⁴

ERP döneminde, Tanzanya IMF'den 18 aylık bir bekleme anlaşması ve Uluslararası Kalkınma Birliği'nden (IDA) ve bağışçı hükümetlerden bir Çok Sektörlü Rehabilitasyon Kredisi almaya başladı.⁵³⁵ SAP'nin desteği altında IMF, Tanzanya'ya ERP'yi desteklemek için Özel Çizim Hakları (SDR) olarak 67,9 milyon kredi verdi. Ayrıca, Tanzanya IDA'dan 300 milyon ABD Doları, Federal Almanya Cumhuriyeti, Hollanda, İsviçre ve Birleşik Krallık'tan 50 milyon ABD Doları almıştır.⁵³⁶ Yeni fonlar büyük yatırım projelerine yoğunlaşmamıştır; bunun yerine, bağışçılar küçük programları desteklemeye odaklandı. Ayrıca, 1989'da hükümet, ERP'yi güçlendirmek için Ekonomik ve Sosyal Eylem Programını (ESAP) başlattı.⁵³⁷ Ancak, ESAP aşağıdakiler gibi belirli bir hedefe odaklanmıştır: bireysel gelir vergisi ve satış vergisinin yapısının iyileştirilmesi, yerli ve ithal mallar üzerindeki yeni tüketim vergileri ve rehabilitasyon ve bakım lehine hem tekrarlı hem de sermaye olan kamu harcamalarının kaydedilmesi. Hükümet bu değişiklikleri, fiziksel altyapının bakımı, rehabilitasyonu ve temel sosyal hizmet sunumu için bilerek yaptı.⁵³⁸

1995'teki ilk çok partili seçimden sonra, yeni hükümet Tanzanya'nın 1980'lerin sonlarındaki ekonomik reform çabalarını canlandırmak için IMF'ye bağımlılığını artırdı.⁵³⁹ Dolayısıyla, Tanzanya IMF'nin viii maddesinin yükümlülüklerini imzaladı; maddenin imzalanmasıyla Tanzanya, uluslararası bağışçı topluluğunun sağlam ekonomik politikalar izlemeye yönelik ciddi taahhüdündeki güvenini yeniden kazanmasını sağladı. Sonuç olarak, 1996 yılının Kasım ayında, IMF, 1996'dan 1999'a kadar Tanzanya'nın yeni ERP'sini desteklemek

⁵³³ Edward, *a. g. e.*, s 115.

⁵³⁴ Edward, *a. g. e.*, s 137.

⁵³⁵ Edward, *a. g. e.*, s 137.

⁵³⁶ Edward, *a. g. e.*, s 138.

⁵³⁷ Edward, *a. g. e.*, s 138.

⁵³⁸ Edward, *a. g. e.*, s 139.

⁵³⁹ Edward, *a. g. e.*, s 141.

amacıyla, Geliştirilmiş Yapısal Uyum Tesisi (ESAF) kapsamında üç yıllık bir krediyi onayladı. Dünya Bankası'na göre, yeni ERP aşağıdaki alanlara odaklandı:⁵⁴⁰

i) Kalkınma yönetimini iyileştirmek için idari kapasite geliştirmek.

ii) İstikrarlı bir mali duruşun sürdürülmesi ve kamu kaynaklarının daha verimli kullanılması.

iii) Yatırımın kural dışılaştırılması ve parastatoların elden çıkarılması yoluyla özel sektörün teşvik edilmesi.

iv) İlköğretime ve temel sağlık hizmetlerine daha fazla destek sağlanması.

v) Özellikle kırsal tarımsal kalkınmaya ivme kazandırmak için gerekli altyapının geliştirilmesini desteklemek.

vi) Özel sektörün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde finansal sektörün yeniden yapılandırılması.⁵⁴¹

Tarımsal modernizasyonda, çiftçiler yeni üretim yöntemleri, yeni pazarlama becerileri, melezler, sera teknolojisi, genetiği değiştirilmiş gıdalar, yapay gübreler, böcek öldürücüler, traktörler ve diğer bilimsel bilgiler kullanılmış; söz konusu yöntemler geleneksel tarım sisteminin yerini almıştır.⁵⁴² 1980'lerde, hükümet farklı tarımsal reformlar yaptı. Çiftçileri serbest piyasa ekonomisine katılmaya teşvik etmek için birçok tarımsal proje kırsal alanlara yönlendirildi.⁵⁴³ Hükümet ayrıca, aşağıdaki amaçlar için Yeni bir Ulusal Tarım Politikası getirmiştir; tarımsal teşvikleri geliştirmek, tarım kooperatiflerini restore etmek, mahsul otoritelerinin rolünü azaltmak, tarıma yatırımları artırmak ve özel tarımı genişletmek.⁵⁴⁴

Ayrıca, 1986'da hükümet mahsuller için nakliye kısıtlamalarını kaldırmıştır ve 1987'de bölgesel kooperatif birlikleri tahılları doğrudan özel tüccarlara satmalarına izin vermiştir.⁵⁴⁵ Bu nedenle, 1988'de hükümet tahıl ticaretini serbestleştirdi ve girdi dağılımı da resmen serbestleştirildi; 1992'de kaju pazarı tamamen serbestleştirildi ve 1993'te hükümet,

⁵⁴⁰ World Bank, *Project performances Assessment Report: Tanzania, Port modernization II Project (credit 2095-TA) and Railway Restructuring Project (credit 2267-TA)*, report no. 32659, (2005), s 5-10.

⁵⁴¹ World Bank, *a. g. m.*, s 5-10.

⁵⁴² Gwera, *a. g. m.*, s 37.

⁵⁴³ Gwera, *a. g. m.*, s 40.

⁵⁴⁴ Arkadie, *a. g. m.*, s 24.

⁵⁴⁵ Edward, *a. g. e.*, s 115.

geleneksel tarımsal ihracatın pazarlanması ve işlenmesini serbestleştirmek için Mahsul Kurulu Yasasını geçirdi.⁵⁴⁶

1993 yılında başlayan geleneksel ihracatın serbestleştirilmesi, kahve, pamuk, tütün ve kaju üretiminin geliştirilmesini hedeflemiştir. Mahsul Kurulu Yasası'na (CBA) göre, özel tüccarların bu ürünleri almalarına, işlemelerine ve ihracatlarına izin verildi. 1994'ten 1996'ya kadar özel tüccarlar kahve, pamuk ve tütün sektörlerinde yasal olarak faaliyet göstermeye başladı.⁵⁴⁷ 1996 yılına gelindiğinde özel çay tarlaları üretimin yüzde 70'ini oluşturuyordu ve Tanzania Çay Otoritesinin (TTA) geri kalan mülkleri ve işleme tesisleri nihayet özelleştirildi.⁵⁴⁸ Bu reformların amacı, hükümetin üretim ve pazarlamaya doğrudan katılımını engellemektir. Başka bir deyişle, hükümetin araştırma, geliştirme, sağlık düzenlemeleri ve kalite kontrolü gibi temel kamu hizmetlerine odaklanması gerekiyordu.⁵⁴⁹

Reformlardan kısa bir süre sonra, tarımsal GSYİH 1985'ten 1990'a kadar %3,5, 1990'dan 1998'e kadar %3,3 ve 1998'den 2005'e kadar % 4 arttı.⁵⁵⁰ 1990'dan bu yana, nüfus artışı nedeniyle gıda üretimi düşüktü, ancak nakit mahsullerin ihracatı %7,7'ye yükseldi. İhracatın serbestleşmesi ve döviz kurunun devalüasyon olması nedeniyle nakit mahsullerin ihracatını teşvik etti.⁵⁵¹ Bu nedenle hükümet, tarımsal yatırımı geliştirmek için Tanzania'nın Güney Tarımsal Büyüme Koridoru'nu (SAGCOT) tanıttı; ve ayrıca hükümet, verimliliği artırmak ve güneydeki koridorda ticari tarımı geliştirmek için Tanzania Tarım ve Gıda Güvenliği Yatırım Planını (TAFSIP) başlattı.⁵⁵²

1984 yılında hükümet, yurt içindeki programı başlattı. Bu dönemde siyasi muhalefet varlığına rağmen, hükümet bu program aracılığıyla döviz kuru politikası konusunda ilerleme kaydetti. 1988 yılında hükümet, döviz dağıtımını daha esnek bir şekilde kolaylaştırmak için Açık

⁵⁴⁶ Edward, *a. g. e.*, s 115.

⁵⁴⁷ World Bank, *Agriculture in Tanzania Since 1986: Follower or Leader of Growth?* (2000), s 8.

⁵⁴⁸ World Bank, *a. g. m.*, 2000, s 8.

⁵⁴⁹ World Bank, *a. g. m.*, 2000, s 8.

⁵⁵⁰ Gabagambi, "*a. g. m.*", s 97.

⁵⁵¹ Gabagambi, *a. g. m.*, s 97.

⁵⁵² OECD, *Overview of progress and policy challenges in Tanzania, in OECD Investment Policy Reviews: Tanzania, 2013*, <http://dx.doi.org>, (29.03.2013)

Genel Lisans Programını (OGLS) uygulamaya koydu.⁵⁵³ Döviz rejiminin serbestleştirilmesine yönelik reformlar, ithalat kontrollerinin ortadan kalkmasına neden olan OGL'nin kapsamının genişletilmesi ve birleşik döviz kuruna doğru ilerlemesiyle devam etti.⁵⁵⁴ Ayrıca, 1992 yılında hükümet, piyasa için belirlenen döviz kurları için elverişli bir ortam yaratmak, ithalatın Tanzania Bankası'ndan (BoT) ticari bankalara ve döviz bürolarına döviz alımını onaylama sorumluluğunu aktarmak üzere Borsa Dış Yasası'nı geçirdi.⁵⁵⁵

Kamunun serbestleştirilmesi, Tanzania Bankası'nın (BoT) Döviz Kontrol ve Giriş Kontrol Birimlerinin 1993 yılında kaldırılmasına neden olmuştur. Bu eylem Tanzania Bankası'nı parasal programlama, açık piyasa işlemleri ve banka gözetimi gibi yeni işlevler üstlenmeye zorladı. Böylece, 1994 yılında, bu reformla bankalar arası piyasa operasyonlarının yerini alacak ihaleleri yaptı; sonuç olarak, 1996 yılında döviz kuru serbestçe işletildi.⁵⁵⁶ Döviz alımına izin vermek için böyle bir adım, Tanzania'nın ekonomisinin karşılaştığı ağır ulaşım kısıtlamalarını hafifletecek bir önlem olarak ümit edildi. Neyse ki, bu umut başarıldı ve tam modernleşmenin gelecek modeli için bir temel haline geldi.⁵⁵⁷

1984 yılında hükümet, "Kendi Fonlu İthalatlar Programı" (OFIS) aracılığıyla kısmi ithalat serbestleştirme önlemleriyle bazı ticaret reformları yapmaya başladı. Bu programla, insanların dövizlerinin kaynağını açıklamadan malları ithal etmelerine izin verildi; sonuç olarak, program yabancı mal ithalatını reformlardan öncekinden daha fazla arttırdı.⁵⁵⁸ Ayrıca hükümet, ihracatçıların ihracatlarından kazandıkları paylarını tutmalarına izin veren İhracat Tutma Planını (ERS) serbestleştirdi. Bu programların her ikisi de başarılı oldu; örneğin, ithalat programı yabancı mal ithalatını artırırken, ihracat programı resmi ihracatta artışa neden oldu.⁵⁵⁹

1990 yılında, hükümet Doğrudan Yabancı Yatırım'a (DYY) yönelik tüm engelleri ortadan kaldırmak ve Yatırım Teşvik Merkezini (IPC) oluşturmak için Ulusal Yatırım Yasasını

⁵⁵³ Anna Muganda, "Tanzania's Economic Reforms and Lessons Learned; A Global Learning Process and Conference Shanghai", (2004), s 4.

⁵⁵⁴ Arkadie, a. g. m., s 30.

⁵⁵⁵ Edward, a. g. e, s 138.

⁵⁵⁶ Muganda, a. g. m., s 4.

⁵⁵⁷ Arkadie, a. g. m., s 25.

⁵⁵⁸ Arkadie, a. g. m., s 27.

⁵⁵⁹ Muganda, "a. g. m., s 5.

(NIA) geçirdi. Böylece, bu reformla dış döviz, özellikle 1992'deki Döviz Kanunu'nun girmesinden sonra daha da serbestleştirildi.⁵⁶⁰ Bu durum, doğrudan yabancı yatırımların, 1990'ların ikinci yarısında, daha yüksek seviyelere çıkmasına neden olmuştur; örneğin, 1995 yılında 150 milyon ABD dolarından 1999 yılında 517.4 milyon ABD dolarına yükselmiştir.⁵⁶¹ Bu nedenle, ticaretin serbestleştirilmesi yoluyla, Tanzanya'nın Doğrudan Yabancı Yatırım'daki payının 1997'de % 1,1'lik GSYİH'dan 2000'de %5,1'lik GSYİH'ye yükselmesi sağlandı. Ayrıca son yıllarda ihracat ve ithalat toplamı 2009 ve 2010 yıllarında% 45,6 olan GSYİH'dan 2012 ve 2013 yıllarında% 51,1 olan GSYİH'ya yükselmiştir; İhracat GSYİH'nın% 22'sini oluştururken, ithalat ve ihracat sırasıyla% 51 ve% 59,5 oranında artmıştır.⁵⁶²

Hükümet, parastatalların yeniden yapılandırılması ve özelleştirilmesinin karmaşık sürecini uygulamak için özel hedeflere odaklandı.⁵⁶³ Bu hedeflerden bazıları; hem parastatal sektörde bulunan işletmelerin operasyonel verimliliğini hem de ülke ekonomisine katkılarını iyileştirmek, zarar veren parastatal işletmelerin devlet bütçesine yükünü azaltmak, özel sektörün ekonomideki rolünü genişletmek, hükümetin sağlık, eğitim, sosyal ve ekonomik altyapı gibi temel hizmetlerin sağlayıcısı olarak rolüne kamu kaynaklarına yoğunlaşmasını sağlamak; ve halkın ekonomiyi yönetmeye daha geniş katılımını artırmak ve teşvik etmektir.⁵⁶⁴ Böylece, 1980'lerde hükümet, mahsul otoritelerini işbirliği ve pazarlama kurullarına yerleştirme konusunda harekete geçmeye başladı ve çeşitli parastatallar diğer kurumlarla birleştirildi. Bu görevler Cumhurbaşkanlığı Parastatal Sektör Reform Komisyonu'nun (PPSRC) denetimi altındaydı⁵⁶⁵

Hükümet ayrıca, kamu hizmetlerinde, özel sektörlerin katılımıyla hizmet sunumunda ve icra edici olmayan kamu hizmetleri sunumunu yürütmek üzere yürütme ajanslarının oluşturulması yoluyla büyük reformlar yaptı. Tanzanya'da kamu hizmetlerinin sunumunun özelleştirilmesi hükümetin Kamu Hizmeti Reform Programı (PSRP) altındaydı.⁵⁶⁶ Program,

⁵⁶⁰ Edward, *a. g. e.*, s 140.

⁵⁶¹ Edward, *a. g. e.*, s 140.

⁵⁶² OECD, *a. g. m.*

⁵⁶³ Edward, *a. g. e.*, s 140.

⁵⁶⁴ Edward, *a. g. e.*, s 140.

⁵⁶⁵ Edward, *a. g. e.*, s 143.

⁵⁶⁶ Harrison Ngowi, "Privatization and 'Agentification' of Public Services Delivery in Africa: Extent and Managerial Leadership Implications in Tanzania", *African Development*, vol,33, no, 4, (2008), s, 99.

yüksek bir ekonomik büyüme oranının elde edilmesini desteklemeyi ve öncelikli sektörlerde yüksek kaliteli hizmetlerin sunulmasını sağlamayı, halkın para, memnuniyet ve alaka düzeyi için değer beklentilerine uygun olmasını hedefliyordu.⁵⁶⁷ Örneğin, Tanzania Bira Fabrikaları Şirketi (TBL) özelleştirilmesi, pazar değerini 1993'te 50 milyon ABD dolarından 2003 yılında yaklaşık 470 milyon ABD dolarına çıkarmıştır.⁵⁶⁸

Özelleştirme ayrıca yatırım için elverişli bir ortam yaratmanın bir aracı olarak da kullanılmıştır. Böylece özelleştirme sayesinde hem iç hem de dış yatırımcı sayısı arttı; sonuç olarak, yeni mal sahipleri tarafından yapılan yatırım, işletmeleri mal hizmetlerinin üretimini arttırmaya yönlendirdi. Bu nedenle, tüketiciler artan kaliteli mal tedarikinden ve rekabetçi fiyatlandırma ve ticaret sayesinde; Tanzania yatırımcılarına yerel sermaye yatırımı yapma imkanı sağlayarak sermaye piyasalarının gelişmesine de katkıda bulunmuştur.⁵⁶⁹

1987'de hükümet Ulusal Ulaştırma Politikası'nı (NTP) hazırladı; Politika, temel amacı tarım alanlarına erişim sağlamak olan Ulaştırma Sektörü Kurtarma Programı (PTSR) ve beş yıllık Çekirdek Kırsal Yollar Programı (CRRP) tarafından desteklenmiştir.⁵⁷⁰ 1990 yılında, hükümet Entegre Yol Projesi'ni başlattı; Projenin temel amacı, İletişim Bakanlığı ve Ulaştırma Bakanlığı'nın kurumsal kapasitesini geliştirmek ve Tanzania'nın ana hatlarını ve bölgesel karayolu ağını yenileştirmektir.⁵⁷¹ Demiryolları Yeniden Yapılandırma Projesi (RRP) 1992 yılında başlatılmıştır; Projenin ana hedefleri; Tanzania Demiryolları Şirketi'ni (TRC) güçlendirmek, altyapı varlıklarını iyileştirmek ve trafik büyümesi beklentileri ile sınırlı yeni yatırımlar sağlamaktır.⁵⁷² Bu nedenle, 1995-2003 yılları arasında 249 kilometrelik asfalt yol inşa edildi ve karayolu ağı üzerinden pazara erişimin artırılması için 68 kilometrelik yol rehabilite edildi veya genişletildi.⁵⁷³ Ayrıca, bu gelişmeler, Dar es Salaam'ı ve ülkenin güneydoğu kesiminin kaju fıstığı üretim alanını birbirine bağlayan ana köprünün inşaatını içeriyordu. Ulaşım

⁵⁶⁷ Ngowi, *a. g. m.*, s 100.

⁵⁶⁸ Ngowi, *a. g. m.*, s 100.

⁵⁶⁹ Ngowi, "*a. g. m.*", s 98.

⁵⁷⁰ Edward, *a. g. e.*, s 150.

⁵⁷¹ Muganda, *a. g. e.*, s 6.

⁵⁷² Edward, *a. g. e.*, s 153.

⁵⁷³ Edward, *a. g. e.*, s 153.

ve iletişim sisteminin önemi nedeniyle hükümet, yol onarımı ve yeni hedefli yol inşaatı için ayda yaklaşık 2 milyon ABD doları bütçe sağlamayı taahhüt etti.⁵⁷⁴

Dahası, 1980'lerin ortasında ve 1990'ların başında, hükümet Liman Rehabilitasyon Projesi (PRP) ve Liman Modernizasyon Projesi (PMP) başlattı.⁵⁷⁵ Bu projelerin asıl amacı, Tanzania Limanlar Kurumu'nun (THA) fiziksel, yönetsel ve operasyonel kapasitelerinin beklenen trafik hacmini karşılayacak şekilde genişletilmesiydi.⁵⁷⁶ Diğer hedefler şunlardı: THA'nın idari ve geliştirme kapasitesini artırmak için 2,4 milyon tonu tutacak ikinci faz konteyner terminali genişlemesini gerçekleştirmek, konteyner operasyonlarını yönetmek için yönetim kapasitesini artırmak, THA'nın kargo kullanma ekipmanını işletme kapasitesini artırmak, liman genişletme işleminin bir sonraki aşamasını belirlemek ve bir bilgisayar tabanlı yönetim bilgi sistemi (MIS) oluşturmak için bir geliştirme çalışması yürütmek.⁵⁷⁷

Bu projelerin sonucu, saatte bir konteyner vinci tarafından taşınan konteyner sayısının (cph), örneğin 1999'da 8-10 cph'den 2002'de 16.8 cph'ye yükselmesi oldu; limandaki gemi sayısı da %40'tan fazla arttı. Bunlar, liman kullanıcılarının hizmet kalitesinin artması ve limanların konteynerlerin hareketinde önemli bir büyüme ile sonuçlandı; örneğin, 1997'de konteynerlerin hareketi 2004'te 100.000'den 260.000'e yükseldi. Konteyner trafiğinin büyümesi 2005'te de güçlü olmaya devam etti.⁵⁷⁸

1992'de hükümet ayrıca, özel sektörlerin katılımını içeren Ulusal Telekomünikasyon Politikası (NTP) tanıtımıyla telekomünikasyon sisteminde de reformlar yaptı.⁵⁷⁹ 1993 yılında hükümet, Dünya Bankası'nın desteği ile Telekomünikasyon Yeniden Yapılandırma Programını başlattı.⁵⁸⁰ Bu programın hedefleri; Tanzania Posta ve Telekomünikasyon Kurumu'nun (TPTC) ticarileşmesini ve şirketleşmesini kolaylaştırmak ve telekomünikasyon hizmetlerinin mevcudiyetindeki mevcut engelleri kaldırmak için pazar odaklı bir politika ve düzenleyici

⁵⁷⁴ Ngowi, *a. g. m.*, s 11.

⁵⁷⁵ Muganda, *a. g. m.*, s 6

⁵⁷⁶ Arkadie, *a. g. m.*, s 26.

⁵⁷⁷ World Bank, *International Development Association Project Appraisal Document on a Proposed Credit in the amount of SDR 47.1 million*, (2005), s 5.

⁵⁷⁸ World Bank, *a. g. m.*, 2005, s 6.

⁵⁷⁹ Arkadie, *a. g. m.*, s 27.

⁵⁸⁰ Edward, *a. g. m.*, s 152.

çerçeve oluşturmaktır.⁵⁸¹ Aynı yıl telekomünikasyon sistemini kolaylaştırmak için daha fazla reform yapıldı; örneğin, 1994 yılında Tanzania İletişim Komisyonu Yasası, Tanzania Telekomünikasyon Şirketi Yasası ve Tanzania Posta Kurumu Yasası meclis tarafından kabul edildi; Bu yasalardan Mobitel şirketine ilk mobil lisansı verilmesine yol açtı.⁵⁸² Dolayısıyla, bu Kanunların desteğiyle, iletişim sistemi her geçen gün daha kolay olmaya başladı; örneğin, cep telefonu operatörü sayısı, 1994 ve 2002 arasında 1'den 5'e yükseldi; Ayrıca, kullanılan cep telefonu sayısı 1997'de 1.000 kişide 1'den 2001'de 1.000 kişide 12'ye yükseldi.⁵⁸³ İnternete erişim ve bilgisayar kullanımı da hızla yayılmaktadır; 2015 yılına kadar internet kullanıcı sayısının 7.590.794 olduğu tahmin edilmektedir.⁵⁸⁴

Finansal sektörün serbestleşmesi, sanayiye büyük ölçüde çeşitlendirilmiş, rekabetçi ve canlı bir sektöre dönüştürmüştür. Bu reform, özel finansal kurumların kurulmasını yasallaştıran Bankacılık ve Finansal Kurumlar Yasası ile kolaylaştırılmıştır. Bu nedenle, hükümet bu kanunla, bankacılık sektörünü ve döviz büroları ile yabancı bankaların piyasaya girişini özelleştirmek için Dünya Bankası'ndan 275 milyon ABD Doları desteği aldı.⁵⁸⁵ Bu nedenle, 1990'ların başına kadar 13'ü yabancı sermayeli 22 özel ticari banka, 12 banka dışı finans kurumu, emeklilik fonu, 14 sigorta şirketi, 63'ten fazla döviz bürosu ve 1.000'den fazla tasarruf ve kredi kooperatifleri (SACCOS) bulunmaktadır. Bankacılık hizmetlerinin serbestleştirilmesi, bankacılık sektöründe doğrudan yabancı yatırım girişlerinde hızlı bir artışa neden olmuş, bu da özel sektöre banka kredisinin artmasına neden olmuştur; örneğin, 1996 yılında GSYİH 2002 sonunda %2,5'den %6'ya yükselmiştir.⁵⁸⁶

Tanzania Bankası'na göre, performans göstermeyen varlıkların toplam kredi varlıklarına oranı 2000 sonunda %15,9'a yükselmiştir.⁵⁸⁷ Diğer iyileştirmeler ve yenilikler arasında yeni ürünlerin tanıtılması; bu yeni ürünler arasında, öncelikle borç ve kart tabanlı elektronik para olmak üzere, ödeme kartlarının kullanımı ve özellikle otomatik ödeme veya kredi

⁵⁸¹ Edward, *a. g. e.*, s 153.

⁵⁸² Muganda, *a. g. m.*, s 6.

⁵⁸³ Edward, *a. g. e.*, s 154.

⁵⁸⁴ World Bank, *a. g. m.*, 2005, s 5.

⁵⁸⁵ Edward, *a. g. e.*, s 146.

⁵⁸⁶ Edward, *a. g. e.*, s 147.

⁵⁸⁷ Edward, *a. g. e.*, s 147.

transferi gibi fon transferleri bulunmaktadır.⁵⁸⁸ Bu nedenle, bu yeni ürünler, Bankaları Otomatik Para Çekme Makineleri (ATM'ler) kurmalarını zorunlu kılmıştır; Sonuç olarak, ATM altyapısının kurulumu hızla artmıştır; örneğin, ATM sayısı 1998'de 6 iken 2002'de 43'e yükselmiştir.⁵⁸⁹ Ayrıca, bu dönemde kart sahibi sayısı 11,000'den 83,000'e yükselmiştir. Hükümet, Kredi Yasasına Erişim'i (ACL) meclisten geçirerek serbestleşme sürecinin kapsamını genişletmeye devam etti.⁵⁹⁰ Bu yasa, özellikle kırsal alanlarda krediye erişimin artırılması ve ayrıca sürdürülebilir finansal aracılığın derinleştirilmesini kolaylaştırmak amacıyla mikrofinans kuruluşlarına yönelik özel ilkeleri belirledi.⁵⁹¹

Kredi Kanununa Erişim (ACL) 'in geçirilmesi özel bankaları, şubelerini ülkenin farklı yerlerinde açmaya teşvik etti. Örneğin, Ulusal Mikrofinans Bankası (NMB), Tanzanya'daki banka şubelerinin %40'ından fazlasını açtı; Bu şubelerin %50'si mikrofinans kredisi sağlamaktadır.⁵⁹² Tanzanya Bankası'na göre, 2000-2003 yılları arasında NMB, küçük ölçekli köylü tarımı, ticareti, üretimi ve hizmetlerinin sunumundan farklı faaliyetleri finanse etmek için neredeyse 58 milyon ABD doları ödemiştir. Dolayısıyla, bu gelişmeler 1991 yılında finansal sektörün serbestleşmesine neden olmuştur; Bu da yurt içi özel yatırımların artmasına yol açmıştır.⁵⁹³ Örneğin, bankacılık sistemindeki özel mevduatlar arttı ve finansal sektörün varlıkları 2001-2009 yılları arasında on kat arttı; sonuç olarak, 2012 yılına kadar finansal sektörler GSYİH'nın %13,2'ye yükselmesine katkıda bulundu.⁵⁹⁴

4. 4 Sosyal Reformları

1990 yılında, Dünya Bankası'nın desteği altında hükümet, Eğitim Planlama ve Rehabilitasyon Projesini (EPRP) başlattı.⁵⁹⁵ Bu projenin amacı; kurumsal kapasiteyi güçlendirmek, eğitim politikalarını ve programını planlamak ve uygulamak, ilk ve

⁵⁸⁸ Edward, *a. g. e.*, s 148.

⁵⁸⁹ Edward, *a. g. e.*, s 150.

⁵⁹⁰ Muganda, "*a. g. m.*", s 8.

⁵⁹¹ Muganda, *a. g. m.*, s 8.

⁵⁹² Edward, *a. g. e.*, s 147.

⁵⁹³ Ngowi, *a. g. m.*, s 115

⁵⁹⁴ Ngowi, *a. g. m.*, s 116.

⁵⁹⁵ Muganda, *a. g. m.*, s 8-9.

ortaokullardaki eğitim kalitesini artırmak ve hükümet dışı kaynakların mobilizasyonunu ve etkin kullanımını güçlendirmektedir.⁵⁹⁶ Bu nedenle, bu proje Bilim, Teknoloji ve Yüksek Öğrenim Bakanlığı'nın kurulmasına neden olmuştur.⁵⁹⁷

EPRP sayesinde ilköğretime net kayıt 2000 yılında %65'ten 2002'de %85'e yükselmiştir; Ayrıca, toplam kayıt oranı 1990'da %78'den 2002'de %100'e yükselmiştir; bu başarılar programın hedefini %85 oranında aştı.⁵⁹⁸ Bu başarı, okul ücretlerinin kaldırılmasını ve içinde hükümetin ve toplulukların dahil olduğu uyumlu kayıt hareketini yansıtıyor. Ayrıca yeni sınıflar yapıldı, öğretmenler işe alındı ve okul beslenme programları geliştirildi.⁵⁹⁹ Bu başarılar, İlköğretim Gelişim Planının (PEDP) tanıtımıyla el ele gitti; sadece kayıt oranının arttırılmasında değil, aynı zamanda öğretim olanaklarının iyileştirilmesinde de başarı sağlanmıştır. Bu başarılar öğretmenleri motive edip öğretme ve öğrenme ortamını geliştirdi.⁶⁰⁰

Ayrıca, reformlar sırasında, yerel hükümet yetkililerine kendi yetki alanları dahilinde ilköğretim programının gelişimini denetleme sorumluluğu verildi; topluluklar için katılımcı bir çerçeve oluşturularak ve ayrıca okul topluluklarının ve komitelerinin kararların uygulanmasına katılmalarını sağlamak için destekleyici ve koordine edici bir rol oynayarak.⁶⁰¹ Bu nedenle, okul toplulukları ve köy konseyleri okul planlarını uygulamakla yükümlüdür. Bu düzenleme, merkezi hükümet, yerel makamlar ve köy hükümeti arasında doğrudan bir bağlantı sağlamıştır; sonuç olarak, her seviyedeki sorumlulukları ve şeffaflığı vurgulamıştır.⁶⁰²

Bunun dışında hükümet, ilkokul fonlarının mali yönetiminde şeffaflığı ve sorumluluğu sağlayan Sistematik bir Finansal Kurumsal Düzenleme (SFIA) kurdu.⁶⁰³ Düzenleme, Entegre Finansal Yönetim Sistemine (IFMS) dahil edildi ve finansal yönetim ve tedarik mevzuatı ile desteklendi. Düzenleme, Maliye Bakanlığı'ndan (Maliye Bakanlığı) yerel yönetim makamlarına

⁵⁹⁶ Muganda, *a. g. m.*, s 10.

⁵⁹⁷ Edward, *a. g. m.*, s 150.

⁵⁹⁸ Edward, *a. g. e.*, s 150.

⁵⁹⁹ Edward, *a. g. e.*, 151.

⁶⁰⁰ Edward, *a. g. e.*, s, 151.

⁶⁰¹ Ngowi, *a. g. m.*, s 107.

⁶⁰² Ngowi, *a. g. m.*, s 107.

⁶⁰³ Edward, *a. g. e.*, s 150.

ve son olarak da ilkokullara fonların aktarılması ve ödenmesi konusunda doğrudan bir bağlantı sağlamıştır.⁶⁰⁴

1990 yılında hükümet, Dünya Bankası'nın 47 milyon ABD Doları tutarındaki kredi desteğini aldı ve bu da Sağlık ve Beslenme Projesi'nin (HNP) kurulmasına yol açtı.⁶⁰⁵ Bu projenin aşağıdaki gibi özel amaçları vardı: aile planlaması beslenmesinin kalitesini, kapsamını ve etkinliğini artırmak ve ülkedeki temel sağlık hizmetlerini sağlamak. Bu nedenle, bu projeyi faydalı kılmak için, hükümet 1993 yılında Tıbbi Mağazalar Dairesi'nin (MSD) kurulmasına izin vermek üzere Kanun'u kabul etti. MSD, ilaç fiyatlarının temininden ve sabitlemesinden sorumlu olan yarı özerk bir organdı.⁶⁰⁶

Bu şekilde, Sağlık Sektörü Geliştirme Programı (HSDP), birincil sağlık hizmet merkezlerinde fon ve tıbbi malzeme tedarikini iyileştirmeyi başarmıştır. Önleyici bakım ve bölge hizmetlerine yapılan harcamalar da artmıştır.⁶⁰⁷ Bu nedenle, her ilçede ilaç tedarikini kolaylaştırmak için hükümet, tüm ilçe hastanelerinde İlaç Döndürme Fonu'nu başlattı. Ayrıca, ülkedeki sağlık hizmetlerinin genişlemesini arttırmak için hükümet, Toplum Sağlığı Fonlarını (CHF) başlattı; ve bu reformlarla, tüm memurlar Ulusal Sağlık Sigortası Fonu programına dahil edildi. Bu programlardan HSDP, doğum oranını arttırmayı başardı; örneğin, doğum oranı 1999'da %50'den 2001 ve 2002'de %80'e yükselmiştir. Ayrıca, program kızamık, difteri, boğmaca ve tetanoza karşı bağışıklık kazanan iki yaşın altındaki çocukların sayısını arttırdı. Örneğin, sayı 1999'da yüzde 74'ten 2003'te yüzde 85'e yükseldi.⁶⁰⁸

Dahası, hükümet HIV / AIDS ile mücadeleyi, tüm sektörlerde HIV / AIDS faaliyetlerini yaygınlaştıran bir bilinçlendirme kampanyası başlatarak yoğunlaştırdı.⁶⁰⁹ Hükümet, ulusal HIV / AIDS müdahalesi için çok sektörlü bir koordinasyon kuruluşu olan Tanzania AIDS Komisyonu'nu (TACAIDS) kurarak HIV / AID'lere karşı mücadele çabalarını arttırdı.

⁶⁰⁴ Ngowi, *a. g. m.*, s 107.

⁶⁰⁵ Edward, *a. g. e.*, s 154

⁶⁰⁶ Edward, *a. g. e.*, s 154.

⁶⁰⁷ Edward, *a. g. e.*, s 155

⁶⁰⁸ Edward, *a. g. e.*, s 155.

⁶⁰⁹ Edward, *a. g. e.*, s 157.

Amaçlarını yerine getirirken, HSDP kalkınma ortaklarından farklı destekler aldı ve bu ortakların ve Tanzania hükümetinin ortak önceliklerini yansıtır.⁶¹⁰

Genel olarak, Tanzania'daki modernleşme, kalkınmanın tüm yönlerinde birçok olumlu değişikliği teşvik etti, çünkü reformlar, GSYİH'nın 1977-1986'da 1,8'den 1987-1994'te %4,4'e yükselmesine neden oldu.⁶¹¹ Ayrıca, Tanzania'nın ekonomik büyümesinin 2017 ve 2026 arasında ortalama %6,2 olması bekleniyor; büyüme, altyapı geliştirme ve büyüyen bir tüketici tabanı ile desteklenmektedir. Büyüme, altyapı gelişimi ve büyüyen bir tüketici tabanı ile destekleniyor. Demiryolu, liman ve karayoluna yapılan büyük altyapı yatırımının 2017 ve 2026 arasındaki GSYİH büyümesinin ana itici güçlerinden biri olması bekleniyor. Altyapıya yapılan yatırım yatırımlarının 2017 ve 2018 yılları arasındaki ticaret açığını genişletmesi bekleniyor ve ayrıca sermaye ithalatına olan talep arttıkça Tanzania para biriminde de ağırlık kazanması bekleniyor.⁶¹²

4. 5 TANZANYA'DAKİ DEMOKRATİKLEŞME VE LİBERALLEŞME SÜRECİNİN ANALİZİ.

Aslında, Tanzania hükümeti ülkeyi modernize etmeye karar verdiğinde yanlış bir karar vermedi; Çünkü Ujamaa politikası sosyal ve ekonomik refahı iyileştiremediğinde, her vatandaş Tanzania'nın ekonomisini canlandırması beklenen reformları bekliyordu. Umulduğu gibi, modernleşme süreci sosyal ve ekonomik refahı iyileştirmeyi başardı; Yine de bu gelişmeler kapitalist ülkelerin büyük desteğinden kaynaklanıyor. Tanzania'daki demokratikleşme ve serbestleşme politikalarının yürürlüğe girmesinden bu yana büyük değişiklikler var; Bu değişiklikler reformlardan öncekinden daha iyi durumdadır. Bununla birlikte, modernleşme politikası Tanzania'nın sosyal, politik ve ekonomik platformunu değiştirdi, ancak modernleşme sürecinin gerçekleşmesini engelleyen birçok sorun devam etmektedir.

Tanzania modernizasyon politikasını ekonomide uyguladığından, GSYİH her yıl artmaktadır. Artan GSYİH oranının dışında, Tanzania hükümeti ulusal borcun artmasından

⁶¹⁰ Ngowi, *a. g. m.*, s 109.

⁶¹¹ Brown, *a. g. m.*, s 90.

⁶¹² Deloitte, *Tanzania Economic Outlook*, 2017, <https://www2.deloitte.com>, (20.05.2017)

etkileniyor. Tanzania hükümeti ülkeyi modernize etmeye başladığında, ulusal borç yükselmeye başladı; Çünkü Tanzania, farklı finans kuruluşlarından çok para ödünç alıyor. Örneğin, ulusal borç 1970'lerde% 35,6'dan 1980'lerde %44,9'a yükselmiştir, ancak borç 1990'larda %164,9'a yükselmiştir.⁶¹³ Tanzania'nın toplam dış borçları sürekli olarak 1986'da 4.696 milyar ABD dolarından 1995'te 8.017 milyar ABD dolarına yükselmiştir.⁶¹⁴ Ancak, 1993 yılında Hazine bonusu piyasasının⁶¹⁵ yürürlüğe girmesinden sonra, Hükümet dış borçlara faiz ödemek ve artan sosyal hizmet talebini finanse etmek için iç borçlanmaya başvurmak zorunda kaldı.⁶¹⁶

Devlet tahvillerine faiz oranları 1966 ile 1987 arasında yıllık ortalama % 9,0; 1988-1993 yılları arasında %22.0'a yükseldi ve 1994'te faiz oranı %65.9'a yükseldi; Bu sorun hükümetin aşırı borçlanmasından kaynaklanmaktadır.⁶¹⁷ 2000-2001 yılları arasında, ülkenin dış borcunda Paris kulübü VII. düzenlemeleri uyarınca yapılan borç iptali nedeniyle 7,9 milyar ABD dolarından 6,9 milyar ABD dolarına gerilemiştir.⁶¹⁸ Ancak yine de, Tanzania'nın 7,9 milyar dolarlık dış borcu olduğu tahmin edilmektedir, bu borç miktarı yoksulluk oranının artmasına neden olmaktadır; Çünkü hükümet, ekonomik kalkınma için dış desteğe fazlasıyla bağlı durumdadır.⁶¹⁹ Etkileyici ekonomik büyümeye rağmen, yoksulluk var olmaya devam ediyor; mevcut istatistikler, 2011'de, Tanzania'nın %49.1'inin günde 1.90 doların altında yaşadığını göstermektedir.⁶²⁰ Tanzania'daki yoksulluğun artması aşağıdaki gibi sorunların devam etmesine yol açmaktadır; cehalet, hastalıkların görülme sıklığı, kaçak çevresi, düşük ömür beklentisi, kişi başına düşen gelir, düşük kaliteli konut, yetersiz kıyafet, düşük teknolojik kullanım, çevresel bozulma ve işsizlik.⁶²¹

⁶¹³ Bank of Tanzania, *Tanzania mainland's 50 years of independence: A Review of the Role and Functions of the Bank of Tanzania 1961-2011*, <https://www.bot.go.tz>, (25. 06. 2011), s 89.

⁶¹⁴ Upendo Samson. *The effect of external debt on economic growth in Tanzania*, (Master's Thesis), Mzumbe University, (2015), s 8.

⁶¹⁵ Hazine bonusu pazarı, hazine bonolarıyla ilgilenen pazardır. Bu bonuslar kısa vadeli, makbuzlar üzerindeki geçici harcama fazlalığından kaynaklanan devlet fonlarının geçici ihtiyaçlarını karşılamak üzere düzenlenir. <http://www.yourarticlelibrary.com>

⁶¹⁶ Bank of Tanzania, *a. g. m.*, 2011, s 89.

⁶¹⁷ Bank of Tanzania, *a. g. m.*

⁶¹⁸ Samson. *a. g. e.*, s 8.

⁶¹⁹ Economy of Tanzania <https://www.wikipedia.com>

⁶²⁰ Economy of Tanzania <https://www.wikipedia.com>

⁶²¹ Bank of Tanzania, *a. g. m.*, 2011, s 89.

Tanzanya çok partili bir sistemle devam ediyor, ancak demokratikleşme süreci pek iyi değil; çünkü demokrasiyi baltalayan farklı eylemler vardır. Örneğin, muhalefet partileri hükümet tarafından büyük bir zorluk ile karşı karşıya; muhalefet partileri siyasi faaliyetlerini yürütmekte özgür değildir.⁶²² Güvenlik hizmetleri de dahil olmak üzere farklı devlet kuruluşları muhalif partilere ve eylemcilere karşı dağıtılıyor. Hükümet, muhalefet partileriyle uğraşmak için polis kuvveti kullanıyor; örneğin, 2001'de Tanzanya güvenlik güçleri, Zanzibar'daki muhalefet gösterilerini acımasızca bastırdıkları zaman en az otuz beş kişinin ölümüne ve 600'den fazla kişinin yaralanmasına yol açtı.⁶²³

Ayrıca, muhalefet partileri dışında, albinizmin gizli cinayetleri var; bu durum Tanzanya için büyük bir utançtır çünkü albinizmin katliamları batıl inançlarla bağlantılıdır. 2000'den beri, 72 Tanzanyalı ölümü olmak üzere bir dizi cinayet var.⁶²⁴ Öldürmelerin, bazı Afrikalıların büyü güçlere sahip olduğuna inandıkları albino vücut bölümlerindeki kazançlı bir ticaretle motive edildiğine inanılıyor. Bu eylem, Tanzanya'yı, çoğunlukla albinoların cinayeti hedef aldığı Doğu Afrika'daki Afrika ülkeleri listesinde ilk sıraya koydu.⁶²⁵ Buna rağmen, Tanzanya hükümeti, ülkenin bazı bölgelerinde albino çocukları için barınaklar açarak ve albino cinayetlerini araştırmak için yetkililer görevlendirerek, daha kötü eylemleri durdurmak için bazı adımlar attı; ancak bu önlemlerin tamamen durdurulması için daha fazla önlem alınması gerekmektedir. Bu nedenle, eğer Tanzanya bu sorunları çözerse, modernizasyon süreci kolayca gerçekleşecek; çünkü bu eylemler modernleşmeye karşıdır.

⁶²² Human Right Watch, *Tanzania: Zanzibar Election Massacres Documented*, 2002, <https://www.hrw.org>, (10.02.2002).

⁶²³ Human Right Watch, *a. g. m.*

⁶²⁴ Dan Dilgoff, "As Tanzania's Albino Killings Continue, Unanswered Questions Raise Fears", National Geographic, 2013, <https://news.nationalgeographic.com>, (10.10.2013).

⁶²⁵ Dan Dilgoff, *a. g. m.*

SONUÇ

Sonuç olarak, yukarıda gösterdiğimiz kanıtlar, bu iki politikanın Tanzanya'daki sosyo-ekonomik ve politik gelişimini anlamada çok önemli olduğunu göstermektedir. Ujamaa politikası tamamen başarısız oldu; çünkü bu politika, Tanzanyalıların sosyo-ekonomik refahını iyileştirmedi; bazı yazarlar Ujamaa politikasının hedeflerine ulaştığını savundular. Ekonomik açıdan, Ujamaa politikası ülke ekonomisini değiştiremedi, çünkü Tanzanya potansiyel doğal kaynaklara sahip olmasına rağmen dünyadaki fakir ülkeler arasında kalmaya devam etti. Sosyal açıdan, Ujamaa politikası bürokratlar ve köylüler arasındaki sosyal eşitsizliğin artmasına neden oldu; çünkü bürokratlar Ujamaa politikasını kişisel çıkarlarını arttırmak için kullandılar.

Eğitimde, bu çalışma, Ujamaa politikası sırasında, eğitim seviyesinin ilköğretimden üniversiteye kadar arttığını keşfetti. Ujamaa politikası sırasında, öğrencilerin okula kayıt olma oranları arttı; bu durum, ırksal temelde eğitim verilen sömürge döneminden farklıydı. Bu durum birçok Tanzanyalının okuma yazma öğrenmesine neden oldu. Çalışmanın gösterdiği gibi, 1948'e kadar (İngiliz sömürgeciliği altında geçen 30 yıl) orta öğretimi tamamlayan sadece 28 Afrikalı vardı ve Tanganyika bağımsızlık kazandığında, 15 milyon olan nüfustan 200'den az mezun öğrenci vardı. Ancak Ujamaa politikasında, öğrenci sayısı 1961'den 1967'ye kadar 11.832'den 825.000'e yükseldi. Sadece artan okula kaydolun öğrenci sayısı değil, aynı zamanda Ujamaa köylerine birçok okul da inşa edildi. Ayrıca, hükümet, insanların çeşitli sosyal konularda farkındalıklarını arttırmak için farklı programlar başlattı.

Bu çalışma ayrıca, köyleşme politikasının tarımsal üretimi artırmanın ana nedeni olduğunu göstermektedir. Köylerdeki köylüler sadece tarımsal faaliyetlerde değil aynı zamanda marangozluk, ticaret ve diğer faaliyetlerde de çok çalıştılar. Ancak bu çalışma, kadınların erkeklerden daha fazla çalıştığını keşfetti; tatillerde dahi fazla mesai yaparak çalıştılar. Bu anlamda, kadınların köylülük politikasının gelişimindeki rolünü takdir edebiliriz. Köylülük politikası sırasındaki üretim artışına rağmen, bu çalışma ayrıca köylülerin üretimde zayıf ve eski araçlar kullandıklarını gösterdi. Her şeyden önce, köylüler, vasıfsız oldukları için tohum ve gübrelerin kullanımından habersizdi.

Kalkınma politikalarına katılan kadınların sayısı, özellikle politikada ve sivil toplumda artmıştır; bu başarılar, modernleşme politikasına geçtikten sonra elde edilmiştir. Ujamaa rejiminin aksine, kadınların hiçbir siyasi faaliyete katılmalarına izin verilmiyordu. Bu çalışma, Ujamaa rejimi sırasında kadınların baskılanmasının normal bir şey olduğunu ortaya koydu. Ancak modernleşme döneminde kadınların farklı STK'lar düzenleyerek haklarını talep etmeleri teşvik edilmektedir. 2000 yılına kadar, bu çalışma yaklaşık 8499 sivil toplum olduğunu ortaya çıktığını göstermektedir, bu modernleşme politikasının başlangıcından bu yana kadınların siyasi haklarının çok farkında oldukları anlamına geliyor; Bu çalışmada, 2015 yılında kadınların meclise katılım oranının% 35'e arttığını göstermektedir.

Bu çalışma ayrıca, TANU partisi ile Ujamaa politikası arasındaki yakın ilişkiyi gözlemledi; TANU partisi nedeniyle, Ujamaa politikasının tanıtımında önemli bir rol oynadı. Politika (Ujamaa) TANU liderlerinden ortaya çıktı ve daha sonra liderler partilerini Ujamaa politikasını tanıtmak için bir araç olarak kullandılar. Bu şekilde birçok kişi TANU'nun etkisi nedeniyle Ujamaa köylerine yerleşti. Sadece bu değil, aynı zamanda Ujamaa politikası, İslami ya da Hıristiyan doktrinlerine eşit veya onlardan daha fazla bir ideoloji olarak görünüyordu. Örneğin Nyerere, Müslümanların ve Hıristiyanların liderlerini ikna etmeyi deneyerek Ujamaa politikasının kitlesel kabulünü istedi. TANU siyasetçileri Müslümanlara ve Hıristiyanlara, gerçek bir Müslüman ya da gerçek bir Hıristiyan olmak için Ujamaa politikasına uyulması gerektiğini söyledi.

İnsanlar Ujamaa köylerine yerleşmeyi isteyerek kabul etmelerine rağmen, 1970'lerde hükümet zorlayıcı araçlar da kullandı. Halk, sosyal imkânı olmayan köylere yerleşmek zorunda kaldı. Bu operasyonla, birçok insan hayatını kaybetti ve mülkleri büyük ölçüde tahrip edildi. Bu perspektifte, bu çalışma zorlayıcı güçlerin insanlara kullanılmasının, sadece köylüleşme politikasının değil, aynı zamanda, özellikle, Ujamaa politikasının başarısızlığının bir sebebi olduğunu gözlemlemiştir. Çünkü hükümet, köylere yerleşmeye hazır olmayan köylüleri cezalandırmaya karar verdiğinde, köylüleşme politikasının kitlesel desteksiz kalmasına neden oldu. Ayrıca, Ujamaa politikası sadece köylülerin desteğinden değil, aynı zamanda bürokratların da desteğinden yoksundu. Bu çalışma, bürokratik sınıfın Ujamaa etiğine bağlılıkta sempati olmadığını göstermiştir. Böylece bürokratlar her zaman kapitalist ajanlarla gizli anlaşmalar yaptılar.

Ayrıca, hem Ujamaa hem de modernleşme politikalarının büyük güçlerden, özellikle de kapitalist ve sosyalist güçlerden destek aldığını gösterdi. Örneğin, Ujamaa politikası SSCB ve Çin Halk Cumhuriyeti'nden çok destek aldı. Bu durum, eğer dış destek olmasaydı, Ujamaa politikasının yönetilemeyeceği anlamına geliyordu. SSCB ekonomik kriz sırasında Ujamaa politikasının gelişmesine yardımcı olmayı reddettiğinde bu durum kanıtlandı. Dolayısıyla Ujamaa politikasının başarısızlığına SSCB'nin yardım etmemesi de yol açtı. Kapitalist ülkeler, Tanzania'yı Ujamaa politikasını geride bırakmaya ve politikalarını modernize etmeye zorlamak için farklı yöntemler kullandılar. Kapitalist ülkeler Tanzania'yı SAP yoluyla modernleşmeye doğru ekonomik dönüşümü kabul etmeye zorladı. Bu çalışma, kapitalist ülkelerin modernleşme sürecinin Tanzania'da gerçekleşmesini sağlamak için çok para harcadıklarını da keşfetti. Ancak, başlangıçta, Tanzania moderniteye dönüşmeye hazır değildi. Bu bağlamda, kapitalist ülkelere gelen güçlü baskılar nedeniyle, Tanzania çok partili sistemi istemeyerek kabul etti, çünkü insanların yaklaşık% 80'i tek parti sisteminde devam etmeye karar verdi ve insanların% 20'si çok partili sistemi istedi. Ancak şaşırtıcı bir şekilde, hükümet çok partiyi tanıtmak için% 20'yi kabul etti.

Genel olarak, bu çalışma her iki politikanın da Tanzania halkının sosyo-politik ve ekonomik refahını iyileştirmeye odaklandığını göstermiştir. Ancak, modernleşme sürecinin devam etmesini hala engelleyen birçok sorun olsa da, modernleşme Tanzania toplumunu daha iyi bir aşamaya gelmesini sağladı. Modernleşme politikasının yürürlüğe girmesinden bu yana farklı gelişmelere tanık olduk. Bu gelişmeler Ujamaa politikası sırasında sağlanamadı. Böylece, bu çalışma, Tanzania'nın ekonomik ve politik başarılarını ne kadar geliştirdiğini göstermiştir.

Tartışmayı özetlemek için, Tanzania'nın kısmi olarak modernleşmesine rağmen, modernleşme politikasını kolaylaştırmak için daha fazla değişiklik yapılması gerektiğini önerebiliriz. Hükümetin daha iyi bir yatırım için elverişli bir ortam hazırlaması gerekiyor. Örneğin, hükümet yeni yasalar çıkartarak kaynakların şirketlerde kalmasını değil devlete verilmesini sağlayabilir. Bu şekilde hükümet, doğal kaynakların özel ellerde kalmamasını sağlayarak, insanların daha da fakirleşmesine engel olabilir.

KAYNAKÇA

ABDULLAH Mzee, Julius Nyerere: the west's ultimate anti-Islamic warrior in post-colonial Africa, <https://crescent.icit-digital.org/articles/julius-nyerere-the-west-s-ultimate-anti-islamic-warrior-in-post-colonial-africa>.

ADESROYE Deji, "African socialism in Nkurumah and Nyerere", *Philosophy and pathway*, issue, 216, 2017, s, 2-7.

AFISI Oseni, "Human nature in Marxism-Leninism and African Socialism: Thought and practice", *A Journal of philosophical Association of Kenya*, vol, 1, no, 2, 2009, s, 25-40.

ALISTAIR Boddy-Evans, "A Biography of Julius Kambarage Nyerere", <https://www.thoughtco.com>, August, 20, 2017.

ARKADIE Ballack, *Economic Strategy and Structural Adjustment in Tanzania* World Bank. *Private Sector Development Department Occasional Paper No. 18*, 1995.

ARNESON Richard J., "The Meaningful Work and Market Socialism", *University of Chicago Press*, Vol. 97, No. 3, 1987, s 520.

ASHCROFT Bill, GRIFFITHS Gareth, TIFFIN Helen, *Post-Colonial Studies: The Key Concepts*, Second Edition, London, 2000.

AWAMI Sami, "John Magufuli's pregnant schoolgirl ban angers Tanzanian women" <https://www.bbc.com>, 23 June 2017.

Bank of Tanzania, *Tanzania mainland's 50 years of independence: A Review of the Role and Functions of the Bank of Tanzania 1961-2011*, <https://www.bot.go.tz>, 25. 06. 2011.

BBC. Tanzania profile-Timeline, <https://www.bbc.com>, November 2018.

BIERMANN, W. WAGAO, J., "The Quest for Adjustment: Tanzania and the IMF, 1980-1986", *Cambridge University Press* 1986, ss, 89-103.

- BOESEN Jannik, STORGARD Birgit, Madsen “vd”, “Ujamaa socialism from above”, *Scandinavian Institute of African studies. Uppsala University*, vol. 12, no. 1, (1979), ss 117-120
- Briggs, “Villagization and the 1974-6 Economic Crisis in Tanzania” *The Journal of Modern African Studies Cambridge University Press*, 1979, ss, 695-702.
- BROWN Alex, “Democratization and the Tanzanian State: Emerging Opportunities for Achieving Women's Empowerment” *Taylor & Francis, Ltd*, 2001, s, 67-98.
- BROWN Alex, “Democratization in Tanzania: Stability Concerns During Transition and Consolidation” *Peace Research*, 1998, s, 86-95.
- CARLSON G. Robert, PRATT Marrio, “Countries and their Cultures, <https://www.everyculture.com>, 7.3.2019.
- CILUASHAZ. (2017). *Nationalism in Tanganyika and Post-independence; History of Tanzania partvii*, <http://ciluashaz.blogspot.com>, October 19 2017.
- COCKSHOT Paul, COTTRELL Allin, DEVINE Pat, DING Xiaoqin, ‘vd’, “why socialism?” *Science & Society*, Vol. 76, No. 2, (2012), s 156.
- CROUCH Susan, *Western Responses to Tanzanian Socialism 1967-83*, Gower Publishing Company Limited, 1986.
- Deloitte, TanzaniaEconomicOutlook.<https://www2.deloitte.com>,2017.
- DIAS,Clarence,“TanzanianNationalizations:1967-1970”,*CornellInternationalLawJournal*, Vol.4, Iss.1,1970.
- DILGOFF Dan, “As Tanzania's Albino Killings Continue, Unanswered Questions Raise Fears”, *National Geographic*, <https://news.nationalgeographic.com>,(10.10.2013).
- Document the World Bank, *Project performances Assessment Report: Tanzania, Port modernization II Project (credit 2095-TA) and Railway Restructuring Project (credit 2267- TA)*, report no. 32659, (2005), s 5-10.
- Economy of Tanzania <https://www.wikipedia.com>.

- EDWARDS Simon, *Toxic Aid: Economic collapse and recovery in Tanzania*. Oxford university press, 2013.
- EISING Stöger, “Ujamaa Revisited: Indigenous and European Influences in Nyerere's Social and Political Thought”, *Journal of the International African Institute, Cambridge University Press*, 2000, ss, 118-143.
- ERGAS Zabra, “Why did the Ujamaa Village Policy Fail? -Towards a Global Analysis. *Cambridge University Press*, 1980, ss, 387-410.
- ESENWEIN George, “Socialism”. University of Florida, <https://www.researchgate.net>, 2004.
- EVANS Boddy, “Avery short history of Tanzania”, 2017, <https://www.thoughtco.com>, March 08, 2017.
- EVANS Boddy, “What was Ujamaa and How Did it affect Tanzania? Nyerere's Social and Economic policy in 960s and 70s Tanzania”, <https://www.thoughtco.com>, September 24 2018.
- FOXWELL Tanner H. S., “the right to the whole produce of labor”, *Charity Organization Review*, *Oxford University Press*, Vol. 8, No. 47, 1900, s 329.
- FREYHOLD Von Michaela, *Ujamaa villages in Tanzania: Analysis of social experience*, Heinemann Educational Books Ltd. 1979.
- FROMMERich, “Marx’s concept of socialism”, <https://www.marxists.org/archive/fromm/works/1961/man/index.htm>
- GABAGAMBI David, “Tanzania’s Growth Experience Following Economic Reforms: Comparative Perspectives with Vietnam” *International Journal of Humanities and Social Science*, 2013, ss, 97-106.
- GAN Integrity, *Tanzania Corruption Report*, <https://www.businessanticorruption.com>, 2016
- GEIGER Susan, *TANU: Gender and cultural in the making Tanzanian nationalism 1955-1965*, Nairobi, 1996.
- GILMAN Newman, *Mandarins of the Future: Modernization Theory in Cold War America* The Johns Hopkins University Press. 2003.

GLICKMAN Harrison, "One-Party System in Tanganyika", *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 1965, 136-149.

GUSSAI Sheikheldin, "Ujamaa: Planning and Managing Development Schemes in Africa, Tanzania as a Case Study", *The Journal of Pan African Studies*, 2015, ss, 78-96.

GWERA Seth, "Development Studies: Relevance and challenges of using Modernization Theory in ensuring sustainable development in Tanzania", <https://www.academia.edu>, 2017.

HARRISON David, *The Sociology of Modernization and Development*. University of Sussex, 1988.

HOLTOM David, "Reconsidering the Power of the IFIs: Tanzania & the World Bank 1978-1985" *Taylor & Francis, Ltd.* 1965.

HOYTALia, "howsocialismworks:principlesofsocialism", <https://money.howstuffworks.com>, 11.06.2019.

Human Right Watch, *Tanzania: Zanzibar Election Massacres Documented*, <https://www.hrw.org>, (10.02.2002).

Human Right. <https://www.hrw.org/report/2017/02/14/i-had-dream-finish-school/barriers-secondary-education-tanzania>. 2017.

HUNTER Emma, *Political Thought and the Public Sphere in Tanzania: Freedom, Democracy and Citizenship in the Era of Decolonization*, Cambridge university press. 2015.

IBHAWOH. B, DIBUA Jeremiah I. "Deconstructing Ujamaa: The Legacy of Julius Nyerere in the Quest for Social and Economic Development in Africa", *African Association of Political Science*, 2003, ss, 59-83.

IMF Article VIII Acceptance by IMF Members: Recent Trends and Implications for the Fund, *Prepared by the Monetary and Financial Systems and Legal Departments* 2006.

INGHAM Kenneth , BRYCESON Deborah Fahy , CHITEJI Frank Matthew , MASCARENHAS Adolfo C. , vd, Tanzania, <https://www.britannica.com> 18 .01.2019.

INGLEHAR Robert, WELZEL Carlos, *Modernization, Cultural Change, and Democracy: The Human Development Sequence*. Cambridge university press. 2005.

- JAMES Selma, "What we can learn from Tanzania's hidden socialist history", <https://www.theguardian.com>, 11 December 2014.
- JANI Pranav, "Marxism and the Future of the Post-Colonial Theory", *International Socialist Review*, <https://isreview.org/issue/92/Marxism-and-future-postcolonial-theory-0>.
- JENNINGS Micheal, "Almost an Oxfam in Itself: Oxfam, Ujamaa and Development in Tanzania" *Oxford University Press*, 2002, ss, 509-530.
- JENNINGS Micheal, "Ujamaa", *Oxford Research Encyclopedia of African History*. 2017.
- KAVAS Ahmet, "Ottoman Empire's Relations with Southern Africa", *Istanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*, AUIFD, XLVIII, sayı II, (2007), s 11-20.
- KENTON Will, "what is Socialism"? ,<https://www.investopedia.com>, 18.05.2019.
- KJEKSHU Helge, "Parliament in a One-Party State-The Bunge of Tanzania, 1965-70", *The Journal of Modern African Studies*, *Cambridge University Press*, 1974, ss, 19-43.
- KLINGHOFFER Arthur Jay, "The Soviet View of African Socialism", *African Affairs Oxford University Press on behalf of The Royal African Society*, Vol. 67, No. 268 (1968), ss 197-208
- KRAUSE Lawrence., KIM kihwan, *Liberalization in the Process of Economic Development*, University of California Press, 1991.
- Kürschner, "Ujamaa Villages in Tanzania: The example of Malili (1)". *International Journal of Politics*, *Taylor & Francis, Ltd.* 1975 ss, 88-101.
- LAL Paul, "Militants, Mothers, and the National Family: "Ujamaa", Gender, and Rural Development in Post-colonial Tanzania" *The Journal of African History*, *Cambridge University Press*, 2010 ss. 1-20.
- LAMB Peter, Fabianism socialist movement <https://www.britannica.com/event/Fabianism>
- Larson, *The success and failure of the Arusha declaration and education for self-reliance in Tanzania (Master Thesis)*. 1999.

LATHAM Patrick, *Modernization as ideology: American social science and Nation building in the Kennedy Era*. The university North Carolina press 2000.

LINTON Neville, "Nyerere's Road to Socialism", *Canadian Journal of African Studies*, Taylor & Francis, 1968 ss 1-6.

Lonely Planet. "History of Tanzania", <https://www.lonelyplanet.com>, 2018.

Lugalla "Economic Reforms and Health Conditions of the Urban Poor in Tanzania", *African Studies Quarterly*, 1997.

MAPOLU Henry, "Tanzania: Imperialism, the state and the peasantry", www.archive.unu.edu, 30.2.2008.

MARI Tripp Aili, *Donor Assistance and Political Reform in Tanzania*, WIDER Working Paper 2012/037 Helsinki: UNU-WIDER, 2012.

MBELWA Carolyn, ISANGULA Kahabi "Teen Pregnancy: Children Having Children Tanzania", <https://www.researchgate.net/> March 2012.

McHENRY, "The Ujamaa Village in Tanzania: A Comparison with Chinese, Soviet and Mexican Experiences in Collectivization". *Comparative Studies in Society and History*, Cambridge University Press, 1976, ss, 347-370.

McHENRY E. Deane, "Ujamaa villages in Tanzania: A bibliography", *The American political science review*, American political science Association, vol. 76, no. 2, (1982), s 477.

MISES Ludwig Von, *Socialism: An economic and sociological analysis*, "trans", J. Kahane, New Heaven Yale University Press, 1950, s 61.

MITTELMAN James, *Underdevelopment and the Transition to Socialism Mozambique and Tanzania*, Academic Press, 1981.

MNGOMEZULU R. Bheki, "why did regional integration fail in East Africa in the 1970s? A historical explanation", www.kznass-history.net/files/seminars 2013, s 1-16.

MOHIDDIN Ahmed, "The Mwalimu". *Civilizations*, Institut de Sociologie de l'Université de Bruxelles, 1969, s, 329-346.

- MUGANDA Anna, *Tanzania's Economic Reforms and Lessons Learned. A Global Learning Process and Conference Shanghai*”, May 25–27, 2004.
- Natural Resource Governance Institute, <https://resourcegovernance.org/blog>, 19 October 2018.
- NGOWI Haris, “Privatization and 'Agentification' of Public Services Delivery in Africa: Extent and Managerial Leadership Implications in Tanzania” *Africa Development*, 2008, ss 97-116.
- NYERERE Julius, “African Socialism: Ujamaa in practice”, *Pan Africanism I, Taylor & Francis, Ltd*, vol. 2, no. 6, (1971), s 2-7.
- NYERERE Julius, “From Uhuru to Ujamaa”, *Africa to day, Indiana University Press*, vol. 21, no. 3, 1974, ss 3-8.
- NYERERE Julius, *Ujamaa: Essays on Socialism*, Oxford university press, 1968.
- NYIRABU Mark, “The Multiparty Reform Process in Tanzania: The Dominance of the Ruling Party”, *African Journal of Political Science* 2002, ss 99-112.
- O'NEILL Norman, *Capitalism, Socialism and the development Crisis in Tanzania*, Vermont: Gower Publishing Company, 1990.
- OCAMPO James, STIGLITZ Jack, *Capital Market Liberalization and Development*, Oxford university press, 2008.
- OECD, *Overview of progress and policy challenges in Tanzania, in OECD Investment Policy Reviews: Tanzania*, 2013.
- OLUFOLAKE Grace, Alofun, “African socialism: A critique”, *Journanal of Humanities and Social sciences, Nigeria*, vol,19, issue, 8, 2014.
- OTTAWAY Davud B., “Tanzania economy hurt by with Uganda” <https://www.washingtonpost.com>.
- OTTAWAY Marina, “Soviet Marxism and African Socialism”, *The Journal of Modern African Studies, Cambridge University Press* Vol. 16, No. 3 (1978), ss. 477-485.

- Owens. "From Collective Villages to Private Ownership: Ujamaa, Tamaa, and the Post-socialist Transformation of Peri-Urban Dar es Salaam, 1970–1990" *Journal of Anthropological Research, The University of Chicago Press*, 2014, 207-231.
- Parliament, *The Villages and Ujamaa villages (Registration, Designation and Administration) act*, 1975.
- PEARSON Micheal, *Trade, Circulation, and Flow in the Indian Ocean world*, Palgrave Macmillan, 2015
- POTTS, *Policy Reform and the Economic Development of Tanzania. University of Bradford, Bradford Centre for International Development, BCID Research Paper No. 14.* 2005.
- POST Guest "What is Social Engineering", <https://blog.ipleaders.in/all-about-social-engineering/>
- PRATT, "Tanzania: The Development Debate; A Comment. African Affairs, *Oxford University Press*. 1980, ss,343-347.
- PYEATT Duane Niler, *Heligoland and the making of the Anglo-German Colonial Agreement in 1890*, (Master Thesis), Texas Tech University, 1988
- RAIKES Paul, "Ujamaa and Rural Socialism; Review of African Political Economy", *Taylor & Francis, Ltd, no. 3*, 1975, 33-52.
- RAJAB M. Khatib., "Nyerere against Islam in Zanzibar and Tanganyika"
<https://zanzibardaima.net/2008/10/22/nyerere-against-islam-in-zanzibar-and-tanganyika/>
- RESNICK Idrian, *Transition: Building socialism in Tanzania*, New York. 1981.
- RIOBA Ayub, *Media in Tanzania's Transition to Multi-party Democracy: An Assessment of Policy and Ethical Issues, (Licentiate's Thesis)*, University of Tampere, 2008.
- RODNEY Walter, "Tanzanian Ujamaa and Scientific Socialism", *African Review Dar es Salaam, Tanzania* 1:4 (1972), ss 61-76.
- SAMOFF Juan, "Crises and Socialism in Tanzania" *The Journal of Modern African Studies, Cambridge University Press*, 1981, ss 279-306
- SAMSON Upendo, *The effect of external debt on economic growth in Tanzania, (Master's Thesis)*, Mzumbe University, 2015.

SCHNEIDER Leader, "Freedom and Unfreedom in Rural Development: Julius Nyerere, Ujamaa Vijijini, and Villagization". *Canadian Journal of African Studies Taylor & Francis, Ltd*, 2004, ss 344-392

SCHNEIDER Leader, "Visions of Tanzanian Socialism", <https://www.jacobinmag.com>, 12/2015.

SCOTT James, *seeing like a state: How certain schemes to improve the human condition have failed*, Yale University Press. 1998.

SEBALU Paulo, "The East African Community. Journal of African Law", *School of Oriental and African Studies*, 1972, ss,345-363.

SHARIFF Abdul, *Slaves, Spices and Ivory in Zanzibar: Integration of an East Africa Commercial Empire into the World Economy 1770-1873*. Ohio University Press. 1987,

SHARIFF Abdul, *Zanzibar under colonial rule*, Ohio University press, 1991.

Socialist labor party, *what is socialism? What are the facts? What are the distortions? Here's what socialist labor party say*, <https://www.slp.org>.

Tanzania National Action Plans, *Judicial Reform for Improving Governance in Anglophone Africa. A Distance Learning Program for Ethiopia, Ghana, Kenya, Nigeria, Tanzania and Uganda*, October - November, 2003.

The Arusha Declaration, *Tanzania's new revolution*, www.disa.ukzn.ac, 1967.

TÜTÜNCÜ Mehmet, "Relations between Ottoman Empire and Zanzibar Sultanate (1877-1907): Documents from Ottoman Archive in Istanbul", *Research Center for Turkish and Arabic world, Haarlem, Holland*, <https://www.academia.edu>

TWAGIRA, "Why the first EA Community collapsed?" <https://www.monitor.co.ug>, December 30 2012.

UBWA Mussa Ali, "the union between Tanganyika and Zanzibar: Legality of additional matters outside of the articles of the union", <http://www.mzalendo.net>, (11.12.2010).

UK Essays, *Failure of Villagization Though Ujamaa In Tanzania Politics Essay*, <https://www.ukessays.com>, November 2013.

- UMOZURIKE, O. Umozurike, U, Tanzania's Intervention in Uganda, *Archiv des Völkerrechts*, 1982, ss, 301-313.
- WANG Vibeke, “The accountability function of parliament in new democracy: Tanzania perspectives”, *Michelsen Institute Development Studies and Human Rights* (2005) s 1-20.
- WEATHERSTON Jodie, Gender Inequality in Tanzania, <https://www.sunderlandsocialsciences.wordpress.com>, 10 October 2017.
- WELZEL Carlos, RONALD Inglehart, “Modernization”, <https://www.researchgate.net> 2007.
- WESTERLUND David, “Christianity and Socialism in Tanzania, 1967-1977”. *Journal of Religion in Africa*, 1980. ss. 30-55.
- WHITEHEAD Lawrence, *Democratization: Theory and Experience*. Oxford university press, 2002.
- WILKERSON. D. B. Ben, “Marxism vs Post-colonialism”, <https://wilkersonessayist.wordpress.co>
- WNP. *Women in National Parliament*. <http://archive.ipu.org>, 1st December, 2018.
- WOLOGUEME Yacouba C., B, “From the Failure of African Socialism, How to Set a New Trend for a New Generation”? *Open Journal of Social Sciences*, 2018, ss, 27-36.
- World Bank, *Agriculture in Tanzania Since 1986: Follower or Leader of Growth?* 2000.
- World Bank, *International Development Association Project Appraisal Document on a Proposed Credit in the amount of SDR 47.1 million*, 2016.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

TEZ ÇOĞALTMA VE ELEKTRONİK YAYIMLAMA İZİN FORMU

Yazar Adı Soyadı	MOH'D JUMA ABDALLA
Tez Adı	Tanzanya'da Modernleş ve Ujamaa'nın köyleşme Politikası
Enstitü	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Sosyoloji
Tez Türü	Yüksek lisans
Tez Danışman(lar)ı	Doç. Dr. İbrahim KESKİN
Çoğaltma (Fotokopi Çekim) İzni Kısıtlama	☐ Patent Kısıt (2 yıl) ☐ Genel Kısıt (6 ay) ☒ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin veriyorum.

Hazırlamış olduğum tezimin belirttiğim hususlar dikkate alınarak, fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere Bursa Uludağ Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından hizmete sunulmasına izin verdiğimi beyan ederim.

Tarih : 23. 07. 2019.

İmza :

